

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı

**TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK:
KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Fatih ALTUN

Sivas
Aralık 2018

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı

**TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK:
KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Fatih ALTUN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Vehbi ÜNAL

Sivas
Aralık 2018

KABUL VE ONAY

Üniversite : Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
Bilim Dalı :
Tezin Başlığı : Türkiye’de Sosyal Belediyecilik: Kayseri Büyükşehir
Belediyesi Örneği
Savunma Tarihi : 23.11.2018
Danışmanı : Doç. Dr. Vehbi ÜNAL

Unvanı - Adı Soyadı

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Murat YILDIZ

Üye : Doç. Dr. Vehbi ÜNAL

Üye : Doç. Dr. İshak AYDEMİR

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Fatih ALTUN tarafından hazırlanan “Türkiye’de Sosyal Belediyecilik: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Örneği” başlıklı tez, kabul edilmiştir .../.../....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL

Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;

2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;

3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dâhil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;

4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi, beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

Fatih ALTUN

ÖNSÖZ

Bu çalışma Kayseri Büyükşehir Belediyesi özelinde Türkiye'deki sosyal belediyecilik uygulamalarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yüksek Lisans eğitimim boyunca bilgisini, tecrübesini ve samimiyetini hiçbir zaman esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Vehbi ÜNAL'a;

Yapıcı yorumları ile bilgi ve deneyimlerinden faydalandığım Prof. Dr. Murat YILDIZ'a, Doç. Dr. Veda Bilican GÖKKAYA'ya;

Bilgi ve mesleki tecrübelerini paylaşarak desteğini esirgemeyen Kayseri Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Daire Başkanı Mehmet Ali KARCIOĞLU'na;

Tez çalışmam boyunca desteğini esirgemeyen dostum ve meslektaşım Taner TATLI'YA;

Motive olmam konusunda beni destekleyen Kayseri Şehir Hastanesindeki çalışma arkadaşlarıma;

Bugüne kadar maddi ve manevi yönden beni sürekli destekleyen, her zaman yanımda olan rahmetli dedem Mehmet ALTUN'a, annem Birgül ALTUN'a, babam Hasan ALTUN'a, kardeşlerim Zafer ALTUN ve Tolga ALTUN'a;

Tez çalışmam süresince ve her zamanda yanımda olan, samimiyetini ve güler yüzünü hiç eksik etmeyen değerli eşim Rabiya ALTUN'a;

Sonsuz Teşekkürlerimi Sunarım...

Fatih ALTUN

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	v
ÖZET	ix
ABSTRACT	xi
GİRİŞ	1
1. Çalışmanın Konusu	2
2. Çalışmanın Önemi	2
3. Çalışmanın Amacı	3
4. Çalışmanın Kapsamı.....	3
5. Çalışmanın Yöntemi.....	3
1. BÖLÜM	5
KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE: TÜRKİYEDE YEREL YÖNETİMLERDE SOSYAL BELEDİYECİLİK	5
1.1. Yerel Yönetimlerin Tanımı ve Türleri	5
1.1.1. İl Özel İdaresi	6
1.1.2. Köy	7
1.1.3. Belediye	8
1.1.3.1. Belediyenin Organları.....	9
1.1.3.1.1. Belediye Meclisi	9
1.1.3.1.2. Belediye Encümeni	10
1.1.3.1.3. Belediye Başkanı	10
1.2. Yerel Yönetimlerin Tarihçesi	11
1.2.1. Osmanlı Döneminde Yerel Yönetimler	12
1.2.2. Cumhuriyet Döneminde Yerel Yönetimler	14
1.2.2.1. 1923-1990 Arası Yerel Yönetimler	14
1.2.2.2. 1990 ve Sonrası Yerel Yönetimler.....	15
1.2.3. AB Sürecinde Yerel Yönetimler.....	18
1.2.4. Anayasa'larımızda Yerel Yönetimler.....	19
1.3. Sosyal Devlet ve Sosyal Belediyecilik.....	21
1.3.1. Sosyal Belediyeciliğin Tarihsel Gelişimi	24
1.3.2. Sosyal Belediyecilikte Sosyal Devletin Hedef ve Amaçları.....	26

1.3.3. Sosyal Belediyeciliğin Yasal Dayanakları.....	26
1.3.3.1. 1580 Sayılı Belediye Kanununda Belediyelerin Sosyal Belediyecilikle Alakalı Görevleri	26
1.3.3.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunundan Büyükşehir Belediyelerinin Sosyal Belediyecilikle Alakalı Görevleri.....	27
1.3.3.3. 5393 Sayılı Belediye Kanununda Belediyelerin Sosyal Belediyecilikle Alakalı Görevleri	28
1.4. Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri ve Fonksiyonları.....	29
1.4.1. Sosyal Çözülme	30
1.4.2. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon	30
1.4.3. Yardım Etme, Gözetme	31
1.4.4. Mobilize Etme, Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme.....	31
1.4.5. Yatırım	31
1.4.6. Disfonksiyonel Boyut	32
1.4.7. Belediye-Halk Arası Diyalog.....	32
1.5. Sosyal Belediyecilik Kapsamında Yapılan Sosyal Hizmet Uygulamaları	32
1.5.1. Kadınlara Yönelik Uygulamalar	32
1.5.2. Çocuklara Yönelik Uygulamalar	33
1.5.3. Gençlere Yönelik Uygulamalar	34
1.5.4. Yaşlılara Yönelik Uygulamalar	35
1.5.5. Engellilere Yönelik Uygulamalar	36
1.5.6. Yoksullara Yönelik Uygulamalar	37
1.6. Türkiye'de Uygulanan Örnek Sosyal Hizmet Uygulamaları.....	38
1.7. Belediyelerde Sosyal Belediyecilik Uygulama Birimleri	40
1.8. Sosyal Hizmet Bağlamında Sosyal Yardımlar.....	41
1.8.1. Sosyal Hizmet	41
1.8.1.1. Belediyelerde Görev Yapan Sosyal Hizmet Uzmanlarının Görevleri	42
1.8.2. Sosyal Yardım.....	44
1.8.2.1. Sosyal Yardım Çeşitleri	44
1.8.2.1.1. Ayni Yardımlar	44
1.8.2.1.2. Nakdi Yardımlar	44

1.8.2.2. Sosyal Yardımların Amacı.....	45
1.8.2.3. Sosyal Yardımların Önemi	45
1.8.2.4. Sosyal Yardımların Olumlu Yanları	46
1.8.2.5. Sosyal Yardımların Olumsuz Yanları.....	47
2. BÖLÜM.....	51
KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNİN SOSYAL HİZMET	
UYGULAMALARI.....	51
2.1. Kayseri İlinin Genel Özellikleri.....	51
2.1.1. Tarihsel Yapısı	51
2.1.2. Konumu	52
2.1.3. Sosyo-Kültürel ve Demografik Yapısı	53
2.1.4. Ekonomik Yapısı.....	55
2.2. Kayseri Büyükşehir Belediyesi	57
2.2.1. Kuruluşu ve Gelişimi.....	57
2.2.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları	58
2.3. Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	59
2.3.1. Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü	59
2.3.3. Huzurevi Şube Müdürlüğü	60
2.4. Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığının Hizmetleri.....	60
2.4.2. Engellilere Yönelik Hizmetler.....	61
2.4.3. Yaşlılara Yönelik Hizmetler.....	63
2.4.4. Yoksullara Yönelik Hizmetler.....	67
2.4.5. Sığınmacı/Mültecilere Yönelik Hizmetler	69
2.4.6. İSKEP (İstihdam İçin Koordinasyon ve Eğitim Projesi).....	70
2.5. Büyükşehir Eğitim Faaliyetleri(BEF)	73
2.5.1. KAYMEK (Sanat ve Mesleki Eğitim Kursları)	74
2.5.2. Genç KAYMEK	75
2.5.3. Huzur Çınarı	78
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	81
KAYNAKÇA.....	87
ÖZ GEÇMİŞ.....	97

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BASAGM	: Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼đ¼
Bkz	: Bakınız
DDK	: Devlet Denetleme Kurumu
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EYH	: Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel M¼d¼rl¼đ¼
IULA	: Uluslararası Yerel Y¼netimler Birliği
İSKEP	: İstihdam İçin Koordinasyon ve Eğitim Projesi
KAYMEK	: Kayseri Mesleki Eğitim Kursları
KBBFR	: Kayseri B¼y¼křehir Belediyesi Faaliyet Raporu
Md	: Madde
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
RG	: Resmi Gazete
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler ve ocuk Esirgeme Kurumu
SHU	: Sosyal Hizmet Uzmanı
SYDGM	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel M¼d¼rl¼đ¼
TL	: T¼rk Lirası
T¼İK	: T¼rkiye İstatistik Kurumu

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı ve Geleneksel Yönetim Anlayışına İlişkin Farklar	17
Tablo 2: Türkiye ve Kayseri Toplam Nüfusu	54
Tablo 3: Kayseri Toplam Nüfusu ve İlçe Nüfusları.....	55
Tablo 4: Personel Sayısı	58
Tablo 5: Bütçe Tablosu	59
Tablo 6: 2017 Yılı Yaşlı Sayısı ile İlgili Genel Durum	63
Tablo 7: İhtiyaç Sahibi Kişi ve Ailelere Yapılan Ayni ve Nakdi Yardımlar	68
Tablo 8: Eğitimlere Katılan Birey Sayısı	72
Tablo 9: Mesleki Eğitimlere Katılan Birey Sayısı.....	73
Tablo 10: 2017 Yılı Genç Kaymak Gençlik Merkezleri ve Öğrenci Sayıları	76
Tablo 11: Huzur Çınarı Projesinde Verilen Hizmetler	78

ÖZET

Ülkemizde yerel yönetim birimi olarak İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Köyler vardır. Bunlardan hem idari hem de bütçe açısından en işlevsel olanı belediyelerdir. 1960 Anayasasında “sosyal devlet” kavramının yer alması diğer kamu kuruluşları ve belediyeler için pozitif anlamda bazı değişikliklerin sağlanması hususunda destekleyici unsurlardan olmuştur.

1990’lı yıllardan itibaren önemli yerel yönetim birimlerinden olan belediyelerden bazıları, genel belediye hizmetleri olarak adlandırılan su, köprü, kanalizasyon gibi hizmetlerin yanı sıra halkın sosyal hizmete ilişkin sorunlarını da kapsayan alanlara yönelik hizmet sunmaya, kimisi de sunduğu hizmetlerin kalitesini artırmaya başlamıştır. Son yıllarda belediyeler dezavantajlı gruplar olarak nitelendirilen “kadınlar, çocuklar, engelliler, yaşlılar, yoksullar, bakıma muhtaçlar, kimsesizler, mülteciler”e yönelik çok çeşitli hizmetler sunmaktadır. Halka yakın olan belediyeler sorunların çözümünde bazı durumlarda daha etkin olabilmektedir.

Çalışmanın amacı örnek sosyal belediyecilik uygulamalarını tespit etmek ve bu konuda bilinç oluşmasını sağlamaktır. Girişte çalışmanın konusuna, önemine, amacına, kapsamına ve yöntemine yer verilmiştir. Birinci bölümde “Türkiye’de Sosyal Belediyecilik” başlığı altında literatür taraması neticesinde elde edilen bilgiler aktarılmıştır. Bu bölümde ‘sosyal belediyecilik’ denilince akla ne gelmesi gerektiğine ve bazı kavram karmaşalarına ilişkin bilgilerde sunulmuştur. İkinci ve son bölümde ise Kayseri Büyükşehir Belediyesi’nin “sosyal belediyecilik” alanına ilişkin faaliyetlerinden bahsedilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Sosyal Belediyecilik, Kayseri Büyükşehir Belediyesi.

ABSTRACT

There are municipalities, villages and special provincial administrations as a local administration units. The most functional one regarding both administrative and budgetary is municipalities. The concept of 'social state' in the constitution of 1960 has been a supportive factor for both public institutions and municipalities with respect to acquiring some positive changes.

Since 1990s, being one of the most important local administrations, some municipalities have started to provide infrastructure and superstructure services besides providing services including troubles concerning people's social work and increasing the standard of these services. In recent years, municipalities have begun to perform services for those who are regarded as disadvantaged ones such as women, children, the disabled ones, elder people, the poor, the aidless, refugees and the orphans. Municipalities having more intimate relations with the public can be more effective in handling some problems.

The aim of the study is to determine the social municipality practices and to raise awareness on this subject. Introduction will include the subject, importance, purpose, scope and method of study. The first part delivers former information gained from reviewing the literature under the title of 'Social Municipality Work in Turkey'. In this chapter, it is also stated that what should come to mind when social municipality is a matter of conversation and information based upon contradiction in terms. What is mentioned in the final and the second chapter is the activities of Kayseri Metropolitan City Municipality regarding 'social municipality work'.

Key words: Social Work, Social Municipality Work, Kayseri Metropolitan City Municipality

GİRİŞ

Son yıllarda kamu yönetimi alanında yaşanan hızlı gelişmeler siyasal yapıların ve kamu kurumlarının kendilerini yeniden tanımlamalarını öngörmektedir. Kamusal alanda hizmet veren kurum ve kuruluşları daha aktif ve verimli hale getirmek için yapılan çalışmalar geçmişten günümüze hızla devam etmektedir. Yaşanan bu hızlı değişim beraberinde yerelleşme kavramını getirmiş ve bu kavram kamu yönetiminde giderek önemli bir yer edinmiştir. Yaşanılan tüm bu gelişmeler; 1990'lara kadar genelde su, kanalizasyon, köprü gibi imar ve fen işlerini içeren hizmetlerle uğraşan belediyeleri insan odaklı hizmet vermeye zorlamıştır.

Küresel ve ulusal gelişmelerin etkisiyle 1990'lardan sonra sosyal politikaya ilişkin hizmetler de ön plana çıkmaya başlamış, sosyal politikanın yerel uygulayıcılarından olan belediyelerin yürüttüğü sosyal hizmet uygulamalarıyla da "sosyal belediyecilik" kavramı önem kazanmıştır. Bahsedilen sosyal hizmet kavramından bireylerin ve ailelerin kendilerinden ya da dış faktörlerin etkisiyle oluşan ekonomik, manevi ve sosyal sorunlarının giderilmesini ve yaşam kalitelerinin yükseltilmesini amaç edinen planlı ve kurumsal hizmetlerin bütününe anlaşılmakta (SHÇEK Kanunu 1983: Md. 3) ve belediyelerin; engelli, yaşlı, kimsesiz, bakıma muhtaç, yoksul, mülteci vb. müracaatçı gruplarına yönelik sunduğu hizmetler de 'sosyal belediyecilik' kapsamında değerlendirilmektedir. Sosyal belediyecilik uygulamaları dezavantajlı grupları içerdiği için belediyelerin bu konuda hassasiyet göstermesi ve hizmet çeşitliliğini artırması vatandaşlar için önem arz etmektedir. Söz konusu bu çalışmada 'sosyal belediyecilik' ile ilgili temel kriterlere, örnek uygulamalara yer verilmiş ve bu alanın bilimsel bir zeminde gelişmesine katkı sağlayacak çözüm önerileri sunulmuştur.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi özelinde yürütülen bu çalışma iki bölümden oluşmakta;

Birinci bölümde yerel yönetimlerin tanımı, türleri ve tarihçesi, sosyal devlet ve sosyal belediyecilik gibi konular ele alınmış, yerel yönetimlerin kavramsal temeline değinilmiştir.

İkinci bölümde ise Kayseri Büyükşehir Belediyesinin sosyal hizmet uygulamaları ele alınmıştır.

1. Çalışmanın Konusu

Türkiye'de yerel yönetimler “İl özel İdaresi, Belediye, Köy” olmak üzere üçe ayrılmaktadır ancak; akla ilk olarak belediyeler gelmektedir. Akla ilk olarak belediyelerin gelmesinde belediyelerin fonksiyonel yapıya sahip olmaları önem teşkil etmektedir. Belediyelerin yıllardır genel olarak görevleri yol, köprü, kanalizasyon, su, itfaiye, zabıta hizmetleri olarak bilinmektedir. Küresel ve ulusal düzeydeki gelişmeler bu algıyı değiştirmeye başlamıştır. Günümüzde artık belediyelerin kendi bölgelerindeki vatandaşlarına yol, köprü, kanalizasyon, su, itfaiye, zabıta hizmetleri dışında farklı alanlarda da görevlerinin olduğu kabul edilmiştir. Bu kabuller 1990 yılından sonra daha aktif bir duruma geçmiştir. Türkiye'nin Avrupa Birliği süreci kapsamında çıkardığı 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu bu duruma yasal zemin hazırlamıştır.

Bu kanunlarda belediyelerin çocuklara, engellilere, yaşlılara, kadınlara, yoksullara, vb. gruplara yönelik sosyal hizmet görevlerinden bahsedilmektedir. Belediyelerin engellilere, yaşlılara, kadınlara, yoksullara, vb. dezavantajlı gruplara yönelik sosyal hizmet uygulamalarına “Sosyal Belediyecilik” denmektedir. Günümüzde de belediyelerin büyük çoğunluğu “Sosyal Belediyecilik” alanına ilişkin görevleri yerine getirmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın konusunu “Türkiye'de Sosyal Belediyecilik, Kayseri Büyükşehir Belediyesi oluşturmaktadır.

2. Çalışmanın Önemi

Osmanlı devletinden günümüze Kayseri, vakıf geleneği ve hayırseverlik çalışmalarıyla bilinen bir ilimizdir. Bunu şehirdeki birçok yapıda görmek mümkündür. Dezavantajlı gruplara yönelik yardım kültürü gelişmiş bir şehrimizdir.

Kayseri'de yaşlılara, engellilere, kimsesizlere, yoksullara yönelik çeşitli uygulamalar vardır. Bu uygulamaların bazıları bakanlıkların taşra teşkilatı tarafından yapılırken, bir kısmı da yerel yönetim birimi olan belediyeler tarafından yapılmaktadır. Çalışmanın Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin “sosyal belediyecilik”

uygulamalarına nasıl baktığına ilişkin olması ve bu yöndeki uygulamalara yönelik ilk çalışmalardan biri olması nedeniyle önem arz etmektedir.

3. Çalışmanın Amacı

Sosyal devletin yerel uygulayıcısı olan belediyelerin bilinen genel görevlerinin dışında “sosyal belediyeçilik” alanında da görevleri bulunmaktadır. Bu kapsamda çalışmamızdaki amacımız Kayseri Büyükşehir Belediyesi özelinde sosyal belediyeçilik alanındaki güzel uygulamaları tespit etmek, diğer belediyelerin bu alanda kendilerini geliştirmelerine yardımcı olmak ve bu konuda bilinç oluşmasını sağlamaktır.

4. Çalışmanın Kapsamı

Sosyal politika, sosyal hizmet, sosyal yardım, sosyal devlet gibi kavramlar genel hatlarıyla incelenmiştir. Tarihsel süreç içerisinde Osmanlıdan günümüze yerel yönetimlerin ve sosyal belediyeçiliğin gelişimine ve dönüm noktalarına yer verilmiştir. Kayseri Büyükşehir Belediyesinin belediye sınırları içindeki sosyal belediyeçilik uygulamaları üzerinde durulmuştur.

5. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmamız nitel bir çalışma olup, literatür taraması neticesinde oluşturulmuştur. Tezin konusuna uygun birincil ve ikincil kaynaklardan faydalanılmıştır. Literatür taramasında kitap, makale, dergi, tezler, faaliyet raporları, kurum ve kuruluşların web sayfaları, konuyla alakalı kanun, yönetmelik vb. mevzuattan yararlanılmıştır. Belediye kütüphanesinden kaynak konusunda yardım alınmıştır.

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE: TÜRKİYEDE YEREL YÖNETİMLERDE SOSYAL BELEDİYECİLİK

1.1. Yerel Yönetimlerin Tanımı ve Türleri

Yerel yönetimler yasal ve uygulama şekilleri itibariyle buldukları bölgenin insanına daha yakın oldukları için vatandaşlara daha güzel hizmet sunulabilmede önemli bir misyona sahiptir. Devlet yapılanmasında, kamuya ilişkin faaliyetlerin görülmesi ve insanların ortak ihtiyaçlarının yerine getirilmesi birbirinin zıttı olan iki yönetim biçimi oluşmuştur. Bunlar 'merkezi yönetim ve yerinden yönetimdir (Öncal, 1992: 12). 1982 anayasasınının 126. maddesinde merkezi idareye, 127. maddesinde ise mahalli idarelere değinilmiştir.

Merkezi yönetim anlayışında devlet, vatandaşa sunacağı faaliyetlerde başkent merkezli tek elden yürütülmesini esas alır. Bu yönetim biçiminde devletin sahip olduğu imkânlar merkezde toplanarak buradan yönetilmektedir (Arslan, 2013: 6). Yerinden yönetim anlayışında "yetki" merkezdedir. Bu merkezce yönetilen birimlerin kendilerine ait görev-yetki alanları belirlenmiş ve sınırlandırılmıştır. Birimler, kendilerine ilişkin konularda verilen görevleri mevzuata uygun şekilde yerine getirirler. Kullandıkları yetkilerin içeriğine göre, yaptıkları görevlere ilişkin sorumlu olurlar (Keleş, 2008: 5).

Yerel yönetimler belirli bir yerde yaşayan insanlara kültürel, sosyal ve ekonomik vb. birçok alanda hizmet götürmek için kurulan; özel bütçeye, karar mercilerine ve mevzuatta belirlenen haklara sahip ve insanların ulaşması en kolay olan kamu tüzel kişilikleri olarak tanımlanabilir (Öztürk, 1997: 43).

Yerel yönetimlerin evrensel tanımı ise, insanların yaşamlarının sürdürdüğü yerlerde o insanlara faydalı olması amacıyla faaliyete başlayan ve o kişilerin oluşturduğu grup içinden insanların göreve seçildiği tüzel kişilerden oluşan belirlenmiş yetki ve statüye sahip yönetim birimleridir. Bu kuruluşlar devlet kuruluşlarıdır (Arslan, 2013: 8).

Avrupa Konseyi, Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (IULA) ve Birleşmiş Milletler 'in belgelerinde de değinilen ve Türkiye tarafından da kabul edilmiş evrensel kriterlere aşağıda değinilmiştir (Aydın, 2008: 32-33).

- Yerel yönetimler ulusal yönetim sistemiyle entegredir.
- Yerel yönetimlerin bütçe, görev tanımları vb. birçok konuya ilişkin düzenlemeler yasama organının kararıyla düzenlenir.
- Merkezi yönetimin ülkedeki standart birliği sağlaması için yerel yönetimlere ilişkin kurumsal standartlar oluşturabilir.
- Yerel yönetimler, merkezi yönetimin faaliyetlerinin aksi şekilde faaliyette bulunamazlar.
- Merkezi yönetim yerel yönetimlerin mevzuata ilişkin faaliyetlerini yetkili olarak belirleme hakkına sahiptir.

Merkezi yönetim ve yerel yönetim arasında idari, siyasi, mali ve çeşitli yönlerden farklılıklar vardır. Bu yönler birbirlerine göre avantaj ve/veya dezavantaj içerebilmektedir. Türkiye’de belediyeler en çok bilinen yerel yönetim birimleridir. Mevzuatta “İl Özel İdareleri, köyler ve belediyeler” yerel yönetim organı olarak belirlenmiştir.

1.1.1. İl Özel İdaresi

İl Özel İdareleri 2005 yılına kadar, 1913 yılında çıkarılan ve 1987 yılında değişikliğe gidilen 3360 sayılı kanun olarak bilinen İl Özel İdaresi Kanunu’na göre görevlerini yerine getirmekteydi. Değişen şartların etkisiyle ve şartlara adaptasyon düşüncesiyle İl Özel İdaresi Kanununda değişikliğe gidilmiş ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu 22.02.2005 tarihinde çıkarılmıştır (Çiçek, 2012: 44).

Kanunun bazı bölümlerinde sosyal hizmet ve yardımlara ilişkin ifadeler bulunmaktadır. İl Özel İdarelerine “Gençlikten spora, tarımdan sanayiye, sağlıktan daha birçok alana ilişkin görevler verilmiştir. Bunun dışında İl Özel İdarelerinin *sosyal hizmet ve yardımlara ilişkin görevleri, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk*

yuvaları ve yetiştirme yurtlarının inşası; ilk ve orta öğretim kurumlarına arsa temini sağlanması, binalarının teknik ihtiyaçlarının karşılanmasına ve bu hizmetleri il sınırları içinde yapmasını belirten ifadeler Kanunun 6/a maddesinde değinilmiştir (İl Özel İdaresi Kanunu 2005: Md. 6).

Sosyal hizmetler komisyonu, eğitim komisyonu, kültür komisyonu, plan ve bütçe komisyonlarının kurulmasına Kanunun 16. maddesinde yer verildiği görülmektedir (İl Özel İdaresi Kanunu 2005: Md. 16).

Sosyal hizmetin temelini oluşturan müracaatçı gruplarından engellilere, yaşlılara, kadınlara, çocuklara yönelik faaliyetlere ve bu gruplara yönelik olarak nasıl daha verimli olunabileceğine dair hususlara 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 65. maddesinde yer verilmiştir (İl Özel İdaresi Kanunu 2005: Md. 65).

İl Özel İdarelerinin yoksul bireylere, muhtaç insanlara ve kimsesizleri kapsayan harcamalarının gider olarak değerlendirileceği belirtilmiştir. Bu gruplara yönelik olarak verilen bütçedeki harcama kaleminin yetkisi valiye verilmiştir (Efe, 2012: 52).

1.1.2. Köy

Köy, insanların topluca bir arada yaşadıkları; çeşitli ihtiyaçlarının ve alışkanlıkların sonucu olarak oluşan en küçük yerleşim yeridir. Köy idaresi ise köyde yaşayan insanların ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturdukları yönetim teşkilatıdır (Ulusoy ve Akdemir, 2004: 253).

Yerinden yönetim biçimi olan köyler de kamu tüzel kişiliğine haiz yerinden yönetim birimleridir. Köye ait işler Köy Kanunu'nun 13. ve 14. maddelerinde düzenlenmiştir. Bunlar sağlık, bayındırlık, yol, su, okul yapımı, pazaryeri, çarşı vs. gibi işlerdir. Gelirleri de salma ve imeceden oluşmaktadır. Köy derneği, ihtiyar heyeti ve muhtar köy tüzel kişiliğinin organlarıdır. Köy derneği ve ihtiyar heyeti köyün karar organı, muhtar köyün yürütme organıdır (Beki, 2008: 18-19).

1.1.3. Belediye

Sosyal hizmetlerin yerine getirilmesinde, sosyal politikaların uygulanmasında önemli yerel sorumluluğa sahip olan ve vatandaşın en kolay ulaşabileceği kamu yönetim organları arasında yerel yönetimleri rahatlıkla söyleyebiliriz. Ülke insanının büyük çoğunluğu yerel yönetim kavramını belediye ile ortak kullanmaktadır (Maden, 2012: 39).

Görev ve yetkileri yasalarla ve çeşitli mevzuatla belirlenen belediyeler seçimle yönetilir; merkezle tezat düşmemek kaydıyla bazı konularda kendi organları vasıtasıyla kendi kararlarını alabilir (Arslan, 2013: 15).

Belediye sözcüğü 19.yy sonrasında şehir idare yapısını belirtmek için kullanılmıştır. Arapça, memleket, şehir anlamlarına gelen ‘beled’ veya ‘belde’ kelimelerinden türemiştir. Osmanlı Devleti içerisinde bugünkü şekliyle kullanılması Tanzimat Dönemine rastlamaktadır (Beki, 2008: 20).

Büyükşehir Belediyeleri ülkemizde 1984 yılında kurulmuştur (Artan, 2012: 193). Büyükşehir Belediyelerinde Başkan Yardımcısı bulunmamaktadır. Büyükşehir belediyelerinin idari yapısında; genel sekreterlik, daire başkanlığı ve müdürlük birimleri vardır. Belediye bünyesinde çeşitli birimlerin oluşturulması, lağvedilmesi büyükşehir belediye meclisinin kararıyla gerçekleşir (Büyükşehir Belediyesi Kanunu 2004: Md. 21).

Büyükşehir belediyesi personelinin atanmasında büyükşehir belediye başkanı yetkilidir. Müdür kadrosu ve daha üstü ünvanlara ilişkin atama yapılırsa bu konuda büyükşehir belediye meclisi bilgilendirilir. Belediye başkanının en yakın mesai arkadaşlarından olan genel sekreter kadrosuna atama yapabilmesi için İçişleri Bakanlığına talepte bulunması ve bu talebin İçişleri Bakanı tarafından uygun görülmesi gerekmektedir (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004: Md. 22).

Ülkemizde 2018 yılı itibarıyla 1398 belediye bulunmaktadır. Bunlardan; 30 tanesi büyükşehir belediyesi, 51 tanesi il belediyesi, 519 tanesi büyükşehir ilçe belediyesi, 402 tanesi ilçe belediyesi ve 396 tanesi de belde belediyesidir (İçişleri Bakanlığı, 2018).

1.1.3.1. Belediyenin Organları

Türkiye’de belediyelerde üç ana birim vardır. Bu birimlerden belediye başkanı ve belediye meclisi doğrudan halk tarafından seçilir. Diğer birim olan belediye encümeni ise halkın seçtiği üyelerden ve belediye başkanının belirleyeceği birim sorumlularından oluşur (Bozlağan, 2005: 56).

1.1.3.1.1. Belediye Meclisi

Belediye Meclisinin görev ve yetkilerine 5393 Sayılı Belediye Kanununun 18. Maddesinde yer verilmiştir. Bunlar;

- Belediyenin faaliyetlerini, stratejik planını, personelin çalışma ölçütlerini gerektiğinde kabul etmek ve bu konularla alakalı alakalı görüşme yapmak.
- Kurumun bütçesinin ve kesin hesabının kabulünü yapıp ilgili işlemler arasında transfer yapmak
- Belediyeye belli amaçlar için verilen ve verilme nedeni bir gerekçeye bağlanan hibeleri kabul etmek.
- Uzmanlık komisyonlarının üyelerini belirlemek, Meclis başkanlık divanını ve encümen üyelerini seçmek.
- Belediyenin işleyişine ilişkin kurum tarafından çıkarılacak olan yönetmeliklerini kabulünü gerçekleştirmek.
- Belediyeye ilişkin çeşitli reklam faaliyetlerinde bulunmak. Mahalle, park gibi yerlere ilişkin isim verilmesinin yanı sıra, mahallelerin coğrafi sınırlarına ilişkin tasarruf yetkisine sahiptir.
- İçişleri Bakanlığının onayıyla yurt dışındaki belediyelerle kardeş kent olma ve bu yönde ortak faaliyetler yürütmek.
- Memleketi o belediye olmayan insanlara fahri hemşerilik ünvanı vermek.

- Belediye başkanıyla encümen arasındaki karara bağlanamayan ve netleşmeyen sorunları neticelendirmek (Ayrıntı için bkz. 5393 Sayılı Belediye Kanunu 2005: Md.18).

1.1.3.1.2. Belediye Encümeni

Belediye encümenine ilişkin kavramlara 5393 Sayılı Belediye Kanununun 33.maddesinde yer verilmiştir.

Belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında; “İl belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği iki üye olmak üzere yedi kişiden, diğer belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden oluşur” (5393 Sayılı Belediye Kanunu 2005: Md. 33).

5393 Sayılı Belediye Kanununun 34. Maddesinde Belediye Encümeninin görev ve yetkilerine değinilmiştir. Belediye encümeninin stratejik plân ve yıllık çalışma programı, bütçe ve kesin hesabının incelenmesi, belediye meclisine görüş bildirilmesi, kamulaştırma kararlarını alınması ve uygulanması, kanunlarda belirtilen cezaların verilmesi, topluma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerinin belirlenmesi konularına ilişkin ve daha birçok konuda görev ve yetkileri bulunmaktadır (5393 Sayılı Belediye Kanunu 2005: Md. 34).

1.1.3.1.3. Belediye Başkanı

5393 Sayılı Belediye Kanununun 37.maddesinde Belediye Başkanıyla alakalı bilgilere değinilmiştir.

- Belediye idaresinin en yetkilisi belediye başkanıdır ve aynı zamanda kurumun kamu tüzel kişiliğidir.

- Belediye başkanı, kanunda belirtilen şartlara göre seçilir.

- Belediye başkanlarının görev yaptıkları süre zarfında profesyonel spor kuruluşlarında başkan olmaları uygun görülmemiştir; aynı zamanda siyasi partilerin denetim ve yönetim birimlerinde görev almaları da yasaklanmıştır (5393 Sayılı Belediye Kanunu 2005).

5393 Sayılı Belediye Kanununun 38.maddesinde Belediye Başkanının görev ve yetkilerine değinilmiştir.

Belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

- Belediyenin yararını düşünerek hareket etmek ve gerekli koordinasyonu sağlamak.
- Belediyeyi ilgili kurumlarda ve gereken yerlerde temsil etmek.
- Belediyenin diğer yönetim organlarına başkanlık etmek.
- Belediyenin sahip olduğu bütün mal varlığını idare etmek.
- Meclis ve encümen tarafından kabul edilen kararlarının uygulanmasını sağlamak.
- Hizmetlerin sunulduğu bölgedeki vatandaşlarının mutlu, sağlıklı olabilmeleri için gerekli tedbirleri almak.
- Dezavantajlı gruplar olarak bilinen yoksul ve muhtaç vatandaşlar için bütçeden ayrılan ödenek doğrultusunda bu gruplara yönelik harcama yapmak ve engellilere yönelik hizmetleri yerine getirmek (Ayrıntı için bkz.5393 Sayılı Belediye Kanunu 2005: Md. 38).

1.2. Yerel Yönetimlerin Tarihçesi

Gerek ulusal gerekse uluslararası gelişmeler devletleri siyasi, idari, ekonomik, sosyal ve birçok konuda değişikliğe gitmeye zorlamaktadır. Belediyeler de bu değişimlerden etkilenmiş ve zaman içinde yapısal dönüşüme uğrayan kurumlardan olmuştur. Bu bölümde Osmanlı Devletinden günümüze belediyelerin gelişim ve dönüşüm aşamalarından bahsedilecektir.

1.2.1. Osmanlı Döneminde Yerel Yönetimler

İslam hukukuna has olan hisbe teşkilatı Hz. Peygamber döneminden başlayıp, Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer döneminde de devam eden ve Selçukludan Osmanlıya kadar da faaliyetlerini icra eden bir müessesedir. Osmanlı devletinde günümüzdeki belediye hizmetleri “hisbe teşkilatı” olarak adlandırılmaktaydı ve bu teşkilatın bulunmadığı hiçbir belde yoktu. Tarihçi İlber Ortaylı, hisbe müessesesinin Doğu İslam şehrinde belediye nizamının temeli olduğunu ifade etmektedir (Ortaylı, 1992: 398).

Osmanlı’da Tanzimat’tan öncesine bakıldığında Batı tarzında yapılanmış bir yerel yönetim sisteminin varlığından söz edemeyiz. Osmanlı’nın idari yapılanması günümüzden farklıdır. O dönemki idari yapılanmada eyalet, sancak, kaza ve köy bulunmaktadır. Kadılık kurumunun ve vakıf sisteminin şehir idaresinde ve halka sunulan belediye hizmetlerinde etkin olduğu görülmektedir. Kadı, kazada şer’i ve idari yargıdan sorumludur, bunun yanı sıra o kazanın hem belediye başkanı hem de merkezi yönetimi temsil eden yetkilisidir (Eryılmaz, 2005: 172-175). İslam devletleri teşkilatlarında belediye işleriyle alakalı doğrudan birincil yetkili kadıdır; ancak kadıların yoğunluğu göz önünde tutulduğundan “ihtisab” gibi bir müessese teşkil edildi. Muhtesib, Divandan çıkan kararları ve kadı tarafından verilecek emirleri uygulamakla yetkilidir. Kadıların belediyecilik yönü ile en çok meşgul oldukları iş, günümüzde Belediye zabıtasının bakmakta olduğu esnaf işleri ile narh gibi şeylerdir. Kadının, bu konulardaki problemlerinin çözümü hususunda en büyük yardımcısı da İhtisab Ağası idi. Mahkeme kayıtlarında bu ismin Muhtesib, İhtisab Ağası veya İhtisab Emni olarak geçtiği de bilinmektedir (Kazıcı, 2014: 42-44).

Osmanlı Devleti, Batılı devletlerin yaşadığı aydınlanma çağıyla birlikte nispeten daha rasyonel ve prensipli bir süreç karşısında birçok noktada ciddi bir açılım sağlayamadı. III. Selim (1789-1808) Döneminde Osmanlı’nın Batılı devletleri kurumsal yapılarından istifade etmek amacıyla inceleme durumu söz konusu olmaya başladı. Dolayısıyla bu dönemden sonra Osmanlı Devleti; idari, kültürel, siyasal, hukuki ve sosyal birçok alanda ‘modernleşme’ çabası içerisine girmiştir. Batılılaşma hareketleri II. Mahmut Döneminde hız kazanmıştır ve bu dönemde siyasi, hukuki,

askeri, sosyal ve eğitim olmak üzere devletin birçok kurumunda hem şekilsel hem de muhteva olarak önemli değişiklikler yapılmıştır (Beki, 2008: 24).

Tanzimatla beraber Türk yönetim şeklinde belirgin değişikliklerin başladığı söylenebilir. Tanzimat, Türk yönetim tarihinde önemli bir yere sahiptir. Çağdaş kamu birimleri ve ilk belediye teşkilatları da bu dönem ve sonrasında faaliyetlerine başlamıştır. Türk belediyeciliğinin temellerin atılması İstanbul Şehremaneti ve Altıncı Belediye Dairesi'nin kuruluşuyla başlamıştır. Tanzimat'tan önceki dönemde belediyenin yapması gereken hizmetleri çeşitli kurumlar yerine getirmiştir. Vakıfları, kadılık kurumunu ve loncaları bu kurumlardan sayabiliriz. Kırım Harbi'nin ve değişen dünya şartlarının etkisiyle Belediye teşkilatları Osmanlıdaki belediye hizmetlerini yerine getirmeye başlamıştır (Demir, 2006: 63).

Bu dönemde “İstanbul Şehremaneti” olarak kurulan belediyenin başında hükümetçe atanmış bir ‘şehremini’ bulunuyordu. Şehreminiyle beraber çalışan Padişah tarafından görevlendirilmiş üyelerin oluşturduğu bir meclis bulunmaktadır. Meclis, şehremini ve iki yardımcısıyla beraber toplam on beş kişiden oluşmaktaydı (Öztürk, 2002: 58). 1857’de Beyoğlu’nda Altıncı Daire-i Belediye’nin kurulmasından itibaren, zamanla ülkenin bütününden belediye yapılanması oluşmuştur. 1864’de yayınlanan Vilayet Nizamnamesi bu durumun yasal altyapısını oluşturmuştur (Çitçi, 1989: 59).

1864 tarihli Vilayet Nizamnamesinden önce bulunan eyalet örgütü kaldırılmış yerini il yapılanması almıştır. Bugün, il genel meclisi denilen olarak bildiğimiz meclis, Meclis-i Umumi ismiyle nitelendirilmiş ve bu meclisin başkanının seçilmesi merkezi yönetimin belirlediği valinin insiyatifine bırakılmıştır. 1870’de çıkarılan İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi bu yapıyı muhafaza etmiş, köylerin yönetiminin nasıl olacağına bu kanunda yer verilmiştir (Kaya, 2003: 45). Belediye Reisi, Belediye Meclisi ve Cemiyet-i Belediye kavramları 1877’de çıkan Belediye Kanunu’nda belediyelerin organları olarak belirlenmiştir. 1930 yılına kadar bu kanuna göre işler yürütülmüş ve bu kanun 1930’da kaldırılmıştır (Güllüce, 2004: 13).

1877 yılında kabul edilen belediye kanunu merkeziyetçi yapıdaydı ve geçerliliğini 1930 yılında çıkan belediye kanununa kadar korumuştur. Osmanlı

Devleti, Cumhuriyet Türkiye'sine giderek çağdaş bir yapı kazanan bir belediye teşkilatı ve hizmetler prototipi bırakmıştı (Kazıcı, 2014: 37).

1.2.2. Cumhuriyet Döneminde Yerel Yönetimler

Belediyeler Osmanlı devrinden oluşmalarına rağmen tam istenilen seviyeye gelememiştir. Cumhuriyet yönetimine kurumsallaşmış ve tecrübe kazanmış yerel yönetim sistemi transferi sağlanamamıştır. Cumhuriyetten günümüze belediyelerde yapılan yapısal değişikliklerle bu kurumların halk için önemli ve aktif kurumlar olması sağlanmıştır (Adıyaman ve Demirel, 2011: 118).

Dönemsel ve mevzuat düzenlemeleri açısından belediyelerin Cumhuriyet dönemindeki tarihi gelişimini 1923-1990 ve 1990 sonrası olarak değerlendirmenin uygun olacağı düşünülmektedir.

1.2.2.1. 1923-1990 Arası Yerel Yönetimler

Osmanlı Devletinden Türkiye Cumhuriyetine 389 belediye devrolmuştur. 1921 Anayasası yürürlükte olduğu için Türkiye Cumhuriyeti'nin hukuksal yapısı Osmanlı hukuk sistemiyle aynıdır. Bu dönemde Ankara'ya da şehremaneti idaresi getirildi ancak, mevcut sorunların çözülmesi sağlanamadı. Reis ve azaların Ankara ve İstanbul'da seçimle gelmedikleri bilinmektedir (Ortaylı, 1992: 402). 1923- 1930 yılları arasında bazı kanunlar çıkarılmıştır. Bu kanunların yürürlüğe girmesi yapılan faaliyetlerdeki koordinasyon ve kalite eksikliğini giderememiştir (Ortaylı, 1995: 122).

1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 1930 yılında kabul edilmesiyle birlikte, 1855 yılında kurulan Şehremaneti tarihe karışmış oldu. 1580 sayılı Belediye Kanunu, daha önceki “Kanun-ı Muvakkatları (geçici kanunları) yürürlükten kaldırıp bütün belediyelerin statüsünü tek bir düzende topladı. Şehremaneti'ni “Belediye”, Şehreminini de “Belediye Reisi” olarak değiştirdi (Kazıcı, 2014: 37).

Belediyeler bu dönemde hizmetleri 1580 sayılı belediye kanununa göre yerine getirmekteydi. Belediyelere bu yasada kentsel hizmetlerin yanısıra sosyal politikalara ilişkin çeşitli görevler verilmiştir. Belediyelere bu yasayla yeni görevler verilmiştir ;

ancak genişleyen hizmetlerin yerine getirilmesinde ekonomik kaynaklı gerekçelerden dolayı yetersizlik durumu oluşmuştur. Bu dönemde ülkenin ekonomik şartlarıyla da orantılı olarak belediyelerde ve ülkede gelir-gider dengesine ilişkin sorunlar yaşanmıştır (Adıyaman ve Demirel, 2011: 118).

Belediye Gelirleri Kanunu 1948 yılında çıkarılmış ve belediyelere bu kanunla 80 ayrı yerden gelir elde etme imkanı verilmiştir. Dönemin Başbakanı 1957 yılında İstanbul'un imar düzenlemeleri için önemli mali adımlar atmıştır. Zamanla belediye sayısında azalmaya gidilmiştir. 1980 yılındaki toplam belediye sayısı 1727 iken bu sayı 1981'de 1587 'ye indirilmiş ve 5 yıl süreyle yeni belediye açılmasına müsaade edilmemiştir (Kaya, 2003: 48-49).

1.2.2.2. 1990 ve Sonrası Yerel Yönetimler

1990'lar kamu yönetiminde, dünyada her alanda olduğu gibi önemli değişikliklerin yaşandığı yıllardı. Kamu yönetimi, bilgi teknolojilerinin gelişimi, küreselleşmenin hızlanması ve buna bağlı olarak ulus devletin güç kaybetmesi, demokrasi ve insan hakları kavramlarının önemlerinin artması, devletin küçültülmesi fikirlerinin yaygınlaşması ve piyasanın güçlenmesi, halkın her geçen gün artan isteklerinin karşılanmasına tam manasıyla cevap verilememesi ve değişen kamu yönetimi anlayışından etkilenmiştir (Memişoğlu, 2006: 81).

Vatandaşın, kamu hizmetlerini kendisine en yakın yerden almasına ilişkin hususlara ilk kez 28 Ocak 1992 tarihli Başbakanlık genelgesinde yer verilmiştir. “Yerel Yönetimlerin Yetki ve Görev Esasları Hakkındaki Çerçeve Kanun Tasarısı’nda ve Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Mahalli İdareler Özel İhtisas Komisyonu Raporu”nda da bu konuya değinilmiştir (Yeter, 1996: 7-8).

1990'dan sonra belediyelerin sosyal politikayla alakalı hizmetlere, sosyal yardım ve sosyal hizmet eksenli konulara eskiye göre bütçelerinden daha fazla ödenek ayırmaya başladıkları görülmüştür. Bunda belediyelerin gelirlerinin artmasının yanı sıra, artan nüfus ve beraberinde oluşan sorunlar, kentte yaşayan insanların yoksullaşması, halkın eğitim seviyesinin değişmesi gibi faktörler etkili olmuştur. Geçmiş dönemde sosyal yardımlar, fakir, kimsesiz, engelli ve yaşlı

kimselere aş evlerinde sıcak yemek, yiyecek, giyecek verilmesi biçimindeydi. 1990'lı yıllardan sonra hem tür, nitelik ve kapsam olarak artmış ve hem de ayrı ayrı belediye kurumları tarafından sağlanır hale gelmiştir. Sosyal belediyeçilik anlayışına sahip olan belediyelerin engellilere, yaşlılara, kadınlara, çocuklara ilişkin görevleri vardır; bunu yanı sıra meslek kurslarının açılması da bu anlayışa sahip olan belediyelerin özelliklerindedir. 1990 sonrası dönemde sosyal belediyeçilik anlayışına ilişkin faaliyetler Büyükşehir belediyelerinin asli görevleri olarak değerlendirilmiştir. Büyükşehir belediyelerin bu anlayışla sunduğu hizmetler günden güne artmaktadır (Ersöz, 2005: 149).

Yeni kamu yönetimi anlayışı ile geleneksel kamu yönetimi arasında bazı farklar bulunmaktadır. Bu iki yönetim anlayışında farklılık olarak nitelendireceğimiz en önemli hususlar sermaye birikim anlayışı ve devletin ekonomi içindeki tavrıyla alakalıdır. Devletin vatandaşa daha iyi hizmet götürebilmesinde önemli bir konuma sahip olan belediyeler artık yeni kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde yönetilmeliydi. Yeni kamu yönetimi anlayışı ve geleneksel yönetim anlayışına ilişkin farklar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Kurt ve Uğurlu, 2007: 86).

Tablo 1. Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı ve Geleneksel Yönetim Anlayışına İlişkin Farklar

Geleneksel Yönetim Anlayışı	Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı
Siyasetçi –Bürokrat (Siyaset ve Yönetim) ayrımı	Siyasetçi Bürokrat Birlikteliği
“Durağan çevre” düşüncesine dayanan statik planlama yaklaşımı	“Dinamik çevre” düşüncesine dayanan stratejik planlama yaklaşımı
Kurumsal aidiyet düşüncesinin yeterli ölçüde gelişmemesi	Amaç birliği ve kurumsal aidiyet düşüncesine önem veren yaklaşım
Kurumsal faaliyet ve projelerde nitelikten çok niceliğe önem veren ölçek sistemi	Kurumsal faaliyet ve projelerde niteliğe ve niceliğe önem veren ölçek sistemi
Dikey-bürokratik örgüt yapısı	“Dar merkez, basık ve geniş çevre” düşüncesine dayanan alternatif örgüt modelleri (matriks örgüt, proje örgütleri, şebeke türü yapılanmalar vb)
Tek (dikey) yönlü haberleşme sistemi	Çok yönlü haberleşme sistemi
Formel esaslara dayalı ilişkiler sistemi	Formel ve informel esaslara dayalı ilişkiler sistemi
Sabit ve daimi istihdama dayanan personel sistemi	Esnek, sözleşmeli ve geçici istihdam türlerini de içeren personel sistemi
Hizmeti doğrudan üretmek	Performansa ve liyakate dayalı değerlendirme sistemi
Yetkileri merkezde toplamak	Hizmeti alternatif yöntemlerle temin etmek, serbest piyasayı teşvik etmek
Kurallara sıkı bir şekilde bağlılık	Alt kademeleri ve alternatif aktörleri yetkilendirme
Girdilere odaklanmak	Kuralları, şartlara göre yorumlama yeteneğine sahip vizyoner bakış açısı
Mevcut kaynakları verimli bir şekilde kullanmak	Yeni kaynaklar geliştirmek

Türk Kamu Yönetimi Reformu’na ilişkin tartışmalarının başlangıcı 1990’lara dayanmaktadır. Bu durumla bağlantılı olarak, 1930 yılında kabul edilen 1580 sayılı Belediye Kanunu yerini 2005 yılında kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanunu’na, 1984 yılında çıkarılan “3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun” yerini 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’na bırakmıştır. Bunun

yanısıra 2005 yılında, 1913'te kabul edilen İl Özel İdaresi Kanunu kaldırılmış yerine ise 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu çıkarılmıştır (Efe, 2012: 48).

1.2.3. AB Sürecinde Yerel Yönetimler

Avrupa Birliği'nin temellerinin, Avrupa ülkelerinin birleşmesini esas alan 1950'li yıllarda "Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu"yla atıldığını bilinmektedir. Oluşan bu topluluk, altı kurucu ülke arasında ortak çelik ve kömür pazarı oluşturmanın yanı sıra siyasi ve ekonomik işbirliği sayesinde Avrupa'da süreklilik arz eden barış ortamını oluşturmayı hedeflemiştir. Bu altı kurucu ülke "Belçika, Fransa, Almanya, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda"dır. Bu topluluğun başarılı olduğu görülmüş ve 1957 yılında Roma Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmayla Avrupa Ekonomik Topluluğu kurulmuştur. Bu yeni kurulan topluluk üye ülkeler arasında daha geniş ekonomik işbirliğini ve daha büyük pazarı öngörmekteydi (Toksöz, 2010: 12-13).

AB-Türkiye arasındaki dönüm noktalarına baktığımızda;

Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu'na ortak olmak için ilk başvurusu 1959 yılında yapılmıştır. Kesin üyeliğine ilişkin 1963 yılında Ankara Antlaşması imzalanmış, 1970 yılında ise tarife ve kotaların kaldırılmasına yönelik süreci içeren katma Protokol imzalanmıştır. Türkiye'de gerçekleşen 1980 askeri darbesiyle süreç askıya alınmış ve 1983'deki seçimlerden sonra eskisi gibi devam etmiştir. Türkiye, tam üyelik için Avrupa Topluluğu'na 1987'de başvuru yapmış ancak; 1989 yılında Avrupa Komisyonu katılım müzakerelerine başlanmasını onaylamamıştır. 1995 yılında Avrupa Birliği ve Türkiye arasında gümrük birliği kurulması kararlaştırılmış ve Türkiye'nin adaylık pozisyonu'na ilişkin durum 1999 yılında Helsinki'de yapılan Avrupa Birliği zirvesinde kabul edilmiştir. Türkiye'nin AB katılım müzakereleri 2005'de gerçekleşmiştir (Toksöz, 2010: 15). Avrupa Birliği bu süreçte Türkiye birçok alanda görevler yüklemiştir, bu alanlardan bir tanesi de yerel yönetimlerdir.

Avrupa Birliği, üyesi olan ülkelere yerel yönetimlerin alanına giren konularda yaptırım uygulayamaz. Yerel yönetimler, merkezi idarenin belediyeleri ilgilendiren konularda alacağı kararlara aktif bir aktör olarak katılırlar. Yerel yönetimlerinin

yetkileri AB'nin benimsediği "yerindenlik ilkesi" sayesinde daha da artmıştır. Avrupa Birliğinde yerel yönetimlerin işleyiş yapısına ilişkin temel düzenleme 1985 yılında kabul edilen "Avrupa Birliği Yerel Yönetimler Özerklik Şartı"dır.

AB müktesebatının neredeyse %60'ı yerel yönetimleri ilgilendirmektedir. Bu müktesebatın içinde; yerel kurumların AB karar alma sürecinde etkin olmaları, vatandaşın da bu sürece müdahil olması ve yerel bazda seçilmiş bireylerin de eskiye göre daha fazla söz almalarının gerekliliğine dair konular yer almaktadır.

Avrupa Birliği müktesebatı 35 başlıkta toplanmıştır. Yerel yönetimlerin sorumluluğundaki başlıca görevlere 14 başlıkta yer verilmiştir (İBB, 2018).

1.2.4. Anayasa'larımızda Yerel Yönetimler

Osmanlı Devleti'nin ilk anayasası 1876 yılında kabul edilmiştir. Bu anayasanın uygulanmaya başlanması imparatorluk zamanına denk gelmektedir. Batılılaşmanın belirgin olduğu dönem içerisinde kabul edilen 1876 anayasasında, Belçika ve Fransa anayasalarından ilham alınmıştır. Kanun-i Esasi olarak bilinen 1876 anayasası 119 maddeden oluşmaktadır ve yerel yönetimler ilk defa anayasada yer almıştır. Merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki ilişkinin nasıl olacağına 108. ve 112.maddeler arasında yer verilmiştir (Kırışık ve Sezer, 2006: 8).

Kurtuluş Savaşı'nın yapıldığı tarihlere denk gelen, Teşkilat-ı Esasi olarak bilinen 1921 anayasasında yerinden yönetimle alakalı bölümler vardır ve bu bölümler günümüze yakın hükümler içermektedir. Bu anayasada vilayetlere tüzel kişilik verilmiştir ve vilayetler özerk bir yönetime sahiptir. Üyelerini iki yılda bir halkın seçtiği "Vilayet Şurası" devletin iç ve dış siyasetini ilgilendiren, şer'i konular, askeri konular ve adli işlerle, birden fazla vilayeti ilgilendiren konular dışında, bütün yerel nitelik taşıyan hizmetlere ilişkin tasarruf yetkisine sahiptir (Çoker, 1996: 19-20).

1921 Anayasası olarak bilinen Teşkilat-ı Esasi 23 maddeden oluşmaktadır. 14 madde idareyle alakalı hükümlere ilişkindir (Atar, 2002: 26). İdare ile ilgili bölümün maddesinde ülkenin idari yapısının vilayetler, kazalar ve nahiyelerden oluşacağı belirtilmiştir (Kili ve Gözübüyük, 2000).

1924 Anayasasında 1921 anayasasına göre farklılıklar ön plana çıkmaktadır. 1924 anayasasının demokratik zemini vardır ancak; çoğulcu ve bölüştürücü özellikleri azalmıştır. Anayasadaki bu farklılık yerel yönetim anlayışına da yansımıştır. Teşkilat-ı Esaside yerel yönetimlerin idarenin yapılanmasında “aşağıdan yukarıya doğru” yönetim yapısının varlığı görülürken, 1924 Anayasasında merkeziyetçi idari yapılanma ön planda tutulmuştur (Tanör, 1999).

Bu anayasa 105 maddeden oluşmaktadır ancak; sadece 3 maddede yerel yönetimleri ilgilendiren konulara yer verilmiştir. Bunlar 89. 90. ve 91. maddedir. 1921 anayasasında değinilen yerel yönetimlerin görev ve yetkileri açıkça belirtilmemiş yalnızca tüzel kişiliğe ve ilkelere değinilmiştir (Zeren, 2007: 37).

1924 yılında çıkarılan Köy Kanunu ve 1930 yılında kabul edilen Belediye Kanunu 1924 Anayasa'sının yürürlükte bulunduğu dönemde çıkarılmıştır. 1961 Anayasası yerel yönetimlere ilişkin en kapsamlı hükümleri içeren anayasadır. “Görevleriyle orantılı gelir kaynakları sağlanması” hususuna yer verilmesi yerel yönetimler için yenilik olarak değerlendirilecek önemli bir maddedir (Çoker, 1996: 20).

1961 Anayasası'nın 112. ve 116. maddesi yerel yönetimlerle ilgilidir. 112. maddede idarenin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığından bahsedilir ve 116.maddede bu yönetim birimlerine yer verilir (Kırışık ve Sezer, 2006: 18). 1961 Anayasası'nda halkın seçtiği ve tek dereceli seçim sisteminin olduğu sürecin neticesinde karar mekanizmasının işleyeceği belirtilmiştir. Yasal olarak yerel yönetimlerin üzerindeki baskı hafiflemiştir (Özmen, 2012: 174).

Günümüzde geçerliliğini koruyan 1982 Anayasasının 123. ve 127.maddeleri yerel yönetimlere ilişkindir. Yerel yönetim birimleriyle alakalı görevden uzaklaştırma, uyuşmazlık vb. konulara 127. maddede yer verilmiştir. 127. maddede İçişleri Bakanının mahkeme süreci esnasında bu birim üyelerini görevden uzaklaştırma yetkisine sahip olduğu da belirtilmiştir (Şahinoğlu, 2014 : 64). 1982 Anayasası incelendiğinde 1982 Anayasasının önceki anayasalara göre daha merkeziyetçi ve katı olduğu görülmektedir.

1.3. Sosyal Devlet ve Sosyal Belediyecilik

Sosyal devlet anlayışının var olduğu ülkelerde devlet; sosyal barışın ve sosyal adaletin tesisi hususunda, gerekli hallerde ekonomik ve sosyal hayata müdahalede bulunabilir. Başka bir ifadeyle, devletin bu alanlara ilişkin müdahalesini yasal gören devlete denir (Keleş, 2008: 42). Sosyal devlet anlayışında devlet; dezavantajlı gruplara destek olur, onların özgürce yaşamalarını ve bireylerin haklarını rahatlıkla kullanabilmelerini sağlar (İçişleri Bakanlığı, 2005: 10).

1982 Anayasasının 2. maddesinde de sosyal devletin tanımına yer verilmiştir. Bu maddede sosyal devletin sadece bilinen özgürlük haklarını sunmakla yetinmemesini, bunun yanısıra insanca yaşam için gerekli olan ekonomik kökenli maddi gereksinimlerinin de devlet tarafından karşılanmasının gerekliliğine ve bunun devletin görevi olduğuna değinilmiştir (Tanör, 1999: 392).

Kaynaklar incelendiğinde Refah devleti kavramı ve sosyal devlet kavramının eş anlamlı olarak kullandığı görülmektedir. Aslında bu kavramlardan hangisinin kullanılacağı coğrafi bölgelere göre değişkenlik göstermektedir. “Sosyal devlet” isminin Almanca’nın konuşulduğu Kıta Avrupa ülkelerinde tercih edildiği, “Refah devleti”nin de İngilizce’nin konuşulduğu Kuzey Amerika’da ve Avrupa’nın bazı ülkelerinde kullanıldığı bilinmektedir (Serter, 1994: 36).

“Refah devleti” isminin ilk defa kullanılması Almanya’da olmuştur. Zaman olarak 19.yy’ın sonları denilebilir ve bu kavramın kullanılma alanları sosyal güvenlik sistemindeki konulara ilişkindir. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra bu kavram daha çok kullanılmaya başlanmış ve gelişme göstermiştir (Koray, 2005: 73). “Sosyal devlet” anlayışı 19. yüzyılda işçi sınıfının problemlerini çözmeye yönelik politikalarla başladığı kabul edilse de, devletin kendine bakamayan vatandaşlarının korunması için müdahalesi 1300’lü yılların İngiltere’sine kadar götürülmektedir (Maden, 2012: 1).

Fransız anayasası, “sosyal devlet”e ilişkin en ciddi ilk siyasal belgedir. Bu anayasa 1848’de başlayan; işçi ve işveren arasındaki sorunların olumlu neticelenmesinden sonra oluşturulan bu anayasada ilk defa sosyal ve ekonomik

haklara değinilmiştir (Akad, 1992: 15). Türkiye’de ilk defa “1961 Anayasası”nda bu kavramı yer aldığı görülmektedir ve bu kavram “1982 anayasası”nda da yer almıştır. “1982 Anayasası”nın 2.maddesi devletin “sosyal bir hukuk devleti” olduğuna ilişkindir. “Ailenin korunması, sosyal güvenlik hakkı, çalışma hakkı, sağlık hakkı, eğitim hakkı” vb. gibi evrensel olarak da değerlendirebileceğimiz hakların sağlanmasında devlet sorumlu kılınmıştır (Aygen, 2014: 174-175).

“Sosyal devlet”, ekonomi politikalarını sosyal politikalarla birlikte düşünme ihtiyacı duyar. Her şeyden önce sosyal politikalarla, siyaset veya devlet aracılığıyla vatandaşlar arasındaki sosyo-ekonomik eşitsizlikleri azaltmak amaçlanmaktadır. Bu nedenle ekonomi politikalarının ve piyasanın işleyişinin tümüyle sosyal ihtiyaçlardan ve tercihlerden bağımsız olması düşünülemez. Sosyal devlet, benimsediği hedefleri çeşitli araçlarla gerçekleştirir. Kaynak yaratmak ve gelir dağılımındaki adaletsizliği düzeltmek üzere vergi ve maliye politikasını kullandığı gibi, işsizliği önlemek üzere istihdam politikasını, sosyal sorunları veya sosyal adaletsizliği azaltmak üzere sosyal güvenlik sistemi ile sosyal hizmetler, sosyal yardımlar, gelir transferleri gibi birçok aracı kullanır. Devletler nezninde vatandaşlığın bazı boyutları vardır. “Sosyal devlet” diye nitelendirilen ülkelerde vatandaşlığın sadece siyasal yönü yoktur; aynı zamanda sosyal boyut da söz konusudur. Oluşturulan bütün politikalarda ve bununla alakalı olan uygulamaların hukuksal zemininde bireylerin sosyal ve ekonomik şartlarını daha iyi seviyeye getirmek, insanların asgari standartlarda da olsa bu haklarını güvence altına alınması anlayışı esas alınmalıdır (Koray, 2005: 76-77).

Sosyal devlet’in müdahaleci, düzenleyici ve geliri yeniden dağıtıcısı olmak üzere bazı özellikleri bulunmaktadır. “Müdahaleci” özellikte ekonomik koşullarda olumsuz bir durum söz konusu olursa devreye girilir ve buna ilişkin tedbirler alınır. “Düzenleyici” anlayış çeşitli konularda “asgari standartları” belirler ve vatandaşların yoksulluğa düşmemesi konusunda önemli bir özelliktir. “Gelirin yeniden dağıtıcısı” görevi sayesinde aralarında ekonomik farklar bulunan insanlar için çeşitli alanlarda politikalar dizayn eder ve oluşabilecek huzursuzlukların engellenmesini sağlar (Durdu, 2009: 43).

“Sosyal devlet” anlayışında, yaşanan toplumdaki bütün bireylere sunulan hakların onurlu bir hayat için sağlanmasının gerekliliği ön plandadır. Bu hakkın sağlanmasında insanların ortak katkısına bakılmamalıdır (Yıldırım, 2000: 78).

Belediyelerin sosyal belediyecilik yönünü “sosyal hizmet” mesleğinin mesleki uygulamalarının yerel yönetimlerde uygulanması olarak tanımlayabiliriz. Sosyal belediyecilik, sosyal politikaları uygulayan belediyecilik anlayışı demektir. Yani bir belediyenin ne ölçüde sosyal belediyecilik kavramı çerçevesi içerisinde değerlendirilmesi, o belediyenin sosyal politikaları ne ölçüde uygulamaya koyduğu ile yakından ilişkilidir (Maden, 2012: 3).

Merkezi yönetimlerin oluşturduğu ve uyguladığı sosyal politikaları benimseyip uygulayan belediyeler “sosyal belediyecilik” anlayışına sahip belediyelerdir. Bu anlayışı benimseyen ve özümseyen belediyelerin temel amacı sosyal konularda insanlara daha güzel ve daha kaliteli standartları sunmak olacaktır. Bunun yanı sıra bu belediyeler yerel bazda kalkınmaya da katkıda bulunurlar (Aygen, 2014: 174). Can (2006:18-19) “sosyal belediyecilik” kavramını yerel yönetimlerin kendilerine ayrılan bütçeden başta “kimsesiz, engelli, yaşlı” vb. dezavantajlı grupların ekonomik olarak desteklenmesini öngören ve “sosyal adalet” konusundaki çalışmaları da destekleyen bir anlayış olarak tanımlamıştır.

Ülkemizde ve dünyada hemen hemen her alanda hızlı değişimler meydana gelmektedir ve bu değişimler sürmektedir. “Kamu yönetimi”de kendini yeniden dizayn etmek zorunda kalan alanlardandır. Bunun neticesinde daha kaliteli hizmet, verimlilik ve yenilenme süreci de devam etmektedir. “Belediye”ler de “kamu yönetimi” alanının temel yerel birimlerinden olduğu için değişen şartlardan etkilenirler, yenilenmeye ve değişime uğramak zorunda kalırlar. Değişimler sosyal alanları da etkilediği için belediyeler bu alanlarda hizmetler sunarlar. Netice olarak bu süreç “sosyal belediyecilik” anlayışının oluşmasını sağlamıştır (Demir, 2006: 33).

Türkiye’de akademisyenler “sosyal belediyecilik” konusunda fikir birliğine varamamıştır ve bu kavramı farklı farklı tanımlamaktadır. Bu tanımlardan ilki; Belediye sınırlarında yaşayan vatandaşların yaşam kalitelerini artırmak amacıyla yapılan “sosyal hizmet ve sosyal yardım”ların tamamı olarak ifade edilir. Bu aynı

zamanda dar anlamdaki tanımdır. İkinci tanım, birinci tanımı kabul etmiş ve “eğitim, kültür, spor ve sanat” faaliyetlerini de tanımın içine eklemiştir (Beki, 2008: 32).

“Sosyal devlet” anlayışının benimsendiği ülkelerde “sosyal adalet” sağlanmaya çalışılmaktadır ve refahın artırılması önemli bir görevdir. Vatandaşa sunulan hizmetlerde, sunulan hizmetin kamunun hakim olduğu her yere orantılı olarak dağıtılmasında çeşitli problemler görülebilmektedir. Belediyelerin bu konularda yerel nitelikleri merkezi yönetimden farklı olduğu için bu şekildeki sosyal hizmetler’in belediyelerce yapılması daha uygundur (Negiz, 2011: 325).

Belediyelerin sosyal hizmet alanları “çocuklar, gençler, kadınlar, yaşlılar, engelliler, risk grupları, kriz dönemi hizmetleri, yaygın eğitim organizasyonları”ndan meydana gelmektedir. Belediyeler çocuklarla alakalı kreş ve çocuk yuvaları kimsesiz, terk edilmiş çocuklar için yuvalar açabilir, yeni park alanları oluşturabilir. Gençleri zararlı alışkanlıklardan korumak için gençlik merkezleri, meslek kursları, psikolojik danışma birimleri, farklı spor branşlarının olduğu spor merkezleri kurabilir. Kadınlara yönelik kadın sığınma evi, meslek kursları; yaşlılara yönelik olarak huzurevi, yaşlı dinlenme evi, hobi merkezleri kurabilir. Engellilere ilişkin meslek kursları, beceri kursları, engelli vakıfları açılabilir ve spor imkanları sağlanabilir.

Çeşitli risk gruplarına yönelik olarak sosyalleşmeyi sağlayacak faaliyetler organize edilir. Bu grupların hukuksal ve psikolojik sorunlarının çözümü noktasında birimler kurulur. Toplumun büyük kısmını ilgilendiren kriz olarak niteleyebileceğimiz savaş, sel ve diğer afetlerin olduğu dönemde gerektiğinde beslenme, barınma ve temizliğe ilişkin hizmetler sunulur. Ayrıca belediyeler okuma yazma, çıraklık vb. alanlarda kurslar açar ve vatandaşa hizmet verir (Keleş, 2008: 53-54).

1.3.1. Sosyal Belediyeciliğin Tarihsel Gelişimi

“Sosyal belediyecilik” anlayışının oluşmasında 19. yüzyılın bitişine yakın ortaya çıkan “sosyal devlet” anlayışı etkili olmuştur. İkinci Dünya Savaşından önce ve Sanayi Devriminden sonraki dönem aralığında yerel yönetimler “sosyal

politika”nın sadece fakirlere yardım görevini yerine getirmiştir. Birinci Dünya Savaşı ve İkinci Dünya Savaşı arasında yerel yönetimlerin daha fazla sorumluluk aldığı görülmektedir (Ersöz, 2006: 768).

“1580 sayılı yasa” ile 1950 ve sonrasında belediyelere çeşitli alanlara ilişkin birçok görev verilmiştir. Bu kurumlar, ekonomik kökenli problemler nedeniyle yapacakları görevlere ilgisiz kalmıştır. İlgisizlik neticesinde zamanla bu görevler “belediye”lerin hizmet alanının dışına çıkmıştır. Belirtilen zaman diliminde önemli projeleri gerçekleştiren birçok belediye de bulunmaktadır (Demir, 2006: 63). 1970’lerden sonra Türkiye’de sosyal belediyecilik’e ilişkin faaliyetlerin arttığı ve kurumsallaşmaya doğru gidildiği görülmektedir (Efe, 2012: 43).

Özellikle 1973 seçimlerinin ardından yürürlüğe konulan toplumcu belediyecilik uygulamaları, 1984 yılında Büyükşehir Belediyelerinin kurulması ve yetkilendirilmesi, 1994 sonrası dönemde belediyelerin gittikçe sosyal yatırımlara ağırlık vermesi gibi gelişmelerle birlikte, belediyeler, kente yönelik sosyal politikaların en temel uygulama aktörleri haline gelmişlerdir (Kesgin, 2008: 4).

1980’den sonra belediyelerin ekonomik ve siyasi yapısındaki değişimler “sosyal belediyecilik”e ilişkin faaliyetlerin daha da önem kazanmasını sağlayan temel değişkenlerdendir. Dünyada, sosyal hayata ilişkin ciddi sorunların ortaya çıkmasıyla beraber merkezi yönetimler asıl görevlerini yapmada sorun yaşamışlar ve bunun neticesinde belediyeler bu alanlarda görev üstlenmiştir. Belediyeler, hem halka hizmet etmeye çalışmış hem de “sosyal transfer” faaliyetlerine önem vermişlerdir. Bu sayede “sosyal hizmet ve sosyal yardım” organizasyonları ön plana çıkmıştır (Aysan, 2006: 28).

21. yüzyılda, küreselleşmenin ve teknolojinin de etkisiyle oluşan bu süreçte ülkelerin değerlendirilmesinden ziyade kentlerin değerlendirilmesi ön plana çıkmaya başlamış ve bundan dolayı yerel yönetimler eskiye göre daha çok önem arz eden pozisyona gelmiştir (Efe, 2012: 9). Küreselleşme-yerelleşme etkileşimi, küresel bazı gelişmeler, 1992 Rio Zirvesi, yerel alanda halkın daha fazla etkinliklerin merkezine çekilmesi yönünde yaptığı düzenlemeler, Yerel Gündem 21 örneği ve Avrupa Birliği’nin benimsediği yerellik ilkesi gereği halkın daha etkili olduğu yerel alan

ortaya çıkmıştır. Gün geçtikçe bu alan güçlenmiş ve kendini göstermeye başlamıştır (Yalçındağ, 1996: 144-145).

1.3.2. Sosyal Belediyecilikte Sosyal Devletin Hedef ve Amaçları

Bütün vatandaşlara insan onuruna yaraşır biçimde asgari standartların sağlanması “sosyal devlet”in en önemli amacıdır. “Çalışma hakkı, adil ücret hakkı, sosyal güvenlik hakkı, konut hakkı, sağlık hakkı, eğitim hakkı” gibi hakları sosyal devlet ülkeleri vatandaşlarına sağlamak zorundadır (Beki, 2008:13-15).

“Sosyal devlet” uygulamalarının var olduğu ülkelerde vatandaşlar yasa önünde eşit ve özgür kabul edilir. Devlet bu kavramların işlevsel olabilmesi için gerekli her türlü olanağı sağlamalıdır. “Fırsat eşitliğinin sağlanması, yoksullukla mücadele, sosyal güvenlik” gibi konular sosyal devletin herkesçe kabul edilen sosyal belediyeciliğe ilişkin gayesidir (Keleş, 2008: 44).

1.3.3. Sosyal Belediyeciliğin Yasal Dayanakları

Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasından bugüne 3 tane belediye kanunu çıkarılmıştır. Bunlar:

- 03.04.1930’da çıkarılan ve 1580 sayılı “Belediye Kanunu”
- 10.07.2004’de çıkarılan ve 5216 sayılı “Büyükşehir Belediyesi Kanunu”
- 03.07.2005’de çıkarılan ve 5393 sayılı “Belediye Kanunu”

Belediyelerin bayındırlık, ulaştırma, eğitim vb. konularda genel görevleri bulunmaktadır. Yukarıda belirtilen kanunların sosyal belediyecilik ile ilgili bölümlerine yer verilecektir. “Büyükşehir Belediye Kanunu”nda yer verilmeyen konulara “Belediye Kanunu”nda atıf yapılmıştır.

1.3.3.1. 1580 Sayılı Belediye Kanununda Belediyelerin Sosyal Belediyecilikle Alakalı Görevleri

03.04.1930 Tarih ve 1580 Sayılı Belediye Kanununda Belediyelerin sosyal hizmetlere ilişkin çeşitli görev ve sorumlulukları bulunmamaktadır. Sosyal hizmete

ilişkin görev ve sorumluluklar arasında;

- Dilenciliğin engellenmesine ilişkin tedbirler almak,
- Terk edilmiş çocukları, ruhsal engellileri, kaza yapanları ve afet mağdurlarına yardımcı olmak,
- Yoksullara, kimsesizlere, öksüzlere yardım etmek, ilaç temini sağlamak, giyinme yardımında bulunmak, kimsesi olmayanları himaye etmek,
- Sağlık Bakanlığından izin almak koşuluyla yetimhane ve Ruh Sağlığı hastanesi açmak ve hizmet vermek,
- Sahipsiz bireylere iş bulmak, parası olmayıp memleketine gidemeyecek durumda olanları memleketlerine göndermek,
- Gençlere yönelik stadyumlar açmak,
- Fakirlerin kalabilecekleri evler açmak,
- Muhtaçlar için çeşitli sandıklar oluşturmak,

gibi görev ve sorumluluklar bulunmaktadır (Belediye Kanunu, 1930).

Bu kanunda 1997 yılında yapılan ek bir düzenleme ile engellileri ve gençleri kapsayacak yeni düzenlemeler getirilmiştir. 15.Maddeye eklenen 78. Bentle belediyelere; ulaşım vasıtalarına engelli bireylerin ulaşılabilirliğini denetleme yetkisi verilmiştir (Belediye Kanunu, 1930). Yine 15. Maddeye eklenen 80. ve 81. Bentlerle engelli ve gençlere iş olanakları yaratılması amacıyla kurs açmak, yaşam evleri açmak, ulaşım indirimleri sağlamak, belediye büfelerini engellilerin işletmesine sunmak gibi sorumluluklar eklenmiştir (Artan, 2012: 108-110).

1.3.3.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunundan Büyükşehir Belediyelerinin Sosyal Belediyecilikle Alakalı Görevleri

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda Sosyal Belediyeciliğe ilişkin çeşitli görev ve sorumluluklar bulunmaktadır. 5216 sayılı kanunun 7. maddesinin “v”

bendinde dezavantajlı gruplar olarak nitelenen gruplara yönelik bütün görevlere değinilmiştir.

Gençler, engelliler, kadınlar ve çocuklar meslek ve beceri kurslarına katılarak bu kursların sonunda yeni meslek ve beceriler öğrenebilirler. Zamanlarını değerlendirerek kurs süresi boyunca ve sonrasında psiko-sosyal açıdan rahatlayabilirler. Meslek ve beceri kazanan bireyler bu kursların sonunda işe yerleşerek sosyo- ekonomik açıdan da kazanım elde edebilirler.

Büyükşehir belediye başkanı'na bu kanunun 18.maddesine göre engelliler için merkez açma ve fakir ve muhtaçlara yönelik ödenekten ayrılan parayı kullanma yetkisi verilmiştir.

Engelli Merkezleriyle alakalı olarak 16.08.2006'da Büyükşehir Belediyeleri Engelli Hizmet Birimleri Yönetmeliği çıkarılmıştır (RG, 2006).

Büyükşehir Belediye Kanununun 24. maddesinin “j” bendinde Belediye giderleri arasında dezavantajlı gruplara yönelik yapılan yardımlar da gösterilmiştir.

1.3.3.3. 5393 Sayılı Belediye Kanununda Belediyelerin Sosyal Belediyecilikle Alakalı Görevleri

2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanununda belediyelerin kuruluşuna ilişkin bilgiler yer almaktadır. Kanunda, nüfusu 5000'i geçen yerlerde il/ilçe merkezlerinde belediye teşkilatının kurulmasının gerekli olduğu belirtilmiştir (2005: Md. 4).

Belediye Kanununun 14. maddesinin “a” bendi de sosyal hizmet ve yardım hizmetlerinin yapılması veya yaptırılmasına ilişkindir. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Bütçesi uyan farklı belediyeler de öncelik durumlarını analiz ederek bu kurumları açabilir (2005: Md. 14).

Hemşehri Hukukunu'na 13. Maddede yer verilmiştir. Bu kanun herkesi yaşadığı yerin hemşehrisi kabul etmiştir. Hemşehri kabul edilen bireyler belediyenin idari mekanizmalarına katılabilir ve belediyenin verdiği yardımlardan faydalanabilir.

“Yardımlar insan onurunu kırmayacak şekilde olmalıdır” denilerek yapılan yardımların insan haklarına ve insan onuruna yakışır biçimde olmasının gerekliliğinden bahsedilmiştir (2005: Md. 13).

Belediye Kanununun 14. maddesinin “b” bendinde sunulan hizmetlerde dezavantajlı gruplara yönelik uygun metodların uygulanmasının gerekliliğine ve halkın kolayca ulaşabileceği mekanlarda verilmesine dair ifadeler yer almaktadır. Hizmetlerin vatandaşlara etkin ve verimli bir şekilde sunulması adına bu madde önem arz etmektedir (2005: Md. 14).

Belediyenin yetki ve imtiyazlarının bulunduğu 15. Maddenin “m” bendi de gıda dışı malların yoksullara verilmesiyle ilgilidir (2005: Md. 15). Yine 15. Maddenin (l) bendinde İçişleri Bakanlığının onayıyla “sosyal hizmet”e ilişkin projelerde cüzi miktarlara taşınmaz verebileceği belirtilmiştir.

Kanunun 38. maddesi belediye başkanının görev ve yetkileriyle alakalıdır. Bu madde belediye başkanına “fakirlere, ihtiyaç sahiplerine ve engellilere” yönelik yükümlülükler vermiştir (Belediye Kanunu 2005: Md. 14).

60. maddenin “i” bendi belediyenin dezavantajlı gruplara yönelik sunduğu hizmetlerdeki harcadığı bütçeyi gider gösterebileceğine dairdir (Belediye Kanunu 2005: Md. 60). Kent konseyinin sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı hayata geçirmeye çalışmasından da bahsedilmiştir (Belediye Kanunu 2005: Md.76). Yaşlılara, engellilere, kadınlara, çocuklara, yoksul ve düşkünlere yönelik projelere ilişkin gönüllü katılım faaliyetlerine 77.maddede yer verilmiştir (Belediye Kanunu 2005: Md. 77).

1.4. Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri ve Fonksiyonları

Belediyelerin mevzuattaki diğer sorumluluklarının yanı sıra sosyal belediyeciliğe ilişkin görevleri de bulunmaktadır. Belediyeler görevleri itibariyle önemli bir kamu kurumu olduğu için vatandaşa sunduğu hizmetlerde verimliliği ön planda tutmalıdır; işlev ve fonksiyonlarını profesyonelce değerlendirmelidir. “Sosyal çözümme, sosyalleştirme, sosyal kontrol ve rehabilitasyon, yardım etme, gözetme,

mobilize etme, yönlendirme, kılavuzluk ve rehberlik etme, yatırım, disfonksiyonel boyut ve belediye-halk arası diyalog” sosyal belediyciliğin işlev ve fonksiyonlarıdır.

1.4.1. Sosyal Çözülme

Sosyal çözülmeye ilişkin farklı tanımlar bulunmaktadır. Dönmezer (1994: 427) sosyal çözülmeyi gerçekte birey-toplum, birey-kültür ilişkilerinde geleneksel alanla yaşanan bir kırılma olarak tanımlamıştır. Bilgiseven (1986:297)'e göre sosyal çözülmeye toplumdaki sosyal iletişimin zayıflamasıyla beraber toplum için önemli olan değerlerin tesirini kaybetmesi ve toplumsal kültür öğelerinin birbirini tamamlayamamasıdır. Sosyal çözülmeye nedenleri ve buna etki eden unsurlara gelince; kentleşme ve göç, sanayileşme, ekonomik problemler, yozlaşmalar, toplum hayatına müdahale edilen ani durumlar, ahlaki gerileme yabancılaşma gibi birçok etken sayılabilir (Gürsoy, 2011: 4).

“Sosyal çözülmeye”nin engellenmesinde belediyelerin sosyal hizmet uygulamaları ön plandadır. Sosyal problemlerin çözümünde “sosyal belediycilik” önemli bir görev almıştır. Bu tarz sorunlar neticesinde oluşan sosyal sorunlar çözüme kavuşturulmazsa daha ciddi toplumu ilgilendiren hastalıklar ortaya çıkar (Erkal, 1995: 289). Belediyelerin “sosyal yardım, kültür, istihdam” alanında yaptığı faaliyetler “sosyal çözülmeye”nin yok edilmesini sağlayan önemli hizmetlerdir (Beki, 2008: 38).

1.4.2. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon

Sosyalleşme, toplumla entegrasyonun sağlanması, diğer insanlarla beraber yaşayabilme, kültüre uygun hareket etmeyi kabullenmedir. Devlet vatandaşlarının sosyalleştirilmelerinde aktif olmalıdır. Bu durum sağlanmazsa çeşitli problemler ortaya çıkar. Bireylerin yaşadıkları yerlerde nasıl davranmalarının uygun olacağı konusunda belediyeler tamamlayıcı nitelik taşırlar. Toplumsal rahatın yerleşmesi hususunda bu kurumlar sosyal kontrol fonksiyonu görürler (Keleş, 2008: 55-56).

Toplumlar kendi devamlılıklarını sağlamak için kendi üyeleri üzerinde bazı denetimler yapar; işte bu “sosyal kontrol”dür (Kızılcılık ve Erjem 1992: 378). Sosyal

kontrol'ün sağlanabilmesi için otoritenin olması gereklidir. Türkiye'de bu otoriteye "yerel yönetimler" kurumsal yapıları itibariyle sahiptirler (Beki, 2008: 38-39).

Rehabilitasyon genel manada kişinin normal haline gelmesini sağlamaya çalışmak ve iyileştirme çabası olarak tanımlanabilir. Kişinin ruh ve beden sağlığına olumlu etki etmesi amacıyla düzenlenen eğitim faaliyetleri, kurslar, geziler, kültür-sanat etkinlikleri, gençlik merkezleri sosyalleştirme, sosyal kontrol ve rehabilitasyon hizmetleri içerisinde yer alır.

1.4.3. Yardım Etme, Gözetme

Belediyeler, yapıları itibariyle kendi sınırlarında yaşayan vatandaşa çok rahat ulaşabilmektedir. Vatandaşların sosyo-ekonomik anlamda nelere ihtiyaç duyduğunu bilmektedir. Kendi geçimini sağlayamayacak ihtiyaç sahiplerine "yemek dağıtımı, gıda kolisi, ilaç, yakacak, nakdi yardımlar" ve daha birçok konuda destek sağlanmaktadır (Pektaş, 2010: 14).

Kış aylarında ev ziyaretlerinin de olduğu ve vatandaşlarının ihtiyaçlarını tam manasıyla tespit edecek kurumsal bir yapı henüz oluşturulamamıştır (Keleş, 2008: 50).

1.4.4. Mobilize Etme, Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme

Tüketici Danışma Merkezleri, öğrencilere sınav danışma merkezleri, beyaz masa, istihdam masaları vb. birimleri açarak insanlara danışmanlık yapma, vatandaşın sorunlarının çözümü noktasında diğer kurumlara yönlendirme, belirli günler hakkında bilgi vermedir (Keleş, 2008: 56).

1.4.5. Yatırım

Belediyeler, yapıları itibariyle işsizliği tam manasıyla yok edecek fonksiyona sahip değildir ancak; çeşitli birimlerin kurulmasını sağlayarak vatandaşların iş imkânına kavuşmasını sağlayabilir. İstihdam masalarının açılması bu kapsamda yapılabilecek önemli bir değişkendir. Ayrıca belediyeler "aşevi, kültür merkezi" açarak vatandaşların "ekonomik, sosyal ve kültürel" taleplerine cevap verirler.

Belediyeler farklı alanlara yatırım yaparak istihdama da katkı sağlar (Beki, 2008: 41).

1.4.6. Disfonksiyonel Boyut

Yerel yönetimler (belediyeler) tarafından yapılan sosyal yardımlarda bazen yanlış değerlendirmeler olabilmektedir. Sosyal yardım mevzuatının yanlış yorumlanması, sosyal yardım yapan bütün kuruluşlar arasında bütünleşik bilgi sisteminin olmaması ve bu yardımların insanları aktif halden pasif hale getirmesi yanlış değerlendirmede önemli değişkenler olarak göze çarpmaktadır. Bu durumdan ötürü bazen hatalar yapılarak gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşılamamaktadır (Arslan, 2013: 43).

1.4.7. Belediye-Halk Arası Diyalog

Vatandaşların sorunlarının zamanında çözümü hususunda belediye-halk arası iletişim çok önemlidir. Yakın geçmişte baktığımızda belediyeler tarafından açılan “beyaz masa, iletişim merkezi, çözüm masası” belediyelerin hakla ilişkiler birimleri gibi çalışmaktadır. Bu birimler vesilesiyle vatandaşlar karşılına çıkan problemlerin çözümü daha da kolaylaşmaktadır (Arslan, 2013: 42-43).

1.5. Sosyal Belediyecilik Kapsamında Yapılan Sosyal Hizmet Uygulamaları

Kentlerdeki ciddi nüfus artışları, bunun beraberinde oluşan yoksulluk, altyapı yetersizliği, çevre kirliliği ve birçok sorunun giderek artan bir hal alması nedeniyle yerel yönetimlerden beklentiler artmaktadır (Keleş, 2008: 33). Sosyal devlet olmanın gereği olarak, merkezi yönetimin sosyal politikadaki yerel uygulayıcıları olan belediyeler bu bağlamda kadınlara, çocuklara, engellilere, kimsesizlere, yaşlılara vb. dezavantajlı gruplara yönelik sosyal hizmet uygulamalarını gerçekleştirmektedir.

1.5.1. Kadınlara Yönelik Uygulamalar

1982 Anayasası'nın ailenin korunmasına ve çocuk haklarına ilişkin olan 41. maddesinde ailenin eşler arasındaki eşitliğe dayalı olduğu belirtilerek eşlerin önemine, aynı zamanda kadının aile içindeki önemine değinilmiştir.

“Büyükşehir Belediyesi Kanunu”nun 7.maddesinin “v” bendinde büyükşehir belediyelerinin kadınların gelişimini sağlayacak okullar, tesisler, kurslar açabileceğine ve bu açtığı yerlerin de devamlılığını kendisinin sağlayabileceğine yer verilmiştir (Selek Öz, 2010: 55).

Çalışan kadın sayısının artmasıyla beraber çocuklarının bakımı ve yetiştirilmesi konusunda aileler sorunlar yaşamaktadır. Kurumsal yapının yetersizliğinden ötürü aileler kendileri çözüm bularak çocuklarını genelde bakıcıya ya da ailedeki yaşlı bireylere teslim etmektedir. Bulunan bu ara çözümlerde kendi içinde daha farklı problemler çıkarmaktadır (Karataş, 2001: 226). Bu sorunun ortadan kaldırılması için kreş ve gündüz bakımevi sayısının kadınların yoğun olarak yaşadığı yerlerde artırılması gerekmektedir.

Belediyeler kadınlara “aile yaşam merkezleri, meslek kursları, sağlık merkezleri, sığınma evi kadın kulüpleri, kadın meclisleri” açabilir. Eğitime, kültüre, spora yönelik faaliyetleri içeren organizasyonlar yapabilir. Maddi yardımlarda bulunabilir (Çevikbaş, 2010: 29).

1.5.2. Çocuklara Yönelik Uygulamalar

Belediyelerin çocuklara karşı eğitim, sosyal faaliyetler, koruma ve gözetme görevleri vardır. Belediyeler;

Evlat edinme ve koruyucu aile hizmetlerinde “Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlük”lerine yardımcı olunması, aile içi şiddet, ihmal ve istismarın önlenmesine destek sağlanması, eğitime yeterli desteğin sağlanması, yeterli beslenmeye katkıda bulunma, kreş hizmeti sağlanması, sosyal ve kültürel faaliyetlerin yapılması, çocuk suçluluğunun önlenmesi, koruyucu sağlık tedbirleri, kimsesiz çocukların kurum bakımına yerleştirilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmelidir (İçişleri Bakanlığı, 2005: 22).

Belediyelerin çocuklara sunabileceği bir çok hizmet bulunmaktadır. Bu kapsamda kreşler, çocuk yuvaları, parklar, bahçeler açar. Çocuklarda trafik bilincinin oluşması için temel trafik bilgilerinin verdiği eğitim yerleri oluşturur. Çocukların çevrelerine daha duyarlı bireyler olabilmeleri için “çocuk meclisleri”ni kurar. Bunun

dışında belediyeler çocuklara kırtasiye yardımı ve yaz okulu faaliyetleriyle destek olur (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 250).

Dezavantajlı ve risk altındaki çocuklar dahil tüm çocukların gelişimi, boş zamanlarının değerlendirilmesi, dinlenmesi, eğlenmesi ve kültürel etkinliklere katılması eğitim hakkı içerisinde yer almaktadır. Gelecek nesillerin nasıl yetişeceği, toplumu oluşturacak gelecek nesillerin yapısının nasıl olacağı hususları öncelikle çocukların alacağı eğitim ile belirlenmektedir. Bu bakımdan çocukları yetiştirecek olan ana-baba ve devlet işbirliği halinde olmalıdır. Devletin tüm çocukları korunmaya muhtaç görmesi sadece muhtaç olanları gözetmemesi gerekir. Mevcut ve çıkabilecek riskleri göz önüne alan, eğitim için gerekli olan sosyal, kültürel ve bilimsel ortamların oluşturulmasına yönelik hizmetlerin ve kaynakların planlanmasında bütün çocuklara yönelik çocuk politikalarının oluşturulması için aileler, devlet, yerel yönetimler, sosyal hizmet ve yardım kuruluşları, sivil toplum kuruluşları işbirliği yapmak durumundadır (Öztürk, 2012: 115).

1.5.3. Gençlere Yönelik Uygulamalar

Genç ve dinamik nüfus yapısıyla bilinen Türkiye'nin 2017 verilerine göre nüfusunun %23,6'sı 0-14, %67,9'u 15-64 yaş aralığındadır (TÜİK, 2018). Genç nüfusun fazla olması merkezi yönetime ve yerel yönetimlere sorumluluklar yüklemiştir.

1982 Anayasası'nın 58. maddesi gençliğin korunmasına ilişkindir. Bu maddede devletin gençleri kötü alışkanlıklardan korumak amacıyla çeşitli tedbirler alabileceği belirtilmiştir. Büyükşehir belediye kanununun 7. maddesi, 5393 sayılı Belediye kanununun ise 14. maddesi belediyelerin gençlere karşı görevlerine dairdir. Nüfusun artması, suç unsurlarının artması, internetin gereğinden fazla kullanımı, olumsuz davranışların arttığı sosyal çevre şartları gibi çeşitli değişkenlerin varlığı belediyelerin gençlere yönelik eğitim, koruma, sosyal katılım görevlerini yerine getirmeyi zorunlu kılmaktadır.

Belediyeler, gençlerin toplumsal yaşama adaptasyonu, sosyalleşmeleri ve kötü alışkanlıklardan uzak durmaları için meslek kursları açar, birçok branşta spor

faaliyetleri organize eder, eğitimlerini destekler psiko-sosyal yardımlarda bulunur. Bu tarz hizmetler, gençlerin buldukları sosyal çevreyle bütünleşmeleri açısından kıymetlidir (Akarsu, 2014: 56).

Türkiye, genç ve dinamik bir nüfusa sahip olması nedeniyle gençlik merkezleri kurulmalıdır. Bu gençlik merkezlerinde bireyler başarılı olduğu alanlara yoğunlaşmalıdır. Bu kapsamda gençlerin sosyalleşmelerine katkı sunulacaktır. Gençlik merkezlerinde yapılan faaliyetler yaygınlaşmalı ve bulunulan kente de yayılmalıdır. Gençleri madde bağımlılığına karşı korumak, onların nitelikli bireyler olmasına katkıda bulunmak, onların topluma adapte olmalarını sağlamayı belediyeler değişmez ilkelerinden kabul etmelidir (Uslu, 2011: 88-89). Gençlerin buldukları toplumun sorunlarına duyarlı olmaları adına “gençlik meclisleri” kurulmalıdır. Gençlerin buralara katılımını teşvik etmek gerekir (Köyağasıoğlu, 1998: 127). Belediyelerin ekonomik gücü olmayan ve/veya az olan, bu gerekçeyle düğün planlarını erteleyen gençlerin düğün organizasyonlarını ücretsiz yapması örnek bir uygulamadır (Pekşen, 2014: 31).

1.5.4. Yaşlılara Yönelik Uygulamalar

Yaşlılık, bireyin erdem, statü ve tecrübelerinin yoğunlaştığı bir aşama olarak bir değerdir. Bunun yanında yaşlılık, emeklilik ve iş kaybı, yakın kaybı, çocukların evden ayrılması, sosyal hayatta kopma ve sosyal soyutlama olarak da değerlendirilmektedir. Bu olumsuz değerlendirme ile yaşlılık bedensel, ruhsal ve sosyal rahatsızlıkları, sıkıntıları, hastalıkları da ifade etmektedir (Keleş, 2008: 97). Bu durumlardan dolayı yerel yönetimlerin yaşlıların kendilerini iyi hissedebilecekleri, rahat, yaşlarına uygun kuruluşlar açması ve yaşlılara uygun uygulamalar geliştirilmesi çok önemlidir.

Son beş yılın verilerine baktığımızda yaşlı nüfus oranının sürekli artış gösterdiği görülmektedir. 2010 yılında “ %7.2 olan 65 yaş üstü nüfusun oranı, 2011 yılında %7.3, 2012 yılında %7.5, 2013 yılında %7.7, 2014 yılında %8.0, 2015 yılında ise %8.2, 2016 yılında %8.3 ve 2017 yılında %8.5” olmuştur (TÜİK, 2018).

Belediyelerin yaşlılara yönelik çok geniş hizmet yelpazesi vardır. Yaşlıların sağlık taramalarının yapılması, evde sağlık hizmetleri, ulaşım ile ilgili indirimler, gezi organizasyonları, çeşitli konularda eğitimler bu hizmetlerdendir. Belediyeler yaşlıların bakım ve barınma hizmetleri için “huzurevi” açar ve buranın giderlerini karşılar (Çiçek, 2012: 104). Türkiye’de yerel yönetimlere ait toplamda 2871 kapasiteli 20 huzurevi bulunmaktadır (EYH, 2018).

1982 Anayasası’nın 61. maddesinde yaşlıların devlet tarafından gözetileceğine yer verilmiş olup; sağlanmış olan kolaylıkların yasada yer alacağı belirtilmiştir. 2010 yılında yapılan referandumda yaşlılar için alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı belirtilmiştir.

1.5.5. Engellilere Yönelik Uygulamalar

Engelli, bedenindeki organların bir kısmını ya da tamamının çalışmaması durumunda bu eksikliği yaşayanlara denir (Tomanbay, 1999: 201). Ünal (2016: 17)’a göre engellilik kişinin özrü sebebiyle yaş, cinsiyet gibi sosyal düzeylerine göre normal kabul edilen faaliyetlerinin yapamaması, sosyal rollerini yerine getirememesi halidir ve bu durum kültürel, sosyal, ekonomik ve çevresel uyum ile etkileşimi içinde değerlendirilmelidir. Engellilik tanımı ülkeden ülkeye farklılık gösterebilir. Engellilere anayasada yer verilmiş ve alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı belirtilmiştir.

Büyükşehir belediyelerinde “engelli hizmetlerinin” nasıl işleyeceğine ilişkin 2006 yılında bu birimin yönetmeliği çıkarılmıştır. Bu yönetmelikte “engelli hizmet birimleri” kurulması amaçlanmıştır. Bu birimlere engellileri ilgilendiren hemen hemen her alanda birçok görev verilmiştir (Akarsu, 2014: 58).

Birçok kaynakta, engellilere yönelik hizmetlerin mimari düzenlemeleriyle, tıbbi rehabilitasyonu, sosyal rehabilitasyonu, hukuki düzenlemeler, ekipman ve alt yapı boyutlarıyla bir bütün olarak ele alınması gereken bir konu olduğuna ve bu hizmetlerin tamamının da yerel yönetimlerin hizmet alanı içerisinde yer aldığına dikkat çekilmektedir (Selek Öz, 2010: 61-62).

Fizik tedavi merkezleri açmak ve burada engellilerin fizik tedavilerini gerçekleştirmek, teknik malzeme yardımıyla bulunmak, günlük yaşamı kolaylaştırmaya yönelik mekânsal düzenlemelerde bulunmak, istihdama yönelik meslek ve iş edindirme kursları düzenlemek, gıda, giyim, yakacak, indirimli ve/veya ücretsiz ulaşımı sağlamak sosyal belediyeçilik kapsamında engellilere yönelik yapılan sosyal hizmet uygulamaları olarak karşımıza çıkmaktadır (Ersöz, 2011: 176).

1.5.6. Yoksullara Yönelik Uygulamalar

Yoksulluk denilince akla sadece geçinme ve açlık sınırı gelmemelidir. Kalacak ev ihtiyacı, eğitim, giysi, sosyal organizasyonlar v.b. birçok değişken yoksulluk tespiti yapılırken göz önünde bulundurulmalıdır. Sosyal hayatta yaşanan problemler psikolojik baskı oluşturmakla beraber kişinin yaşam süresinin de düşmesine neden olur. Yoksulluk yaşayan bireylerin düzenleri bozulduğu için bunu topluma da yansıtırlar. Belediyeler yoksullara yönelik olarak bu sorunun çözümü noktasında programlar düzenlemeli ve projeler geliştirir (Coşkun, 2007: 57).

Belediyelerce yoksul ve kimsesizlere yönelik olarak yapılan yardımlardan en çok göze çarpanı aşevleridir. Aşevleri günlük yemek çıkartmakta, sabit ve gezici olarak hizmet vermektedir. Sabit aşevi hizmetinde muhtaç durumda bulunanlar ile kimsesizler aşevine giderek günlük yemeklerini yemekte iken, gezici aşevlerinde muhtaç durumda olan ailelerin evlerine kadar yemek dağıtımı yapılmaktadır (Öztürk, 2012: 127).

Belediyeler kendi sınırlarında yaşayan yoksul vatandaşlar için ödeme kolaylığı olan sosyal konutlar, ayni- nakdi yardımlar (yiyecek, giyecek, ekmek, ısınma yardımları, eğitim faaliyetlerine ilişkin yardımlar), sağlık desteği (medikal cihaz yardımı) yapar. Ayrıca belediyeler vatani görevini yapmak için askeri bulunan geçinme problemi yaşayan asker ailelerine 4109 sayılı yasaya istinaden yardımlar yapmaktadır (Akarsu, 2014: 57).

Belediyeler bazı alanlarda düşük ücretli/ücretsiz organizasyonlar ve geziler düzenlemektedir. Bu organizasyonlar ve geziler maddi imkanları kısıtlı olan

bireylerin ve ailelerin yaşadıkları yerlere uyum sağlayabilmeleri için önemli hizmetlerdir (Şahinoğlu, 2014 : 84).

Yoksullara yapılan sosyal yardımlarda ana hedef, insanların sadece akut problemlerini çözmek olmamalıdır. Bireylerin ve ailelerin kendi ayakları üzerinde durabilecek duruma gelmesi sağlanmalıdır (Karataş, 2001: 222).

1.6. Türkiye'de Uygulanan Örnek Sosyal Hizmet Uygulamaları

Türkiye'de belediyelerin 1990'lı yıllardan itibaren sosyal belediyeçilikle alakalı uygulamalarının arttığı görülmektedir. Belediyelerin yol, su, köprü, imar, kanalizasyon vb. faaliyetlerin dışındaki sosyal hizmet uygulamalarına yönelmesinde, 2005 yılında kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanunu, 2004 yılında kabul edilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve sosyal değişimler (güncel gelişmeler) etkili olmuştur. Ülkemizde belediyeler engellilere, yaşlılara, çocuklara, gençlere, kadınlara, yoksullara yönelik örnek sosyal hizmet uygulamaları gerçekleştirmektedirler. Bunlardan bazıları aşağıda belirtilmiştir.

- Evde kuaför uygulaması,
- Yatalak hastalar için evde sağlık hizmeti,
- Kart aracılığıyla belediyelerin belirlediği marketlerden alışveriş yapma,
- İhtiyaç sahipleriyle yardımseverlerin birbirine görmeden yardım alıp-vermesi (Koordinasyonu belediye sağlıyor),
- Pembe Klavye (Mobil arabada bayanlara interneti öğretmek),
- İl/İlçe sınırlarında yaşayan ve yeni çocuğu olan her aileye bebeğin ihtiyaçlarını karşılayacak hediyelerden oluşan çanta hediye edilmesi,
- Toplu sünnet, toplu evlilik,
- Cenazeler için ailelere başkan imzalı taziye mektubu gönderilmesi,
- Çölyak hastaları için özel gıda kolilerinin hazırlanması,

- Yoksul, muhtaç, yetim, yaşlı, öğrenci ve benzeri kesimleri sosyal yardımlarla (aşevinden yemek dağıtımının yapılması, kırtasiye ürünleri verilmesi, ücretsiz ekmek dağıtımı, yakacak, engelli araçları, gıda, ilaç, tıbbi yardım vb.) desteklemek. Aşevine gelemeyecek durumda olanların evlerine yemeğin götürülmesi,
- Yaşlı ve engellileri ziyaret ederek sorunların yerinde tespit edilmesi,
- Engelli bireylere yönelik meslek edindirme kurslarının açılması,
- Engelli bireylere yönelik organizasyon düzenlenmesi,
- Asker ailelerine yapılan yardımların banka aracılığıyla yapılması,
- Yaşlıların ev temizliğinin, tamirinin, faturalarının, vücut temizliğinin belediye personeline yapılması,
- Gençlerin kötü alışkanlıklardan korunması ve güzel vakit geçirebilmeleri için gençlik merkezleri ve spor okullarının açılması,
- Engelliler haftasına ilişkin programların organize edilmesi,
- Sokak çocukları için sığınma evleri açılması,
- Hastanede yatanlara çiçek ve geçmiş olsun mesajları gönderilmesi,
- Yaşlıların yaşam kalitelerinin yükselmesini sağlayacak hem evde bakım hizmetlerinin olduğu hem de gündüz hizmet sunan merkezlerin açılması,
- Huzurevi açılması,
- Yoksul bireylere ve ailelere yönelik gezilerin düzenlenmesi,
- Afete uğramış ailelere yönelik ayni ve nakdi yardımlar,
- Ekonomik durumu iyi olmayan ailelerin çocuklarına kurs desteği hizmetlerinin ücretsiz olarak sağlanması,
- Aile içi şiddeti azaltılmasına ilişkin projeler hazırlamak ve bu konuyla alakalı hizmetlere destek olmak,

- Anne ve babası çalışan çocukların bakımına ilişkin sorunlar yaşanabilmektedir. Bu sorunların minimize edilmesi için kreşler, gündüz bakımevleri açmak, çocukların vakit geçirebileceği mekânlar oluşturmak,

- Aile danışma merkezlerinin açılması.

- Şehir dışından tedavi için gelen ve bilet alacak durumu olmayan hasta ve hasta yakınlarına ücretsiz bilet temini.

- Ev alacak durumu olmayan belde sakinleri için ödeme kolaylığı olan sosyal konutların yapılması.

1.7. Belediyelerde Sosyal Belediyecilik Uygulama Birimleri

Ülkemizde belediye yapılanması “büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri, ilçe belediyeleri ve belde belediyeleri”nden oluşmaktadır. Gerek bütçe genişliği, gerekse mevzuat açısından büyükşehir belediyeleri ve il belediyelerinin sosyal belediyecilikte daha aktif oldukları bilinmektedir. Hizmet ulaştırdığı vatandaş sayısına da bağlı olarak büyükşehir belediyelerinde isimleri farklı olabilmekle beraber daire başkanlıkları bu görevleri yerine getirirken; il belediyelerinde bu görevleri çeşitli müdürlükler yerine getirmektedir.

30 büyükşehir belediyesi sosyal belediyecilikle ilgili faaliyetlerini:

- Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı

- Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı

- Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı

- Engelliler Daire Başkanlığı

- Kadın Politikaları Daire Başkanlıkları gibi çeşitli daire başkanlıklarında sürdürmektedir.

Büyükşehir Belediyeleri dışında ülkemizdeki diğer 51 il belediyesi ise Sosyal Belediyecilikle ilgili faaliyetlerini:

- Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
- Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü
- Kadın ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü
- Kadın Politikalarını Geliştirme Müdürlüğü
- Huzurevi Müdürlüğü
- Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlükleri gibi çeşitli Müdürlüklerde sürdürmektedir (Belediyelerin web sayfaları: 2018).

1.8. Sosyal Hizmet Bağlamında Sosyal Yardımlar

Sosyal hizmet ve sosyal yardım genelde birbiriyle karıştırılan iki kavramdır. Bu bölümde sosyal hizmet ve sosyal yardım arasındaki farklara ve belediyelerde görev yapan sosyal hizmet uzmanının görevlerine değinilecektir.

1.8.1. Sosyal Hizmet

Bireylerin ve ailelerin kendilerinden ya da dış faktörlerin etkisiyle oluşan ekonomik, manevi ve sosyal sorunlarının giderilmesini ve yaşam kalitelerinin yükseltilmesinin amaç edinen planlı ve kurumsal hizmetler bütününe “sosyal hizmet” denir (SHÇEK Kanunu 1983: Md. 3).

Sosyal hizmet, bireylerin daha iyi standartlarda yaşaması için psikolojik ve sosyal işlev düzeyinin artmasını da sağlayan uygulama içeren bir bilim dalıdır (Duyan, 2010 : 7).

Sosyal hizmete ilişkin farklı tanımlar olsa da bakış açıları benzerdir. Bilimsel bilgi esas alınır. Sorunların çözümünde mikro, mezzo ve makro yöntemler kullanılır. “Birey, aile, grup ve toplum” odaklıdır. Toplum sosyal problemlerine çözümü yine kendi içinde bulacaktır (Artan, 2012: 27-28).

Sosyal yardım kendi ihtiyaclarını karşılayabilecek durumu olmayan insanlara yönelik olarak yapılan sosyal hizmet alt dalıdır ve sosyal güvenlik yöntemidir (SYDGM, 2006).

“Sosyal hizmet ve sosyal yardım” kavramlarının çoğu yerde yanlış kullanıldığı, birbirlerinin yerine kullanıldığı görülmüştür. Sosyal yardımın sosyal hizmeti kapsayan bir kavram olduğu iddia edilmesine rağmen, sosyal yardım konusu literatürde üzerinde tartışmaların ve anlaşmazlıkların olduğu bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu konuda bir kısım uzmanlar, sosyal yardımı, sosyal güvenliğin bir aracı olarak kabul etmekteyken, diğer bir kısmı da sosyal yardımın, sosyal hizmetlerin bir uygulama alanı olduğunu iddia etmektedir (Karataş, 2003: 25).

“Sosyal yardım ve sosyal hizmet” arasındaki en önemli fark; sosyal yardımda muhtaçlık durumunun ön planda olmasıyken, sosyal hizmette toplumsal uyum problemlerinin çözülmesini sağlayacak durum esastır. Sosyal hizmete ihtiyaç duyan her birey sosyal yardıma ihtiyaç duymayabilir; ancak sosyal yardıma ihtiyaç duyan herkes sosyal hizmete de ihtiyaç duyar. “Sosyal hizmetler ile sosyal yardımlar”ın iç içe olduğunu söylemek mümkündür ve aralarında tam manasıyla kesin bir çizgi yoktur (Duyan, 2003: 1-22).

Sosyal hizmet insan sorunlarıyla doğrudan bağlantılı multidisipliner bir meslek ve bilim dalı olduğu için birçok uygulama alanı bulunmaktadır. Sosyal hizmetin farklı uzmanlaşmış uygulama alanları sayesinde birey, grup ve toplumlara daha nitelikli hizmetler sunulabilmektedir. Bu alanlar şunlardan oluşmaktadır. Tıbbi sosyal hizmet, engelliler ve sosyal hizmet, yaşlılık ve sosyal hizmet, suçluluk ve sosyal hizmet, göç ve sosyal hizmet ve okul sosyal hizmetidir. Konuyla doğrudan alakalı olmadığı için bu alanlara ait ayrıntılı bilgiye yer verilmemiştir.

1.8.1.1. Belediyelerde Görev Yapan Sosyal Hizmet Uzmanlarının Görevleri

Çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının (Shu)/ sosyal çalışmacıların görev yaptığı kurumlar arasında yerel yönetim birimi olan belediyeler de vardır. Belediyelerde görev yapan sosyal hizmet

uzmanları/sosyal çalışmacılar sosyal belediyeçilik uygulamalarının yerine getirilmesinde önemli fonksiyona sahiptirler. Ülkemizde belediyelerde görev yapan meslek elemanlarının sayısı maalesef fazla değildir. Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin hak temelli ve sosyal adalet zemininde profesyonel olarak uygulanmasında meslek elemanlarının sayısının artması ve niteliği çok önemlidir.

Belediyelerde görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının başlıca görevleri;

- Belediyeye hizmet almak için başvuran dezavantajlı gruplarla bireysel görüşmeler, aile görüşmesi ve gerektiğinde grup çalışması yapmak,
- Kurumun hizmet politikasına göre sosyal incelemenin gerekli olduğu hallerde sosyal inceleme yapmak ve sosyal inceleme raporu hazırlamak,
- Diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordinasyon içinde çalışmak,
- Sosyal yardımlar ve diğer sosyal hizmet modelleri uygulanırken objektif ve somut değişkenlere bağlı hareket etmek,
- Kendi kurumlarının sosyal belediyeçilik uygulamalarına ilişkin fikir ve proje üretmek,
- Sivil toplum kuruluşları ve gönüllülük esasına dayanan çalışmalarını gerekli hallerde desteklemek,
- Kuruma staj için başvuran sosyal hizmet lisans/ yüksek lisans/ doktora öğrencilerine kurum danışmanlığı yapmak,
- Kurumun hizmet verdiği bölgelerin kültürlerini, sosyo- ekonomik koşullarını iyi öğrenmek ve buna göre hizmet modellerini belirlemek,
- Sosyal hizmete ilişkin konularda (yoksulluk, engellilik, yaşlılık, kadına yönelik şiddet, akran zorbalığı, ihmal, istismar vb.) toplumu bilinçlendirici eğitimler vermek. Bu eğitimleri belli dönemlerde belediye personeline bilgilendirme amaçlı yapmak,
- Belediyeye bağlı sosyal hizmet kuruluşlarının faaliyetlerini denetlemek,

- Belediyeye hizmet almak için başvuran müracaatçıların gerekli hallerde savunuculuğunu yapmak.

1.8.2. Sosyal Yardım

Sosyal yardımın en kapsayıcı tanımı “fakir kabul edilen ve ihtiyaç sahibi olanlara yönelik çeşitli biçimlerde yapılan yardımlardır” (Taşçı, 2008: 129). Her toplumun inançları, ekonomik yapısı, yönetim şekilleri farklı olduğundan sosyal yardımın kapsamı ve içeriği de toplumdan topluma farklılık gösterebilir (Hacımahmutoğlu, 2009: 11).

1.8.2.1. Sosyal Yardım Çeşitleri

Tarihsel süreç içerisinde öncelikle dini kurumlarca sosyal yardımlar başlamış daha sonra da devlet ve birtakım yerel kurumlarca dini güdülere dayanmayan sosyal yardımlar yapılmıştır. Günümüzde çok farklı resmi ve özel kurumlar bu yardımları yapmaktadır. Özel kuruluşlarca yapılan yardımların finansmanı bu kuruluşlarca sağlanmakta, kamu kurumlarınca yapılan yardımlar ise devlet bütçesinden vergilerle finanse edilmektedir (Gerek ve Oral, 2004: 42).

Yoksulluğu azaltmak ve gelir dağılımındaki adaletin sağlanabilmesine göre farklılık gösterse de bilinen iki tane “sosyal yardım” vardır. Bunlar aynı ve nakdi yardımlardır (Gündüz, 2013: 62).

1.8.2.1.1. Aynı Yardımlar

Aynı yardımlar, para dışında mal veya eşya olarak yapılan bütün yardımları ifade etmektedir. Sosyal yardım olarak bu anlamda yiyecek, konut, yakacak gibi yardımlar sağlanabilmektedir. Ayrıca vatandaşa şehir içi toplum ulaşım maliyetlerini düşürecek kart tahsisi yapmak, ucuz ve/veya ücretsiz elektrik, su sağlanması da aynı yardım olarak değerlendirilmektedir (Gerek ve Oral, 2004: 43).

1.8.2.1.2. Nakdi Yardımlar

Nakdi yardımlar, ihtiyaç sahibi olan insanlara yönelik olarak yapılan para yardımlarıdır. İhtiyaç sahibi bireyin ihtiyaçları mesleki bir rapor olan “sosyal inceleme

raporu”yla tespit edilir. Raporda belirlenen duruma göre yardım yapılır (Köseoğlu, 2009: 96). Yardımların vatandaşa ne zaman ve hangi aralıklarla yapılacağı belirlenir. Bu vakanın durumuna göre farklılık gösterebilir (Gündüz, 2013: 63).

1.8.2.2. Sosyal Yardımların Amacı

Sosyal yardımlar insanların yaşam kalitesinin artması ve insanca bir yaşam için asgari düzeyde gerekli olan standartların sağlanması adına önem taşımaktadır. Sosyal yardımlarda vatandaşa sürekli yardımın yapılması ana amaç değildir. Bireylerin, başkalarına ihtiyaç duymayacak ekonomik koşullara ulaşıncaya kadar gelir güvencesinin sağlanması ana gayedir. Sosyal yardımın felsefesinde insanın onurlu ve değerli bir varlık olduğu anlayışı vardır. Sosyal yardımlarla aslında bireyin varlığı güvenceye alınır; ancak insanları kendi kendine yetebilecek duruma getirmek amacı da benimsenmiştir (BASAGM, 2010: 29).

1.8.2.3. Sosyal Yardımların Önemi

Türkiye'de çeşitli kurumların “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Belediyeler, Sivil Toplum Kuruluşları” vb. sosyal yardım yapması için bazı kriterlerin var olması gerekmektedir. Bu kriterler kurumdan kuruma farklılık gösterse de sosyal yardım yapılan kişilerin, ailelerin, yoksul ve muhtaç durumda olması genel kriter olarak söylenebilir.

Yoksulluğun birçok tanımı bulunmaktadır. En sade tanım; insanların asgari ihtiyaçlarını bile sağlayamaması halidir. Tanımların farklı yapılması temel ihtiyaçların neleri kapsadığına ilişkindir. Temel insani ihtiyaçlar zamana göre, mekâna göre değişim gösterebilmektedir (Hacımahmutoğlu, 2009: 13).

Buğra (2008: 3)'ya göre yoksulluk bazen doğal durumlar yüzünden bazende insanlar tarafından ortaya çıkarılmıştır. İnsanların geçim problemi yaşaması tarihte dönem gözetmeksizin her toplumda görülmüştür. Yoksulluk kavramı birçok sosyal bilim alanını ilgilendirdiği için herkesin kabul ettiği standart bir tanım yapılamamaktadır (Berk, 2010 : 9-10).

Sosyal yardımlar genel manada yoksul ve muhtaç ailelere yapıldığı için toplum yapılarını psikolojik, sosyal, kültürel, ekonomik, asayiş ve daha birçok açıdan etkilemektedir. Sosyal yardımlar yapılırken bireyler, aileler rencide edilmemeli; insan hakları ve sosyal adalet ilkeleri göz önünde bulundurulmalıdır. Sosyal yardımlar günümüzde ve gelecekte toplumda oluşabilecek sosyal çözülmeyi ve daha birçok problemin etkilerini minimize edebilir.

“Sosyal yardım” a ihtiyaç duyan bireylere yapılması gereken “sosyal yardımlar” yapılmazsa eğer ekonomik giderin daha fazla olduğu farklı alanlarda sorunlar çıkmaktadır. Bununla ilgili olarak İngiltere’de bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmada ekonomik durumu kötü olan maden işçilerinin oluşturduğu bölgede genç ve yetişkin nüfusta suça yönelim oranının yüksek olduğu tespit edilmiştir (Türkcan, 2003: 18).

1.8.2.4. Sosyal Yardımların Olumlu Yanları

Sosyal yardımların kişilerde, ailelerde ve dolasıyla toplumda çeşitli etkileri gözlemlenmektedir. Sosyal yardımların boşlukları tamamlama, tasarruf sağlama ve psiko-sosyal faydaları bulunmaktadır.

a. Boşlukları Tamamlayıcı Olması

Çağdaş sosyal güvenlik sisteminde primli sistem olarak “sosyal sigorta” bilinirken, primsiz sistem olarak da “sosyal yardım ve sosyal hizmet” bilinir. Bu sistemde primli ve primsiz sistem beraber kullanılmaktadır (Arıcı, 2006: 112-122).

Sosyal yardımı destekleyenlerin savundukları noktalardan biri; bu yardımların sosyal güvenlikteki açıkları ve eksikleri kapatmasına ilişkindir. Sosyal yardımlar sayesinde sosyal sigortaya ilişkin problemlerden kaynaklanan birçok eksik tamamlanır (Çengelci, 1985: 34-40).

b. Tasarruf Sağlama Yönü

Sosyal yardımlar yapılırken kişiye göre, durumun önemine göre yapılma imkanı olduğundan, ayarlanabildiği için yardımlar gerekli yerlere yapılır ve tasarruf sağlanır (Gerek ve Oral, 2004: 44).

c. Psiko-Sosyal Faydaları ve Diğer Olumlu Yönleri

Sosyal yardımı pozitif bakış açısıyla değerlendirenler bu yardımların bireylerin ruhsal hallerine yaptığı olumlu kazanımları göz önünde bulundurlar. Bu anlayış bireylerin “fakirlik” algısından geçici bir süre de olsa kurtulmalarını, ruh sağlığı için değerli görmektedir (İkizoğlu, 2000: 29).

Sosyal yardımlar bunun dışında kişileri, aileleri en azından yardım aldıkları süre zarfında bile olsa kötü alışkanlıklardan, gayri resmi yollarla kazanç elde etmekten, gayri resmi işlere bulaşmaktan uzak tutabilir. Bu da toplumun genel asayiş ve toplum sağlığı açısından önem arz etmektedir.

1.8.2.5. Sosyal Yardımların Olumsuz Yanları

“Sosyal yardımlar” genelde hep iyi olan özellikleriyle ön plana çıkmaktadır. Bazı durumlarda sosyal yardımların gerçekten ihtiyaç sahibi olmayan bireyler tarafından alındığı ve kaynakların doğru yerlere ulaşmadığı görülmüştür. Bunun dışında daha farklı olumsuz durumlar da bulunmaktadır. Olumsuz olarak değerlendirilen durumlara aşağıda değinilmiştir.

a. Psiko-Sosyal Sakıncaları: Sosyal Dışlanma

Sosyal yardımlar verilirken bireylerin kendilerini ispat etme zorunluluğu hissetmesi bireylerde psikolojik ve sosyal olumsuzluklar meydana getirmesinin yanı sıra insan onurunu da zedeleyebilir. Sosyal yardıma muhtaç olan insanların kendilerini ilgili kurumlara da tasdik ettirmesi gerekmektedir. Söz konusu bu süreç muhtaç bireylerin etiketlenmesine neden olmaktadır (BASAGM, 2010: 47).

İnsanlar, sosyal yardım talep eden kişilere yönelik ön yargılı davranışlar sergileyebilmekte, bu da sosyal yardım sistemindeki işleyiş problemlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Yardım almak için ilgili kurumlara başvurulmasıyla beraber devam eden ve yasal süreçlerin tamamlanmasıyla yardım alınmasına karar verilen kişileri kıran ve onurlarını zedeleyen birçok olumsuz davranışın ortaya çıktığı kamuoyuna yansıyan bilgilerden anlaşılmaktadır.

Sosyal yardım süreci devletin sorumluluğundadır ancak; bu süreçte görev alan ve yetki kullanan kamu personelleri sosyal yardımların dağıtılması görevini

kamu görevinden ziyade kendi inisiyatifleriyle yapıyor gibi davranabilmektedir. Yaptıkları bu görevde takdir bekleyebilmekte; bu da lütuf algısına yol açabilmektedir. Kişisel hareketlerin yanı sıra sistemin içindeki problemler de insan onurunu kırıcı nitelik taşımaktadır. Tüm bu tutumların oluşmasındaki en önemli etken, sosyal yardım incelemelerinin nitelikli uzmanlar eliyle yaptırılmaması olarak karşımıza çıkmaktadır (DDK, 2009: 29).

Muhtaç olanların belirlenmesi aşaması bireylerde onur kırıcı davranışların ortaya çıkarmanın yanında kişileri ihtiyaç sahibi olan-olmayan biçiminde ayırmaktadır. LeifmannKeil bu düşüncenin modasını kaybetmiş bazı önyargıların ürünü olduğunu bildirmektedir. Geçerliliğini yitiren bu görüşe örnek olarak önceki yıllarda sosyal yardımlardan faydalanan bireylerin, “seçim ve evlenme” gibi bazı haklarının engellenmesi ile karşılaşılabilmekteydi. Bu bağlamda bu bireylere aynı anda hem yardım edilmesi hem de bazı hakların verilmemesi söz konusu olabilmekte ve ortaya ayrımcılık çıkabilmekteydi. Söz konusu bu durum günümüzde geçerliliğini kaybetmiştir (Dilik, 1991: 55).

b. Tembelleğe İtmesi ve Bağımlılık Yaratması

Sosyal yardıma karşı çıkan kesimlerin olumsuz olarak değerlendirildiği durumlardan bir tanesi de, bu yardımların insanlar da tembellek oluşturması ve kişilerde yardım bağımlılığına sebebiyet vermesidir. Adam Smith; yardıma muhtaç olan kişilere dönük verilen yardımları anlamlı bulmamakta, bunun yardım alan kişilerde tembelleğe yol açtığını savunmaktadır (Çakır ve Aldemir, 2001: 179).

Bu kapsamda muhtaç olanların evlerinde buldukları zaman içerisinde yapılan yardımlardan yararlanmasını ve hane halkının sayısına göre yardım verilip bu ailelerin kazançlarını normal seviyeye getirmeye dayanan 1795 yılında İngiltere’de çıkarılan kanuna karşı hareketler ortaya çıkmıştır. Karşı çıkmaların sebebine bakıldığında; bu türden yardım faaliyetlerinin tembelleği ödüllendirdiği ve ahlaksal olarak çöküntülere sebep olabileceği belirtilmiştir (Çengelci, 1985: 48-49).

Amerika Birleşik Devletlerinde de yapılan sosyal yardımların kişileri tembelleğe ve bağımlılığa sevk ettiği düşüncesi ortaya çıkmış; yardım miktarının fazlaşmasıyla ülke içerisinde yardıma muhtaç olan kişilerin özellikle siyahilerin daha çok çaresiz ve muhtaç duruma düştüğü düşüncesi oluşmuştur. Bulgaristan’da da

aynı durum ortaya çıkmış; ülkede bulunan Romanlardan geçimlerini sadece sosyal yardımlardan sağlayan kişiler için “sosyal yardım tüketicileri” kavramı ortaya çıkmış, bu durumun yapılan yardımların kişide tembellik ve bağımlılık oluşturduğu düşüncesini de güçlendirmiştir (BASAGM, 2010: 48).

c. İstismara Açık Olması

Sosyal yardımlar için geliştirilen eleştirilerden bir tanesi de, bu alanın istismara fazlasıyla açık olmasına yöneliktir. Bahsedilen bu istismar sosyal yardım alanında iki şekilde meydana çıkabilmektedir. Bu istismarlardan birincisi, ihtiyaç sahibi olmayan kişilerin haksız yere bu yardımları isteme ve alması ile alakalıdır. İkincisi ise “mükerrerlik” ile alakalıdır. Söz konusu mükerrerlik ihtiyaç sahibinin farklı kurumlardan haksız bir şekilde ayrı ayrı destek almasıdır. Bu şekilde ki istismarın, bazı küçük yerlerde tespiti basit olabilirken, büyük kentlerde tespit edilmesi oldukça zordur (Çengelci, 1985: 58).

Ülkemizde “Dost Eli ve Deniz Feneri” gibi derneklerin birlikte yürüttükleri bir tespit araştırmasına göre, sosyal yardım alan kişilerden %70’ e yakınının haksız yere yardım aldığı ve bu alanı istismar ettikleri ortaya çıkmıştır (Arı, 2003: 166).

Sosyal yardımlardaki gereksiz tekrarları ve istismarı engellemek için sosyal yardım veren “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı”na bağlı “Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Belediyeler, Sivil Toplum Kuruluşları vb.” kurumların birbirine entegre olan sabit bir sistemi kullanmaları bu durumun minimize olmasını sağlayacaktır.

d. İnsan Haklarına Aykırı Olabilmesi

İnsan haklarına aykırı olması sosyal yardımın bir diğer olumsuz özelliği sayılabilir. Bu düşüncenin oluşmasında “liberal doktrin”in savunucuları etkili olmuştur. Bu düşüncenin savunucularına göre verilen bu yardımlar aşamalı olarak kesilmelidir. Buna sebep olarak Maltus; gıda maddelerinin üretiminin aritmetik bir şekilde artmasına karşılık, nüfusun geometrik arttığını belirtmiştir. Nüfusun bu yönlü artışı sebebiyle var olan kaynaklar gün geçtikçe nüfusun ihtiyacını karşılayamayacak,

bu durum gıda fiyatlarında ciddi artışlara sebep olacaktır. Yine Maltus'un düşüncesine göre, ülkede toplanan vergilerden yapılan sosyal yardımlar neticesinde, işsizlik artacak ve çoğalan evlilikler sonucunda çocukların sayısında artma meydana gelecektir. Bu durum bütüncül açıyla değerlendirildiğinde nüfusun artmasına ve nihayetinde ekonomiye ciddi zararlar verecektir (Çengelci, 1985: 52-55). Bunun da diğer insanların haklarının gaspı anlamına geldiği ifade edilmektedir.

2. BÖLÜM

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNİN SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI

2.1. Kayseri İlinin Genel Özellikleri

Çalışmamızın bu bölümünde Kayseri İlinin tarihsel yapısına, konumuna, sosyo-kültürel özelliklerine, demografik ve ekonomik yapısına yer verilecektir.

2.1.1. Tarihsel Yapısı

Selçuklularla birlikte kelimenin tam anlamıyla ilim, ibadet ve ticaret şehri kimliğine kavuşan Kayseri, dini mimarının en estetik, en yoğun görüldüğü bir Müslüman- Türk şehridir. Turkuaz çinili mihrabı ile ünlü “Gülük Camii, Hacı Kılıç Camii, handan dönüştürülen Han Camii, Lale Camii”, mihrap işçiliği ünlü Develi Sivasi Hatun Camii, Bünyan Ulu Camii, Camii Kebir, Hunat Camii gibi Selçuklu döneminden kalma ve şehrin en önemli ve merkezi ibadet mekânları olan, bir düzine cami hâlâ, ibadete açık bulunmaktadır (Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 2011: 195-198).

İncesu ilçesinde bulunan Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Külliyesi, Kervansaray, Camisi, Medresesi, Hamamı ve Çarşısı ile Osmanlı'nın Kayseri'nin ticari ve sosyal dokusuna sunduğu katkılardan biridir. III.Selim dönemi Reisil-küttaplarından, yani dış işleri bakanlarından olan, Raşid Efendi'nin Camii Kebir'in yanına yaptırmış olduğu kütüphane, nadide yazma eserleri ile bugün de hizmet vermektedir. Kayseri'de hemen her sokak başında rastladığımız yüzlerce çeşme bulunmaktadır. En son şehrin simge eserlerinden biri olan Saat Kulesi Osmanlı'dan günümüze kalan ve hala bize zamanı hatırlatan zarif bir eserdir (Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 2011 : 47).

1244 tarihinde “İlhanlı Devleti” tarafından taarruza uğrayan Kayseri, belli bir zaman Moğolların ve İlhanlıların atadığı valiler tarafından yönetilmiştir. Kayseri’de 1343’den 1398’e kadar “Eretna Beyliği” hakim olurken 1398’den sonra “Osmanlı Devleti” bu şehri ele geçirmiştir. 1402 yılındaki Ankara savaşına müteakip, şehir

Dulkadiroğulları ve Karamanoğullarının eline geçmiştir. Şehrin tam anlamıyla Osmanlı'nın hâkimiyetine girmesi Yavuz Sultan Selim'in İran seferi dönüşünde olmuştur. Kayseri'nin il olması Cumhuriyetin kurulmasına müteakip 1924 Anayasası'yla gerçekleşmiştir (TÜİK, 2013: XI).

Kayseri'de önce Sümerbank Dokuma Fabrikası açılmıştır. Bu fabrikadan sonra Uçak fabrikası, Anatamir fabrikası ve Askeri dikim evi açılmıştır. Kayseri'de ticaretle uğraşanlar 1950'yi takip eden yıllarda yaptıkları birikimlerini sanayi alanında değerlendirmeye başlamışlardır. Kayseri birçok alanda gelişimini sürdüren bir şehir olarak göze çarpmaktadır (Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 2011: 5).

2.1.2. Konumu

Kayseri, Orta Anadolu'nun Orta Kızılırmak bölümünde yer alır. Kayseri'de ova niteliği taşıyan alanlar tektonik çöküntü çukurlarının dolmasıyla oluşmuştur. Şehrin toplamda 16917 kilometre karelik toprağı bulunmaktadır. Platolar toprakların hemen hemen yarısı diyebileceğimiz %49,1 orana sahiptir. Dağlar toprakların %36,1'ini, ovalar ise % 14,8'ini oluşturur.

Kayseri'nin geneline yakınında karasal iklimin etkisi görülmektedir. Yaz mevsimlerinde havalar sıcaktır ve kuraklık görülür, kışlar soğuk geçer ve kar yağışları hâkimdir. Yüksek yerlerde yayla ikliminin özelliklerine rastlanır. İklim, çukur yapıdaki yerlerde yumuşak seyrederken, yaylalardan dağların olduğu bölgelere yaklaştıkça sertleşir. Yağış miktarının şehrin yüksek bölgelerine kıyasla daha fazla olduğu söylenebilir.

Kayseri'de yılın sıcaklık derecelerinin en yüksek değerleri gösterdiği günler “Temmuz ve Ağustos” aylarına denk gelmektedir. Yılın sıcaklık derecelerinin en düşük değerleri gösterdiği günler ise Ocak ve Şubat aylarındadır. Nisan, Mayıs ve Haziran ayların yağışın en fazla olduğu aylardır. Hâkim olan bitki örtüsü bozkırdır. Yüksek bölgelerin bazı yerlerinde yoğun ormanların bulunduğu alanlar olsa da şehrin topraklarının büyük çoğunluğunda çalılıklara ve bozuk ormanlara rastlamak mümkündür.

3916 metre yüksekliği bulunan ‘‘Erciyes Dağı’’ Őhrin yüksekliği en fazla olan ve en çok önem arz eden dağıdır. Erciyes Dağı, snmüş bir volkan dağıdır. İlin önemli glleri ‘‘Camız Gl, l Gl, Sarıgl, Yay Gölü ve Tuzla Gl’’dr. Kayseri’den geçen ve il içinde 128 kilometre uzunluğu olan Kızılırmak, Şehirdeki akarsular içindeki en önemlisidir diyebiliriz. Develi’de bulunan Tekir Yaylası turizm açısından önemlidir (Orta Anadolu Kalkınma Ajansı ve Kayseri Valiliği 2010: 29-31).

2.1.3. Sosyo-Kültürel ve Demografik Yapısı

Kayseri’de sosyal yaşamın aktığı mekânlar mevsimlere göre deđiŐiklik gösterir. Mayıs Eylül arası Kayserililer Erciyes eteklerinde bulunan havası temiz ve serin, suyu berrak ve tatlı bağ evlerine akın ederler. Bu mevsimde bağa göçme detinin yüzyıllara dayanan bir geçmiŐi vardır. Kayseri’de bağa hayatı, ekonomik olduğu kadar sosyal ve kültürel bir niteliğe sahiptir. Sıcak yaz aylarında, Erciyes’in serinliğine sığınan Kayseri halkı, bunu hayat tarzına dönüŐtürmesini bilerek, bir bağa kültürü geliŐtirmiŐtir. Bağlar genellikle Erciyes’in kuzey eteklerinde yer alır. Yazın aileler tümüyle bağa evine ger, erkekler de günübirlik Şehir merkezindeki iÇine gidip gelir.

Bağa evi, sahibinin ekonomik durumuna göre farklılık gösterse de, geleneksel olarak basit bir yapıdır. Hepsinin ortak özelliği, cephesinin kuzeye dönük olmasıdır ve hemen hepsi de taŐ malzemedен düz damlı yapılardır. İklım ve coğrafi Şartlar gözetilerek, fonksiyonel olması amaçlanmıştır. Bu nedenle çok sade ama ayrıntıları gözetilmiŐ yapılardır. Ayrıntılarda yapıya estetik kazandıran taŐ iŐçiliđin zarif örnekleri sergilenir. Sadelik ve doğallık bağa hayatının temel unsurlarıdır. Eski tip bağa evlerindeki pencerelerde cam yoktur, pencereyi dikey stnların böldüğü boŐluk oluşturur. Bu boŐluklar içeride raylı ahşap kepenklerle kapatılır. Ayrıca batı yönünde pencereler bulunmaz. Bununla ğleden sonra güneŐin sıcağından korunmak amaçlanmıştır.

Kış mevsimine gelince Kayseri’de sosyal yaşam, ev oturmalarında boy vermeye baŐlar. Ev oturmaları hanımlar için gündüz vakti, erkekler için akŐam

vaktidir. Şehrin her türlü nabzının attığı organizasyon olarak Kayseri ev oturmaları bir bakıma şehrin iletişim networkü (ağı) olarak da nitelendirilebilir.

Şehrin sosyal yaşamının aktığı ve kültürel karakterinin belirginleştiği çağdaş mekânların başında Kayseri Park, İpek Saray, Kasseria, Almer, Cumhuriyet Meydanı, Fuar alanı, Medreseler ve bu mekânlarda faaliyet gösteren kitapevleri gelir. Büyükşehir Belediyesi tarafından yıl içerisinde hayata geçirilen yaklaşık 200 civarındaki sosyal, kültürel ve sportif etkinlik, halk tarafından beğeni ile takip edilmektedir. Büyükşehir Belediyesi şehir tiyatrosu ve yılda yaklaşık 5000 kursiyerin eğitim aldığı konservatuvarı ise kültürel ve sanatsal etkinliklerin ve eğitimlerin başarı ile sürdürüldüğü mekânlardandır. Kayseri Arkeoloji Müzesi, Kent ve Mimar Sinan Müzesi, Güpgüpoğlu Etnografya Müzesi, Kayseri Evi gibi kent tarihi ve kültürüne ait eserlerin görülebileceği, bunlar hakkında bilgi alınabilecek mekânlara ilave olarak önümüzdeki dönemde Kayseri Kalesi kültür-sanat merkezi olarak şehrin sosyal ve kültürel yaşamında yerini alacaktır (Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 2011: 195-198).

Tablo 2. Türkiye ve Kayseri Toplam Nüfusu

İl/ İlçe Merkezi	Toplam	Erkek	Kadın
Türkiye	78.814.871	40.043.650	39.771.221
Kayseri	1.358.980	681.629	677.711

Kayseri'nin nüfusuna ilişkin veriler Tablo. 2 ve Tablo. 3'de verilmiştir. Nüfus değerlendirilirken kent veya köy nüfusu diye ayırım yapılmamıştır (Kayseri Valiliği, 2018). Kayseri'nin toplam nüfusuna bakıldığında her yıl nüfusun arttığını söylemek mümkündür.

Tablo 3. Kayseri Toplam Nüfusu ve İlçe Nüfusları

	Toplam	Erkek	Kadın
Akkışla	6.325	3.212	3.113
Bünyan	25.950	13.004	12.946
Develi	64.422	32.338	32.084
Felahiye	5.769	2.914	2.855
Hacılar	12.482	6.277	6.205
İncesu	25.614	13.111	12.503
Kocasinan	393.300	196.497	196.803
Melikgazi	554.549	277.380	277.169
Özvatan	3.865	1.879	1.986
Pınarbaşı	23.658	12.288	11.370
Sarıoğlan	13.936	7.005	6.931
Sarız	9.558	4.858	4.700
Talas	144.803	72.690	72.113
Tomarza	23.347	11.836	11.511
Yahyalı	36.077	18.313	17.764
Yeşilhisar	15.854	7.916	7.938
Toplam	1.358.980	681.269	677.711

2.1.4. Ekonomik Yapısı

Kayseri'nin önemli bir gelişme odağı olmasında bazı faktörler önemli rol oynamıştır. Bunlar; kentin Ankara ve Adana'ya yakın olması ile Cumhuriyet Döneminden sonra yapılan yoğun kamu yatırımlarıdır. Ayrıca yaşanan mekânsal gelişme sürecinde kente özgü unsurlardan kaynaklanan içsel faktörlerin de öne

çıkıldığı görülmüştür. Bunların başında da geleneksel bilgi ve beceri stoku olarak nitelendirilebilecek esnaf ve zanaatkârlık gelmiştir (DPT, 2002: 16).

Kayseri’de 1920’li yılların bitimine doğru demiryolu ve elektrik santrali faaliyete geçmiştir. Müteakip yıllarda tank ve uçakların tamirini ve montaj işlemini yapan fabrikalar kurulmuştur. 1930’lu yılların başlarında şehrin karayolu bağlantıları sağlanmıştır.

Kayseri’de büyük işletmelerin sayılarının artmasında, 1989 yılında buraya öncelik içeren teşvik verilmesi, altyapının çözüme kavuşturulması ve Organize Sanayi Bölgesi'nin kurulması önemli rol oynamıştır. Kayseri’den 16 sanayi firması İstanbul Sanayi Odası tarafından her yıl yayınlanan “Türkiye’deki 500 Sanayi Kuruluşu” listesinde 2006 ve 2007 yılında yer almıştır (Ünal, 2012: 123-124).

Ticaretin sanayileşme, kentleşme, istihdam ve gelirle bağlantısı olduğu için Kayseri şehri için ticaret önem arz etmektedir. Kayseri’de ticari yaşamın yükselmesinde sanayi yapısı ve tarım/hayvancılıktaki mevcut şartlar etkili olmuştur.

Kayseri’nin ekonomik yapısında sanayi, ticaret, ulaştırma gibi alanlardan sonra tarım göze çarpmaktadır. Tarımda kullanılan arazi miktarı 671 bin hektardır. Bu alan Kayseri topraklarının %40’lık kısmına karşılık gelmektedir. Tarım arazilerinin %42’lik kısmı nadasa bırakılırken %48’inde tahıl ekimi yapılmaktadır.

Kayseri’de hayvancılık sektöründe büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık da yapılmaktadır. Ortalama, Türkiye miktarına yakındır ancak; küçükbaş hayvancılığın daha önde olduğunu söylemek mümkündür. İl ormanlar açısından fakirdir. Şehirde güçlü ormanların olmayışı orman ürünlerinin üretiminin de sınırlı kalmasına neden olmuştur.

Selçuklu medeniyetinin izlerini taşıyan birçok mimari eser vardır. Erciyes dağı kış turizmi için önemlidir. Soğanlı ve Erdemli vadileri, Kapuzbaşı Şelaleleri ve Yedi Göller ile tarihi ve doğal eşsiz güzellikler sunan Kayseri, ülkemizin turizm dalında ciddi potansiyeli olan illerinden birisidir.

Kayseri'nin dış ticareti, Türkiye'nin ithalat ve ihracatına paralel olarak artmaktadır. Kayseri'nin dış ticaret hacminde geçmiş yıllara göre sürekli bir artış trendi dikkat çekmektedir. Aynı şekilde, Kayseri'nin ihracat kalemleri ve ihracat yaptığı ülke sayısı da sürekli artan bir seyir gösterir (Orta Anadolu Kalkınma Ajansı ve Kayseri Valiliği 2010: 36-38).

Kayseri, Türkiye’de en çok ihracat yapan iller sıralamasında 12. sıradadır ve 1,77 milyar dolar rakamına ulaşmıştır. Bu rakam 2023 yılı hedefi olarak 5 milyar dolar olarak belirlenmiştir (Türkiye İhracatçılar Meclisi, 2014: 5).

2.2. Kayseri Büyükşehir Belediyesi

Kayseri Büyükşehir Belediyesi’nin hizmetlerini yerine getirmesinde iki ana kanun bulunmaktadır. Bu kanunlar “belediye kanunu ve büyükşehir belediye kanunu”dur.

2.2.1. Kuruluşu ve Gelişimi

Kayseri’de belediye’nin ilk defa 1869’da kurulduğu bilinmektedir. İlk belediye başkanı Mollaoğlu Mustafa Ağa’dır. Sonrasında padişahın emri neticesinde Tavlusun’lu Mehmet Ali Efendi belediye başkanlığına getirilmiş ve belli bir süre görev yapmıştır. Sonraki süreçte farklı farklı kişiler belediye başkanlığı yapmışlardır. Necmettin FEYZİOĞLU’nun 1942 yılındaki istifasından sonra o dönemin “Sağlık Müdürü, Emniyet Müdürü ve Meclis Üyeleri” bu makamda vekaleten bulunmuşlardır.

Kayseri’nin büyükşehir olması yani statü değiştirmesi 3508 sayılı kanun ile 14 Aralık 1988’de gerçekleşmiştir. Kayseri’nin şuan ki merkez ilçelerinden olan “Melikgazi ve Kocasinan” ilçelerinde belediyenin kurulması da bu yasayla mümkün olmuştur (Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 2018).

İnonü Parkı, Mimarşinan Parkı, Beştepeler Parkı ve Kıranardı Kent Ormanı Kayseri’deki belli başlı yeşil dokulardır. Bu hususa son yıllarda verilen özel önem doğrultusunda şehirde kişi başına düşen yeşil alan miktarı 10 metrekarenin üzerine çıkarılmıştır. 3000 km’ye yaklaşan kanalizasyon şebeke bağlantısı ile şehrin tüm atık

suları toplanarak, atık su arıtma tesisinde ileri biyolojik arıtma uygulanmaktadır. 2010 yılı itibarı ile 3400 km uzunluğundaki temiz su şebekesi ile yüksek standartlı 55 milyon metreküp içme suyu yıllık olarak şehre sunulmaktadır. 2003 yılından itibaren alt yapı hatları döşenmeye başlanan doğalgazla şehirde 300.000 konut ve işyeri temiz enerji ile ısıtılmaktadır (Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 2011: 227-231).

2.2.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin, mevzuata uygun olarak Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından da onaylanan kadro yapısında; 1 Başkan, Teftiş Kurulu Başkanı, 6 İç Denetçi, 1 Genel Sekreter, 4 Genel Sekreter Yardımcısı, 26 Daire Başkanı, 1 I. Hukuk Müşaviri, 3 Hukuk Müşaviri, 75 Şube Müdürü olmak üzere toplam 118 yönetici kadrosu bulunmaktadır.

Belediye teşkilatındaki her birim kendi işleriyle alakalı hizmetleri içeren yönetmelikleri hazırlar. Büyükşehir Belediye Meclisinin onayına müteakip bu yönetmeliklere göre faaliyetlerini devam ettirir.

Çalışan Memur, işçi ve sözleşmeli personel ilgisine göre, 657 Sayılı DMK.'ya, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa, 1475 ve 4857 sayılı İş Kanununa, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanununa tabi olarak hizmet yürütmektedir. 31.12.2017 tarihi itibarıyla toplam 950 personel görev yapmaktadır (KBBFR, 2017: 12).

Tablo 4. Personel Sayısı

KADROSU	SAYISI
MEMUR	543
İŞÇİ	304
SÖZ.PER	103
G. İŞÇİ	0
TOPLAM	950

2.3. Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı

“Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı” 17 Mayıs 2013’de Büyükşehir Belediye Meclisi’nin kararıyla kurulmuştur. Daire Başkanlığı bünyesinde 3 şube müdürlüğü bulunmaktadır.

- Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü

- Engelliler Koordinasyon Şube Müdürlüğü

- Huzurevi Şube Müdürlüğü ile sosyal hizmete ihtiyaç duyan birey, grup ve ailelere hizmet vermektedir (Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 2016).

Tablo 5. Bütçe Tablosu

Harcama Kalemi	Harcama Kalemi Adı	2016 Yılı Bütçe Ödeneği	2016 Yılı Gider
1	Personel Giderleri	814. 000	712. 420,42
2	SGK Devlet Primi Giderleri	165. 000	106. 024,81
3	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1. 496.970,42	1. 012. 983,15
4	Cari Transferler	733.502.9,58	5. 552. 985,1
5	Sermaye Giderleri	0	0
6	Sermaye Transferleri	540. 000	0
7	Borç Verme	0	0
8	Yedek Ödenekler	0	0
GENEL TOPLAM		10. 351.000,00 TL	7. 384.413,48 TL

Kaynak: (KBBFR, 2016: 219).

2.3.1. Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü

Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü; Kayseri Büyükşehir Belediyesi mücavir alanları içerisinde yaşayan; dezavantajlı gruplar olarak ifade edilen “çocuk, genç, yetişkin, yaşlı, engelli kişi, aile, mülteci veya sığınmacı statüsüne sahip kişi ve gruplara” yönelik olarak yürütülen sosyal hizmet uygulamalarından sorumludur (KBBFR, 2016: 209).

2.3.2. Engelliler Koordinasyon Şube Müdürlüğü

Kayseri’de yaşayan engellilerin, topluma adaptasyonlarının sağlanması ve yaşam kalitelerinin yükselmesi için birçok alanda hizmet verilmektedir. Engelliler Koordinasyon Şube Müdürlüğüne, engelli hakları hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla telefon eden, e-mail aracılığıyla veya şahsen müracaatta bulunanlara ücretsiz ulaşım kartı, evde bakım ücreti, 2022 engelli aylığı, sağlık kurulu raporu, istihdam imkânları hakkında bilgilendirme yapılmaktadır. Gerektiğinde bu hizmetleri veren kuruluşlara başvuru yapmaları sağlanmaktadır (KBBFR, 2016: 212).

2.3.3. Huzurevi Şube Müdürlüğü

2002 yılında açılan ve faaliyetlerini sürdüren “Hacı Rukiye Gazi Oğlu Huzurevi” Kayseri Büyükşehir Belediyesi’ne bağlıdır. Erkekler bölümü, bayan bölümü ve çiftler için bölümler vardır. Huzurevi’nin toplan kapasitesi 200’dür; iki kişilik odaların hepsinde banyo ve balkon vardır. Evli çiftlerin yaşadığı bölümde de aynı standartlar mevcuttur. Yaşlıların yaşam kalitelerinin çağdaş standartlarda verilebilmesi için gerekli olan yürüme rampaları, berber, beceri atölyeleri, mescit, televizyon odası vb. sosyal alanlar mevcuttur (KBBFR, 2016: 215-216).

2.4. Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığının Hizmetleri

Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığının çocuklara, engellilere, yaşlılara, yoksullara ve sığınmacı/mültecilere yönelik yürüttüğü sosyal hizmet uygulamalarına yer verilmiştir.

2.4.1. Çocuklara Yönelik Hizmetler

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Kayseri Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı arasında 31.12.2012 tarihinde işbirliği protokolü imzalanmıştır. Bu protokol kapsamında 5395 Çocuk Koruma Kanunu’na istinaden 0-18 yaş arası çocukların bedensel, sosyal ve ruhsal yönden gelişimlerinin yükseltilmesi ve toplumla bütünleşerek yaşamaları için 4 tane çocuk evinin giderleri belediye tarafından karşılanmaktadır. Çocuk evlerinde

kullanılması amacıyla 14 kapasiteli 1 minibüs Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne verilmiştir.

31.12.2017 tarihi ile yapılan protokolün sona ermesi ile çocuk evleri için verilen hizmetler 01.01.2018' den itibaren sonlandırılacaktır (KBBFR, 2017: 251).

2.4.2. Engellilere Yönelik Hizmetler

Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığınca;

- Sosyal hakları hakkında bilgi sahibi olmak isteyen engelliler telefonla, e-mail aracılığıyla veya şahsen müracaatta bulunmaları halinde ücretsiz ulaşım kartı, evde bakım ücreti, 2022 engelli aylığı, sağlık kurulu raporu, istihdam imkânları hakkında bilgilendirilmektedir. Gerektiğinde bu hizmetleri veren kuruluşlara başvuru yapmaları sağlanmaktadır.

- 2010'da 3, 2011'de 6, 2012'de 5 tane engelli aracı verilmiştir.

- 2013 yılında 20 adet Mavi Kapak Kampanyası düzenlenmiştir.

- 2014 yılında fakir ve muhtaçlığı tespit edilen 9 engelliye akülü tekerlekli, 11 engelliye manüel tekerlekli sandalye verilmiştir.

- 2015 yılında 2 akülü, 2 manuel engelli aracı, 1 adet görme engelli bastonu verilmiştir.

-Kayseri'de yaşayan, ekonomik sorunları olan engelliler tekerlekli sandalye, beyaz baston gibi ihtiyaç duyulan medikal araçları talep edebilirler. Yapılan değerlendirme uygun görülürse bu talepler karşılanmaktadır. 2016 yılı içerisinde 2 beyaz baston, 1 adet manuel tekerlekli sandalye ihtiyaç sahiplerine teslim edilmiştir.

Fotoğraf 1

Fotoğraf 2

-2016 yılı içerisinde ilk kez çölyak hastaları için glutensiz ürünlerden oluşan iye paketleri temin edilmiş ve 198 çölyak hastasına teslim edilmiştir.

- Engellisi olan ve evinin temizliğini yapmada sorun yaşayan ailelerin evleri ücretsiz olarak temizlenmektedir. 35 engelli ailesi bu hizmetten periyodik olarak faydalanmaktadır.

- Kayseri’de yaşayan ve akülü araç kullanan engellilerin şehir içinde kullandıkları araçların şarj problemi yaşamaması için “Cumhuriyet Meydanı’nda engelliler için şarj istasyonu kurulmuştur. Şarj istasyonunun tam verimle çalışabilmesi için gerekli kontroller yapılmakta, oluşan arızalara müdahale edilmektedir (KBBFR, 2016: 211-212).

-2017 yılı içerisinde 5 adet beyaz baston, 5 adet manuel tekerlekli sandalye, 5 adet akülü engelli aracı ve 1 adet koltuk değneği ihtiyaç sahiplerine teslim edilmiştir.

-2017 yılı içerisinde ihtiyaç sahibi oldukları tespit edilen çölyak hastaları için 286 adet 125 TL değerinde Glütensiz Sosyal Destek Kartı dağıtımı yapılmıştır.

-Belediye Engelli Bilgi Sistemi'ne 2017 yılı içerisinde 1.300 engelli bireyin kaydı yapılmış olup, kayıt yapılmaya devam edilmektedir.

-10-16 Mayıs Engelliler Haftası ve 3 Aralık Dünya engelliler Gününde, Kayseri'deki kamu kurum ve kuruluşları ile engellilerle alakalı faaliyetler yürüten

sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte Cumhuriyet Meydanı'nda törenler düzenlenmiştir (KBBFR, 2017: 252).

2.4.3. Yaşlılara Yönelik Hizmetler

Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olan ve 2002 yılında hizmete giren Hacı Rukiye Gazi Oğlu Huzurevi tek blok ve üç kısımdan oluşmaktadır.

Tablo 6. 2017 Yılı Yaşlı Sayısı İle İlgili Genel Durum

	Bayan	Erkek	Toplam
Kuruma toplamda gelen yaşlı sayısı	21	23	44
Kurumdan ayrılan yaşlı sayısı	15	14	29
Vefat eden yaşlı sayısı	13	11	24
Mevcut yaşlı sayısı	63	87	150

Huzurevi'nin yatak kapasitesi 200'dür ancak; 87'si erkek 63'ü bayan, toplamda 150 yaşlıya hizmetler sunulmaktadır. Huzurevi sakinlerinin 4'ü karı-kocadır. Huzurevi sakinlerinin hemen hemen bütün ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda yaşlıların bedensel ve ruhsal sağlık problemlerinin çözülmesi amacıyla 32 kişiden oluşan "sosyolog, psikolog, sağlık memuru, hemşire" vb. personel görev yapmaktadır. Bunun dışında destek hizmetlerini oluşturan yemekhane, temizlik, bahçe, güvenlik vb. alanlarda toplamda 75 personel çalışmaktadır.

Aile hekimi haftanın iki günü kuruma gelip yaşlıların muayenesini yapmaktadır ve gerekli durumlarda hastaneye sevkler olabilmektedir. Yaşlıların tansiyon, ilaç, pansuman gibi sağlıkla alakalı işleri de sağlık personeli tarafından yapılmaktadır. Yıl içerisinde bütün huzurevi sakinlerine ve çalışanlara verem taraması, grip aşısı, hepatit aşısı yapılmıştır.

Huzurevindeki gezi, organizasyon ve ziyaretler kapsamında;

Bayan sakinlerin saç kesimi gibi kişisel bakıma ilişkin hizmetleri gönüllü olarak gelen kuaförler tarafından yapılmaktadır. Huzurevi'ne özel günlerde ve diğer

günlerde vatandaş ziyaretinin yanı sıra, kurum ziyaretleri ve sivil toplum kuruluşlarını da ziyaretleri olmaktadır. Huzurevini 166 kamu kurumu ve özel kuruluşlar, üniversiteler, kuran kursları ziyarete gelmiştir. Kocasinan Müftülüğü tarafından görevlendirilen vaiz haftanın beş günü kuruluşa gelerek sakinlere namaz kıldırılmakta ve dini programlar yapmaktadır.

Belirli zamanlarında bowling turnuvası ve basketbol turnuvası düzenlenmektedir. Bilgi yarışması ve masa tenisi maçları yapılmaktadır. Bu organizasyonlar her yıl düzenlenmektedir. Kocasinan Halk Eğitim Merkezince görevlendirilen Beden Eğitimi Öğretmenleri 2017-2018 eğitim-öğretim dönemi boyunca sakinlere fiziksel egzersiz yaptırmaktadır.

Fotoğraf 3

Fotoğraf 4

Kocasinan Halk Eğitim Merkezinin görevlendirmiş olduğu El Sanatları Öğretmeni 2016-2017 eğitim-öğretim dönemi boyunca yaşlılara el işi yaptırmaktadır. Sakinlerin daha keyifli vakit geçirmeleri amacıyla yıl içerisinde kuruluşa toplamda 28 müzikli eğlence programı düzenlenmiştir. Sakinlerin toplumdaki izole olmalarını önlemek amacıyla yıl içerisinde toplamda 23 gezi ve piknik programı düzenlenmiştir. 18-24 Mayıs 'yaşlılar haftası, anneler günü, babalar günü, ramazan bayramı ve kurban bayramında huzurevi sakinlerine hemen hemen her kesimden ziyaretçiler gelmiştir. Huzurevi müdürlüğü bu özel günlerde sakinlerine çeşitli hediyeler almıştır. Çeşitli kandiller dolayısıyla İl Müftülüğü tarafından kandil simidi dağıtımı, aşure ve gül dağıtılmıştır; ayrıca ilahi, dua ve Kuran-ı Kerim okunmuştur (KBBFR, 2017: 253-254).

Yaşlılara yönelik olarak evde sosyal destek hizmeti projesi de başlatılmıştır.

Yaşlılar İçin Evde Sosyal Destek Hizmeti Projesi(YADES)

65 yaş üstü sosyal ve ekonomik yetersizlik içinde olan ve bu anlamda desteğe ihtiyacı olan bireylere ulaşarak onların yaşam şartlarını kolaylaştırmayı sağlama ve psiko-sosyal anlamda günlük hayata adaptasyonlarının kolaylaşması adına Kocasinan, Melikgazi, Talas ve Hacılar ilçelerinde Yaşlılar için Evde Sosyal Destek hizmeti başlatılmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının YADES programı kapsamında Kayseri Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığınca hazırlanan proje, kabul edilen beş ilden birisi olmuştur. Yaşlılar için Evde Sosyal Destek Projesi; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın üst limit olan 1.100.000 TL mali desteğin tamamını alarak en yüksek bütçe desteği sağlanan projedir. Kayseri Büyükşehir Belediyesi eş finansmanlığında projeye sağlanan mali destek 541.307.91 TL'dir. Projenin uygulama süresi 12 aydır.

Proje kapsamında 22 personel istihdam edilmiştir. Sosyal hizmet uzmanı ve psikolog olarak iki ekip halinde başvurular doğrultusunda hane ziyaretleri gerçekleştirilmekte, inceleme ve değerlendirmeler yapılmaktadır. Gerçekleştirilen incelemelerde, yaşlı bireylerin maddi durumları, fiziksel yeterlilikleri, sağlık durumları, psiko-sosyal gereksinimleri, aile bağları ve sosyal çevreleri ayrıntılı olarak değerlendirilerek ne tür hizmetlere ihtiyacı olduğuna karar verilmektedir.

Yaşlı bireylerin ihtiyaç durumlarına göre belirlenen zaman aralıklarında, öncesinde randevu alınarak uygun görülen hizmetler periyodik olarak sunulmaktadır. Hizmetler sunulurken öncelikle yaşlı bireyin kendi imkânları ile karşılayamadıkları ihtiyaçlarına destek olunarak yaşamını kolaylaştırmak amaçlanmaktadır. 65 yaş ve üzeri yaşlılara; yaşam alanı temizliği, basit tadilat-onarım, kişisel bakım, 7/24 çağrı merkezi, sağlık destek, psikolojik destek, bay-bayan kuaför, hasta nakil hizmetleri sunulmaktadır.

Altı yaşlı bakım ve temizlik personeli, iki hemşire, bay ve bayan kuaför, bir teknik elemandan oluşan hizmet personelleri üç ekibe ayrılarak randevu sistemi ile

düzenli periyotlarla yaşlılara hizmet vermektedir. 28.12.2016 - 20.12.2017 tarihleri arasında;

2363 hane incelemesi yapılmış, 591 aileye hizmet verilmesi onaylanmış, 488 ailenin başvurusu reddedilmiş, 1284 aileyle de görüşme yapılamamıştır. Bu kapsamda; 1388 yaşam alanı temizliği, 1011 kişisel bakım hizmeti, 1589 sağlık destek hizmeti, 523 bayan kuaför hizmeti, 461 bay kuaför hizmeti, 45 hasta nakil hizmeti, 356 basit tadilat onarım hizmeti verilmiştir. Projenin bitiminden sonraki süreçte;

- Yaşlı bireylerin fizyolojik ve sosyal yoksunluklarının giderilebilmesi,
- Yaşlıların, toplumun her alanında etkin olmalarının sağlanması,
- Modern hayatın koşullarına uyum sağlayabilmesi,
- Yaşlıların kendilerini geliştirmesine katkıda bulunulması ve bunda sürekliliğin sağlanması,
- Eğitim süreçlerine katkı sağlama,
- Sürekli olarak üretken olabilecekleri şartları oluşturma,

Yaşlı Mola Evleri: Yaşlı bireylerin hoşça vakit geçirmelerine imkân sağlayabilecek fiziki yapı içerisinde; sosyal ve eğitsel faaliyetlerin gerçekleştirildiği, sosyal yoksunluğunu giderebilmesine destek olunduğu, yaşlı bireyin psikolojik sağlamlığını korumak amacıyla uzman personel tarafından destek hizmetlerinin verildiği sosyal tesisler,

Yaşlı Spor Merkezi: Yaşlı bireylerin sağlıklı yaşamalarına destek olmak ve hareket kabiliyetlerinin sınırlanmasına engellemek amacıyla, bedensel yapılarına uygun spor faaliyetlerinin sunulduğu spor tesisi,

Hazır Yemek Hizmeti: Yaşlı bireylerin yemek yapmakta fiziksel ve ekonomik yoksunluk yaşamalarından ötürü günlük bir öğün yemek ihtiyacını evine servis edilerek karşılayabilecek hizmet,

Ücretli Temizlik Hizmeti: Yaşlıların uygun gelir seviyesine sahip olmasına rağmen, güven problemleri yaşamalarından ve fiziksel yetersizliklerinden dolayı

temizlik hizmeti alamamaları nedeniyle, güvenilir bir kurum garantisinde ücret karşılığı verilen temizlik hizmeti,

Çamaşır Yıkama Hizmeti: Çamaşırılarını yıkamakta fiziksel ve ekonomik yoksunluk yaşayan yaşlı bireylerin, yıkanacak çamaşırılarının evlerinden alınarak, yıkama-kurulama-ütüleme hizmetlerini gerçekleştirip, tekrar evlerine getirilmesi hizmeti,

Fizyoterapi Hizmeti: Yaşlı bireylerin fizyoterapi tedavilerinin kendi evlerinde uzman personel tarafından sunulduğu hizmet,

Kardeş Aile Hizmeti: Yaşlı bireylerin uygunluğu belirlenen ailelerce evlerinde ziyaret edilerek, sosyal yoksunluklarının giderilmesini sağlamaya yönelik hizmetlerin sunulmasına ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir. Belirlenen hizmetlere yönelik ön çalışmalar yapılmakta olup, ivedi biçimde hayata geçirilmesi hedeflenmektedir. Sunulan ve sunulması hedeflenen bütün hizmetlerdeki amaç, yaşlı bireylerin toplumun birer ferdi olarak, sosyal adalet prensibi gözetilerek, kıymetli olduklarının ve yalnız olmadıklarının farkındalığını sağlamaktır (KBBFR, 2017: 256-259).

2.4.4. Yoksullara Yönelik Hizmetler

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü aracılığıyla sosyo- ekonomik yoksunluk yaşayan sosyal açıdan ve ekonomik açıdan ihtiyaç sahibi olan; başkalarının desteğine, yardımına ihtiyaç duyan kişi ve gruplara aynı ve nakdi yardımlarda bulunmaktadır.

Kayseri'nin merkez ilçeleri olan “Kocasinan” ve “Melikgazi ”de 11 aşevi, 13 sosyal yardım ekmek büfesi bulunmaktadır. İhtiyaç sahibi olan ailelere ve kişilere buralardan ekmek ve yemek yardımı yapılmaktadır. 2114 aileye toplamda 10346 bireye ekmek, 1098 aileye toplam olarak da 4243 vatandaşa üç çeşit yemek verilmekte olup bu sayı değişkenlik gösterebilmektedir. 2017 yılı içerisinde 3.545.621 ekmek dağıtımı gerçekleştirilmiştir. 01.01.2018 tarihinden itibaren aşevleri yerine sosyal destek kartı uygulamasına geçileceği için aşevleri faaliyeti durdurulacaktır.

Tablo 7. İhtiyaç Sahibi Kişi ve Ailelere Yapılan Ayni ve Nakdi Yardımlar

Yıl	İaşe	Engelli Aracı-Vs	Giyim-Ev Eşyası	Yakacak	Nakdi Yardım
2010	5.500 adet	3 adet	202 ayakkabı, 459 giyim	-	154 aile
2011	7.000 adet	6 adet	3.776 kışlık bot, 3000 kaban,3800 kazak	-	95 aile
2012	7.500 adet	5 adet	500 pantolon, 500 kaban, 500 kazak	13.750 kg kömür	46 aile
2013	9.500 adet	20 adet mavi kapak kampanyası	-	8 ton odun,1 ton kömür	34 aile
2014	20.000 adet	9 akülü, 11 manuel	130 kaban, 7.395 ev eşyası	15 ton odun,40 ton kömür	65 aile
2015	17.500 adet	2 akülü, 2 manuel,1 görme eng. baston	11 aileye ev eşyası	70 ton kömür,40 ton odun	42 aile
2016	19.000 adet	1 manuel tek. sandalye, 2 görme eng. bastonu	20 aile muhtelif ev eşyası Şırnak iline muhtelif mutfak malzemesi ve set üstü ocak 120 kaban,120 bot	50 ton kömür	18 aile
2017	3500 adet ve 12.038 sosyal destek kartı	5 manuel.tek sandalye, 5 akülü tek.sandalye 1 çift koltuk değneği 4 beyaz baston 4 hasta yatağı	22 aileye muhtelif ev eşyası ve 853 m ² cami havlusu	50 ton kömür 200 adet soba 500 adet banyo sobası	17 aile

Aşevinden ve sosyal yardım büfelerinden yardım alan, ihtiyaç sahibi olan ve yaptıkları müracaat neticesinde muhtaç oldukları değerlendirilen ailelere 12.038 adet, 125,00 TL değerinde sosyal destek kartı dağıtımı yapılmıştır.

Fotoğraf 5

İhtiyaç sahibi olduğu belirlenen 17 kişiye nakdi yardım yapılmıştır. İhtiyaç sahibi olduğu belirlenen 22 aileye çeşitli ev eşyası “televizyon, fırın, elektrik süpürgesi, ranza, yastık, halı, perde” vb. yardımı yapılmıştır.

Fotoğraf 6

Kayseri ilinde ikamet eden fakir ve muhtaçlığı tespit edilen ailelere 20 adet kanepa, 100 adet battaniye ve 20 adet halı dağıtılmıştır. Belediye Meclisinin 14.03.2016 tarih ve 139 sayılı kararıyla Şırnak ili Fırat Kalkanı Operasyon Bölgesi AFAD Koordinasyon Merkezine, Muş ili Valiliğine ve Kilis ili AFAD Koordinasyon Merkezinde dağıtılmak üzere toplamda 3.500 adet iaşe kolisi yardımı yapılmıştır (KBBFR, 2017: 249-250).

2.4.5. Sığınmacı/Mültecilere Yönelik Hizmetler

2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaş nedeniyle ülkemize Suriye’den ve Doğu Türkistan’daki problemler nedeniyle Doğu Türkistan’dan birçok misafir gelmiştir. Kayseri Büyükşehir Belediyesi gelen misafirleri sosyo-ekonomik açıdan desteklemektedir. Bu kapsamda;

Belediye Meclisinin 08.06.2015 tarih ve 487 sayılı kararıyla Şanlıurfa ilinde AFAD konaklama merkezi dışında kendi imkânlarıyla kalan Suriyeli ailelere dağıtılmak üzere 2.000 adet iaşe kolisi yardımı yapılmıştır.

Belediye Meclisinin 14.12.2015 tarih ve 1093 sayılı kararıyla Türk Kızılay’ı Genel Başkanlığına Suriye’deki Bayır Bucak Türkmenlerine gönderilmek üzere 1.000 adet iaşe kolisi yardımı yapılmıştır (KBBFR, 2015: 190).

Belediye tarafından Kayseri’de ikamet eden ailelere ve mülteci/sığınmacı olarak yaşayan; fakir ve muhtaç olduğu hane araştırmasıyla tespit edilen kişilere; 50

ton kömür, 200 adet soba, 5 adet soba borusu, 1 adet dirsek, 500 adet banyo sobası, 3 adet boru ve 1 adet dirsek dağıtımını gerçekleştirmiştir.

Suriyeli ailelere 2017 yılında ekmek, yemek, iaşe ve aynı yardım yapılmıştır. Belediye ile sivil toplum kuruluşları arasında yapılan protokol gereğince, Suriye'de yaşanan iç savaş nedeni ile sınırimızdaki kamplara ve Suriye'deki ailelere dağıtılmak üzere toplamda 1.000 adet battaniye ve 500 adet tek kişilik yatak gönderilmiştir (KBBFR, 2017: 250).

Fotoğraf 7

Fotoğraf 8

2.4.6. İSKEP (İstihdam İçin Koordinasyon ve Eğitim Projesi)

Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ortak finansmanı ile Türkiye Belediyeler Birliği'nce "İstihdam İçin Koordinasyon ve Eğitim Projesi" başlıklı proje geliştirilmiş olup Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin de aralarında bulunduğu 12 belediyede uygulanmaya 19 Ağustos 2014 tarihinde resmen başlamıştır.

Proje, dezavantajlı insanların işgücü piyasasına erişimlerini kolaylaştırmayı ve piyasa katılımları noktasındaki önlerindeki sorunları yok etmeyi amaçlamaktadır.

Projenin Hedefi: "Türkiye Belediyeler Birliği'nin öncülüğünde sosyal destek faaliyetlerinin koordinasyonu sağlamak, yeni bir model oluşturarak ve bunu uygulayarak dezavantajlı vatandaşların işgücü piyasasına adaptasyonlarını sürdürülebilir kılmaktır.

Projenin Sonuçları:

-Dezavantajlı vatandaşlara yönelik olarak her belediyenin kendi içinde birim kurması,

-Dezavantajlı insanların işe girişlerinin artırılması,

- Toplumun bütün kesimlerinde dezavantajlı bireylerin sosyal içermesine ilişkin farkındalığın artırılması.

Proje kapsamında belirlenen hedef kitle:

1. Engelli vatandaşlar
2. Yoksul ve yoksullaşma riski altındaki bölgelerde (gecekondulu) yaşayan aileler
3. Çalışan çocukların aileleri
4. Şiddet mağduru kadınlar
5. Madde bağımlıları
6. Eski hükümlüler
7. Roman vatandaşlar

Her belediye 7 dezavantajlı grup içinden 3 gruba yönelik faaliyetler gerçekleştirmiştir. Engelli bireyler 12 belediyenin ortak hedef grubudur.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin hedef grupları ise:

1. Engelli bireyler
2. Yoksul olan ve yoksullaşma riski altındaki bölgelerde (gecekondulu) yaşayan aileler
3. Çalışan çocukların aileleri

Proje kapsamında Belediye Dezavantajlı Bilgi Sistemi (mdis.iskep.org) kurulmuştur. Bilgi Sistemi Dezavantajlı Bireyler ve Servis Sağlayıcılar olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Proje kapsamında Dezavantajlı Bireyler bölümüne 824 bireyin kaydı yüz yüze yapılan görüşmeler sonucunda alınmış olup, Servis Sağlayıcılar bölümüne ise Kayseri'de dezavantajlı bireylere yönelik hizmet sunan ilgili birimlerin kayıtları girilmiştir. Proje faaliyetleri kapsamında dezavantajlı bireylere yönelik 18 ayrı bilgilendirme toplantısı düzenlenmiş olup 540 bireye ulaşılmıştır. Bilgilendirme toplantılarında Büyükşehir Belediyesi, Aile ve Sosyal

Politikalar İl Müdürlüğü, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü ve Kayseri Valiliği Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından sunulan hizmetler konusunda ayrıntılı bilgiler aktarılmıştır. Proje kapsamında ilgili her birimin katılımıyla 4 ayrı inceleme ve değerlendirme toplantısı düzenlenmiştir. Bu toplantılarda:

1. Kayseri işgücü piyasasının ihtiyacı olan mesleklerin neler olduğu

2. Dezavantajlı bireylere hangi mesleklerin uygun olduğu konuları belirlenmeye çalışılmıştır. Yine proje kapsamında Büyükşehir Belediye personeline, kamu kurum ve kuruluşları ile kamuoyuna yönelik 6 ayrı farkındalık ve bilgilendirme toplantıları ile basına yönelik 4 ayrı basın bilgilendirme toplantısı düzenlenmiştir.

Tablo 8. Eğitimlere Katılan Birey Sayısı

Eğitilere Katılan Birey Sayısı	
Kurs ve Eğitimler	Sayı
Girişimcilik Eğitimi	18
Temel Bilişim Eğitimi	202
Oryantasyon Eğitimi	106
Bireysel Rehberlik	106
Grup Rehberliği	91
Meslek Eğitimi	94
Toplam	617

19 Ağustos 2014 yılında başlayan İSKEP projesi, öngörülen tüm faaliyetlerin tamamlanmasıyla 19 Kasım 2016 yılında sona ermiştir. Proje sonucunda Engelliler Şube Müdürlüğü bünyesinde BEDESTEM (Belediye Sosyal Destek ve Rehberlik Merkezi) kurularak faaliyet göstermeye devam etmektedir (KBBFR, 2016: 213-215).

Fotoğraf 9

Tablo 9. Mesleki Eğitimlere Katılan Birey Sayısı

Mesleki Eğitimlere Katılan Birey Sayısı	
Meslekler	Kişi Sayısı
4-6 yaş çocuk eğitimi	21
Aşçı Yardımcılığı	3
İğne Oyası	7
Ev Yemekleri Hazırlama	2
Saç Bakım-Cilt Bakımı	1
Ev Tekstili	5
Hazır Giyim	11
Hasta Kabul İşlemleri	44
Toplam	94

2.5. Büyükşehir Eğitim Faaliyetleri(BEF)

Kayseri Büyükşehir Belediyesi iktisadi teşekkülü olan Büyükşehir Eğitim Faaliyetleri Müdürlüğü (BEF), “sosyal belediyecilik” uygulamalarının yer aldığı bir birimdir.

BEF çalışmaları: Sanat ve Mesleki Eğitim Kursları (KAYMEK), Genç KAYMEK Gençlik Merkezleri Projesi, Huzur Çınarı ve sosyal tesisler olarak gruplara ayrılmaktadır (KBBFR, 2015: 114).

2.5.1. KAYMEK (Sanat ve Mesleki Eğitim Kursları)

KAYMEK, bireylerin becerilerini artırmayı, onları şehir kültürüne katmayı hedefleyen, insanları pasif halden aktif hale getirme amacıyla mesleki ve sanatsal alanlarda faaliyetlerin olduğu eğitim birimidir. 2004 yılında iki merkezde 3 farklı branşla eğitime başlayan KAYMEK, her geçen yıl büyümekte ve halkın ilgi odağı olmaya devam etmektedir. 2017-2018 eğitim yılında 15 merkezde 114 farklı branşta hizmet vermiş olup faaliyetlerini ve her geçen yıl eğitim alan kursiyer sayısını artırmaktadır. KAYMEK'e (Kayseri mesleki eğitim kursları) bağlı;

Argıncık, Belsin, Beyazşehir, Erkilet, Göznuru, Hürriyet, İhtisas, Kocasinan, Mimsin, Sümer, Talas, TOKİ, Turgut Reis, Ziya Gökalp, Sanat Merkezi, Mostar merkezleri bulunmaktadır.

Bosna Hersek'in Mostar şehrinde Yunus Emre Enstitüsü ile başlatılan kurslarla “Sırp, Hırvat ve Boşnak” vatandaşlar arasında barış köprüsü kurulmuş, iğne oyası, takı tasarımı, ahşap boyama, keçe yapımı, hüsn-i hat, ebru, kağıt telkari, kırkyama gibi branşlarda eğitimler görevlendirilmiştir.

KAYMEK çeşitli konularda kurslar, sergiler, eğitimler ve seminerler düzenlemektedir. KAYMEK kurslarında eğitim alan bireylerin kurs bittikten sonra işe yerleşmeleri için “Kariyer ve Rehberlik Merkezi” hizmet vermektedir (Özel İstihdam Bürosu olarak faaliyet göstermektedir) 2017 yılında bu merkezlere başvuranlardan 2898 kişiye yönlendirme yapılmıştır, istihdam edilen kişi sayısı ise 201'dir.

KAYMEK'lerde birçok alanda kurslar verilmektedir. İşaret dili kursu, çocuk gelişimi ve eğitimi kursu, aileye ilişkin kurslar, hasta/yaşlı hizmetleri kursları doğrudan sosyal hizmetin alanına giren konulara ilişkindir. Diğer kurslarda kursiyerler boş zamanlarını güzel bir şekilde değerlendirmektedirler. Kursların,

kursiyerleri psiko-sosyal ve sosyo-ekonomik açıdan olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

2017-2018 eğitim döneminde çocuklara yönelik açılan yaz okulu da dâhil olmak üzere toplamda 17.000 kişiye eğitim hizmeti verilmiştir. 2017 yılı içerisinde KAYMEK kapsamında düzenlenen seminer ve etkinliklere yılsonu sergisindeki etkinliklerle beraber ortalama 18.000 kişi katılmıştır. Bu seminer ve etkinlikler, kursiyerlerin ve vatandaşların bilinçlenmesine, ruhen, bedenen ve sosyal yönden sağlıklı bireyler olmalarına katkı sunmaktadır.

KAYMEK kurslarına katılan kursiyerlerin 3-6 yaş grubu çocuklarına bakıldığı çocuk oyun odası bulunmaktadır. 2017 yılında çocuk oyun odalarından 1080 çocuk faydalanmıştır. Çocukların ve yetişkin bireylerin bilgi gereksinimlerini karşılamak amacıyla interaktif kütüphane hizmetleri sunulmaktadır. 2017 yılında kütüphanelerden toplam 6126 kişi faydalanmıştır (KBBFR, 2017:113-117).

2.5.2. Genç KAYMEK

Genç KAYMEK, yeni nesillerin daha iyi yetişmesi amacıyla, Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulan Gençlik Merkezi Projesidir. Genç KAYMEK, 12 farklı noktada 117'si idari sorumlu, danışma görevlisi, kütüphane sorumlusu, eğitmen olmak üzere toplam 150 personelle eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir. Tesislerden yaklaşık olarak 15.000 kişi faydalanmaktadır.

Sınav hazırlık (3.sınıftan mezun gruba kadar olan) öğrencilerine, 432 sınıfta haftada 4.320 saat, ayda 17.280 saat, yılda 155.520 saat ders verilmektedir. Genç KAYMEK Tesisleri'nde, programda öngörülen Türkçe ve Matematik dersleri öğretmenler tarafından verilmekte diğer dersler ise bilgisayar desteği ile öğrencilere sunulmaktadır. Öğrenciler tarafından anlaşılmayan konular ise öğretmenler tarafından etütlerde anlatılmaktadır. Bu derslerin dışında oluşturulan kulüpler sayesinde öğrencilerin ilgilerini çeken; bedensel, zihinsel ve sosyal yönden gelişimlerini pozitif yönde etkileyecek faaliyetler de yapılmaktadır.

Tablo 10. 2017 Yılı Genç Kaymek Gençlik Merkezleri ve Öğrenci Sayıları

1	Genç KAYMEK Erciyes	1050
2	Genç KAYMEK Belsin	1300
3	Genç KAYMEK Argıncık	650
4	Genç KAYMEK Yeşil Mahalle 1-2	650
5	Genç KAYMEK Ziya Gökalp	1200
6	Genç KAYMEK İhtisas Merkezi	1000
7	Genç KAYMEK Sancaktepe	300
8	Genç KAYMEK Mithatpaşa	450
9	Genç KAYMEK Toki	1300
10	Genç KAYMEK Boztepe	300
11	Genç KAYMEK Talas	1300
12	Genç KAYMEK Kamp Merkezi (İzcilik) Lisanslı İzci	3520
13	İlkokul 3. Sınıf Etüt Çalışmaları	900
14	İki Nesil Tek Rahle Projesi	500
15	Suriyelilere Türkçe Eğitimi	400
TOPLAM		14. 820

Suriyeli mültecilere Türkçe Eğitimi verilmektedir. 2017 eğitim döneminin başında öğrencilerin kaynak kitap ihtiyacına da destek olmak amacıyla bütün öğrencilere yaklaşık 150.000 kitap dağıtılmıştır. Değerler eğitimi, zekâ kulübü ve yetenek grubu oyunları bir program dâhilinde öğrencilere sunulmaktadır. Genç KAYMEK tesislerinde Değerler Eğitimi kapsamında çevre ve beden temizliği konusunda tesis ve çevre temizliği yapılmıştır. Bütün öğrencilerle belirli periyotlarla Seyyid Burhanettin Türbesi ziyaret edilmiş ve çevre temizliği yapılmıştır. Yine Değerler Eğitimi zümre öğretmenleri tarafından 40 Hadis yarışması tertip edilmiş tesisler arası birincilik, ikincilik ve üçüncülük alan öğrencilere çeşitli hediyeler

verilmiştir. Genç KAYMEK gençlik merkezleri mevcut öğrencileri, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Bilim Merkezine götürülmüş bilim ve teknoloji ile öğrencilerin eğlenerek öğrenmeleri sağlanmıştır. Sanat ve Mesleki Eğitim kursları ile işbirliği yapılarak ara tatil döneminde 5, 6 ve 7. sınıf kız öğrencilerine yönelik yemek ve pasta yapım kursu düzenlenmiştir. Buradaki amaç öğrencilerin hem öğrenmesi hem de eğlenmesini sağlayarak onlara pozitif yönde katkı sağlamaktır.

Genç KAYMEK İzçileri 25 dönem hafta sonu kış kampı ve 16 dönem yaz kampı yapmışlardır. Kamplara 3.500'ün üzerinde öğrenci katılmış olup, katılan öğrenciler, kış koşullarında hayati idame, yürüyüş teknikleri, atıcılık, okçuluk, ateş ocak çeşitleri gibi istasyonlardan faydalanmışlardır. Aynı zamanda izçiler Sarıkamış Şehitlerini Anma yürüyüşüne, 57. Alay Milli Bilinç Kampı İçin Çanakkale yürüyüşüne katılmışlardır. Genç KAYMEK İzçileri, Dünya Etnospor Konfederasyonu tarafından gerçekleştirilen “Etnospor Kültür Festivali”ne katılmışlardır. Genç KAYMEK İzçileri, 15 Temmuz hain darbe gecesinin yıl dönümünde etkinlik alanına çadır kurmuştur.

TEOG öğrencilerine sınav stresi ve tercihler konusunda şehir tiyatrosunda seminer verilmiştir. Tüm öğrencilere danışman hocaları tarafından ev ziyaretleri yapılmıştır. Bu sayede öğrenciler ve aileleri daha yakından tanınmıştır.

Genç KAYMEK Tesisleri'nde Yaz Okulları kapsamında Kuran-ı Kerim, Siyer-i Nebi, Adab-ı Muaşeret dersleri verilmiş ve çeşitli aktivitelerle öğrencilerin dolu dolu bir yaz geçirmelerine imkân sağlanmıştır. Aynı zamanda yaz döneminde sınav öğrencilerine Genç KAYMEK İhtisas Merkezi'nde YGS Hazırlık Kursu verilmiştir. 18 Mart Çanakkale Haftası münasebetiyle 700 öğrenci Çanakkale'ye gönderilmiş ve Çanakkale ruhunu yaşama fırsatı bulmuşlardır. Genç KAYMEK Gençlik Merkezleri, 18 Mart'ta Kadir Has Kongre Merkezinde Çanakkale Şehitlerini anma programı düzenlemiş programa 3.000'den fazla kişi katılmıştır (KBBFR, 2017: 117-121).

2.5.3. Huzur Çınarı

Kayseri ili içerisindeki aile içi sorunların çözümüne katkı sağlamak, sağlıklı bir aile yapısı oluşturmak, ailelere yaşadığı sorunlar karşısında başa çıkma becerisi kazandırmak amacı ile Kayseri Büyükşehir Belediyesi Eğitim Faaliyetleri bünyesinde 2009 yılında Huzur Çınarı Aile Danışmanlık ve Rehberlik Müdürlüğü kurulmuş olup; 12 kişi ile Kayseri halkına hizmet vermeye devam etmektedir.

Aile içindeki üyelerin iletişimlerini yükseltmek, şiddeti yok etmek ve sağlıklı çocukların yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Müdürlüğe 2017 yılı itibariyle 6.589 kişi bireysel danışmanlık hizmeti almak için başvurmuştur.

MEB'e bağlı okullarda istenilen konular üzerine seminerler düzenlenerek birçok aileye ulaşılmaktadır. 2017 yılında 4.418 kişiye ulaşılmıştır. Huzur Çınarı bünyesinde görev alan uzman aile danışmanları; KAYMEK ile Genç KAYMEK Tesisleri'nde ilgili konular üzerine seminerler ve grup rehberlikleri yapmaktadır.

Tablo 11. Huzur Çınarı Projesinde Verilen Hizmetler

HİZMET TÜRÜ	ULAŞILAN BİREY SAYISI
Bireysel Görüşme	6589 kişi
MEB Okul Seminerleri(43 farklı okulda 91 seminer)	4418 kişi
Grup Rehberliği(365 ders)	3101 kişi
Apartman Toplantısı(89 farklı adreste)	2081 kişi
Ailede Değerler Eğitimi(9 ay)	1923 kişi
Aile Akademisi(15 dönem)	140 çift
Anne Akademisi(28 dönem)	403 anne
Sağlık Günleri(8 ayda 9 seminer)	1648 kişi
Hamilelik Okulu	168 kişi
Tercih Günleri	261 kişi
Çocuk Değerlendirme Testleri	418 kişi
TOPLAM	21. 555 kişi

2017 yılında ulaşılan birey sayısı 3.101 kişidir. Bireysel danışmanlık hizmetinin yanı sıra apartman toplantıları ile sohbet evlere taşınmaktadır. Apartman toplantıları ile evlerde daha samimi sıcak ilişkiler yoğunlaştırılarak ev sahibinin belirlediği konu, tarih, adres üzerine iki uzman aile danışmanı eşliğinde bilgiler sunulmaktadır. 2017 yılında 89 farklı adreste 2.081 kişiye ulaşılmıştır.

‘Ailede Değerler Eğitimi’ ile Ocak 2015 itibari ile ayda bir defa olmak üzere, her ay aynı tarihte, 8 farklı merkezde 8 farklı vaizeler ile her aya ayrı bir değer yükleyerek konusu işlenmiştir. 2017 yılında 1923 bireye değerler konusunda bilinçlendirme yapılmıştır. Aile içi iletişimden bütçe planlamasına kadar aileyi ilgilendiren bütün konular görsel içerikler ve etkinlikler ile keyifli hale getirilerek anlatılmaktadır. ‘Aile Akademisi’ çalışmaları ile 5 haftalık süren eğitimler neticesinde 140 çifte ulaşılmıştır. ‘Anne Akademisi’ ile MEB’e bağlı okullarda verilen eğitimler neticesinde 403 anneye ulaşılmıştır (KBBFR, 2017: 121).

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Değişen şartlara adapte olmak hayatın en önemli değişkenlerindedir. Bu adaptasyonu sağlayamayan birey, grup ve toplumlar her alanda geri kalmaya mahkûmdurlar. İçinde bulunduğumuz 21.yüzyılda insanlar artık bilgiye daha çabuk ulaşabiliyor, teknoloji ürünlerini daha aktif kullanıyor ve taleplerine daha kısa süreler içinde çözümler bulunmasını istiyorlar.

Bireylerin devletlerine karşı sorumlulukları olduğu gibi devletlerin de vatandaşlarına karşı sorumlulukları bulunmaktadır. Vatandaşlar devletin sunmuş olduğu her alandaki hizmetlerden faydalanmak istemektedir ve bu onların en doğal hakkıdır. Sanayileşmenin ortaya çıkması ile beraber köyden kente göç artmış ve nüfus artışıyla beraber kentlerde bazı konularda sorunlar yaşanmaya başlamıştır. Merkezi yönetimlerin bu sorunları tek başlarına karşılayamaması ve bu konuda kimi zaman yetersiz kalmasından dolayı halka daha yakın olan yerel yönetimler zaman içerisinde geçmişe göre daha aktif rol üstlenmişlerdir.

Ülkemizde en önemli yerel yönetim birimi olan belediyeler Tanzimat dönemiyle beraber kurulmaya başlanmıştır. Tanzimat döneminden önce bu görevleri kadılık, vakıf ve lonca gibi kurumlar yapıyordu. Tanzimat'tan sonra Cumhuriyet döneminde ilk olarak (1930) 1580 sayılı belediye kanunuyla durum resmi nitelik kazanmıştır. 1980'lere kadar belediyeler, mali şartlar ve birçok sebepten dolayı bazı hizmetlerin vatandaşa sunulmasında verimli olamamıştır. 1980 sonrasında Büyükşehir belediyelerinin kurulması, ekonomik gelişmeler, küreselleşmenin yaygınlaşması ve teknolojinin etkinliğinin artmasıyla beraber ülkemizde belediyelerin vatandaşların taleplerine karşılık vermesinin gereklilik düzeyi de artmıştır.

Geçen zaman içerisinde belediyelerin sadece su, kanalizasyon, yol, çöp toplama, kaldırım, köprü, elektrik vb. hizmetlerinin dışında başka alanlarda da vatandaşlarına hizmet sunmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu sürecin doğal bir sonucu olarak 1980 sonrasında belediyelerin sosyal belediyeçilik alanındaki görevleri de belirginleşmiş; 1990 sonrasında bu durum tam manasıyla netlik kazanmıştır. Şehirlerdeki nüfusu artışı, beraberinde yaşanan sosyal sorunlar

(gecekonduşma, işsizlik, yoksulluk) ve o dönemki gelişmelerden dolayı 2004 yılında 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 2005 yılında 5393 sayılı Belediye Kanunu çıkarılmıştır. Çıkarılan kanunlarda belediyelerin sosyal belediyeçiliği kapsayan görev ve sorumluluklarına da değinilmiştir. Otuz yıl öncesine göre ülkemizde sosyal belediyeçilik faaliyetleri önemli ivme kazanmış ve aktif hale gelmeye başlamıştır.

Kayseri Büyükşehir Belediyesine bağlı sosyal hizmetler daire başkanlığınca çocuklara, gençlere, engellilere, yaşlılara, mültecilere ve sığınmacılara yönelik psiko-sosyal ve sosyo- ekonomik desteği içeren hizmetler verilmektedir. Kaymek ve Genç Kaymek tarafından ücretsiz kurslar düzenlenerek insanların meslek edinmelerine, rehabilite olmalarına ve sosyalleşmelerine destek olunmaktadır. Kayseri Büyükşehir Belediyesi sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yerine getirirken ne yazık ki sosyal hizmet uzmanlarından/sosyal çalışmacılardan yeteri kadar istihdam yapmamıştır. Sosyal hizmetler daire başkanlığında, daire başkanı dâhil iki sosyal hizmet uzmanı görev yapmaktadır. Bu sayı Kayseri Büyükşehir Belediyesi için yeterli bir sayı değildir. Gerek sosyal yardımlar konusunda gerekse diğer sosyal hizmet uygulamalarında kalitenin artırılması ve profesyonelliğin sağlanabilmesi için sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı sayısında artışa gidilmelidir. Daire başkanlığındaki personeller daha fazla hizmet içi eğitime alınmalıdır. Eğitimlerde yapılan yardımların ve uygulamaların bir lütuf olmadığı, hak temelinde ve sosyal adalet ekseninde yapıldığı ilgili personele belirtilmelidir.

Ülkemizdeki sosyal belediyeçilik anlayışına ve uygulamalarının daha verimli olmasına ilişkin önerilerde bulunacak olursak;

1. Toplumsal yapımıza da uyan gönüllülük esasına dayalı uygulamalar desteklenmelidir.

2. Belediyelerin kendi sınırları içinde dezavantajlı kişileri kapsayan sosyal doku envanteri çıkartılmalıdır. Belediyeler bu envanter sayesinde sınırları içindeki dezavantajlı kişi sayısını daha kolay tespit edebilecek ve bu insanlara daha nitelikli hizmetler sunabilecektir. Kayseri Büyükşehir Belediyesinin de dâhil olduğu İSKEP projesi bu konuda önemli bir adım olarak değerlendirilebilir.

3. Kamu kurumları arasında bazen koordinasyon ve iletişim problemleri yaşanmaktadır. Kurumlar arası koordinasyonun tam manasıyla sağlanması sosyal belediyeçilik uygulamaları açısından da oldukça önemlidir. Mükerrer yardımların gereksiz yere yapılmasını engellemek ve gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşmak için belediyelerin diğer kamu kurumlarıyla ortak verdikleri hizmetleri içeren sosyal yardım veri tabanı oluşturulmalıdır.

4. Belediyelerin sosyal belediyeçilik uygulamalarını yürüten daire başkanlığında veya ilgili müdürlükte çalışan birim personellerinde vatandaşa yapılan yardımların ve sunulan hizmetlerin lütuf olmadığı ve bu hizmetlerin vatandaşın hakkı olduğunun bilincinin yerleşebilmesi amacıyla personel belli aralıklarla hizmet içi eğitime tabi tutulmalıdır.

5. Yapılan sosyal yardımlardan ve sunulan hizmetlerden faydalanan vatandaşa bu hizmetlerin sürekli olmadığı; ihtiyaç hallerinin ortadan kalkması halinde bu yardım ve hizmetlerin sonlanabileceği belirtilmelidir.

6. İhtiyaç sahibi insanlara sosyal yardımda bulunmak belediyenin görevlerindedir; ancak daha öncelikli olarak bireylerin kendi kendilerine yeter hale gelebilmeleri için belediyeler diğer kurumlarla paydaş olarak istihdama dayalı projeleri desteklemelidir.

7. Muhtarlar ülkemizde en etkili yerel yönetim birimlerinden biridir. Muhtarlar mahalle halkının sorunlarına yakından şahitlik etmektedir ve bu sorunların çözümü noktasında çalışmalar yapmaktadır. Belediyeler de kendi sakinlerine her alanda daha kaliteli hizmet sunabilmek için mahalle halkına yakın olan, vatandaşların sorunlarını yakından bilen muhtarlarla sürekli iletişim halinde olmalıdır ve belli zaman dilimlerinde muhtarlarla rutin toplantılar düzenlemelidir.

8. Sosyal belediyeçilik alanında daha nitelikli hizmet verilebilmesi için belediyelerin bu konuyla alakalı ilgili birimlerinde (sosyal hizmetler daire başkanlığı, sosyal yardım müdürlüğü, kültür ve sosyal işler müdürlüğü, engelliler daire başkanlığı vb.) sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı sayısı artırılmalıdır.

9. Diğer belediyelerdeki güncel sosyal belediyecilik uygulamaları takip edilmelidir.

10. Çalışan annelerin sayısının artmasıyla beraber günümüzde çocukların bakım sorunu ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu sorunun ortadan kaldırılmasına yönelik olarak 5393 sayılı Belediye Kanununun (bkz. 14.madde) da verdiği zorunluluğa istinaden kreş hizmetleri daha aktif hale getirilmelidir.

11. Gençlik merkezleri ve spor salonlarının sayısı artırılmalıdır.

12. Engellilerin sosyal yaşama adaptasyonu için engelsiz yaşam merkezlerinin kurulması ve engelli nüfusun fazla olduğu yerlerde bu merkezlerin sayıları artırılmalıdır.

Son yıllarda sosyal hizmetlerin yerel yönetimlere devri tartışma konularından olmuştur. Bazı kesimler devrin bilimsel olduğunu ve daha üretken çalışmaların yapılacağını belirtmiştir. Bunun tam aksini düşünenlerde, sosyal hizmetlerin belediyelere devrinin yarardan çok zarar getireceğini ifade etmektedir. Ülkemiz 1980’li yıllardan itibaren terör sorunuyla uğraşmış ve hala bu sorunla uğraşan bir ülke konumundadır.

Terör yüzünden ülkemiz maddi- manevi kayıplar yaşamıştır. Binlerce şehit verilmiştir ve maalesef bu süreç halen devam etmektedir. Terör faaliyetleri minimize olmuştur ancak; tam manasıyla ne yazık ki bitmemiştir. Bu sorunun tam manasıyla bitmediği bir ortamda sosyal hizmetlerin yerel yönetimlere devri hususu sakıncalı bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Son yıllarda terör sorununu yaşadığımız bölgelerdeki belediyelerin belediyenin kaynaklarıyla terör örgütlerine yardım ve yataklık ettiği tespit edilmiş; bu gerekçeyle birçok belediyeye kayyum atanmıştır. Yukarıda belirtilen hususların var olması, literatür taraması, yapılan gözlem ve edinilen bilgiler değerlendirildiğinde sosyal hizmetlerin yerel yönetimlere devrinin şuan ki şartlarda uygun olmayacağı düşünülmektedir. Merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin 'sosyal hizmet' uygulamalarını yetkileri çerçevesinde koordinasyon dâhilinde müşterek yapmalarının daha uygun olacağı tespit edilmiştir. Önümüzdeki yıllarda yukarıda belirtilen durumların ortadan kalkması halinde devir hususunun

bilimsel ve ÷lkemiz gerçeklerinin de göz önünde tutularak yeniden değerlendirilmesinin mümkün olabileceği kanaatindeyim.

Ülkemizdeki belediyelerin sosyal belediyecilik uygulamalarının genel değerlendirilmesi yapıldığında eleştirilecek ve takdir edilecek birçok uygulamanın var olduğu; ÷lkemizde hemen hemen bütün belediyelerin “sosyal belediyecilik” konusunda birikime sahip olduğu görülmüştür. Kayseri özelinde ise sosyal belediyecilik uygulamalarının, belediyenin eksik yönlerinin olmasına rağmen hizmet ağında geniş bir yer kapladığı görülmektedir.

Bu çalışmanın sosyal belediyecilik konusunda fikir sahibi olmak isteyenlere, bu konuda yapılacak bilimsel çalışmalara ve yer verdiği örnek uygulamalarla, belediyelerin sosyal belediyecilik uygulamalarına katkı sağlayacağını düşünmekteyim.

KAYNAKÇA

- Adıyaman, A. ve Demirel, S. (2011). Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir İnceleme: Ankara Büyükşehir Örneği. *Dış Denetim Dergisi*: 118.
- Akad, M. (1992). *Teori ve Uygulamada Sosyal Güvenlik Hakkı*. İstanbul: Kazancı Hukuk Yayını.
- Akarsu, S. (2014). *Sosyal Belediyecilik: Zeytinburnu Belediyesi Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arı, A. (2003). *Yoksullukla Mücadelede Yerel Bir Dost: Dost Eli*. İstanbul: Deniz Feneri Derneği Yayınları.
- Arıcı, K. (2006). Sosyal Yardımlar ve Primsiz Ödemeler Kanunu Tasarısının Genel İlkeleri, İşleyişi ve Yeterliliği Sorunu. *Mercek Dergisi*. 43:112-122.
- Arslan, M. (2013). *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri (Arnavutköy Belediyesi Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Artan, T. (2012). *Yerel Yönetimlerde Sosyal Hizmetler*. Ankara : Sabev Yayınları.
- Atar, Y. (2002). *Türk Anayasa Hukuku*. (2. Baskı). Konya: Mimoza Yayınları.
- Aydın, M. (2008). *Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler*. İstanbul: Yedirenk Yayınları.
- Aygen, M. (2014). Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir İnceleme: Elazığ Belediyesi Örneği. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, 1 (1): 174-175.
- Aysan, M. F. (2006). Küreselleşme Sürecinde Türkiye’deki Sosyal Politikalar, *Sosyal Politikalar Dergisi*, 1 (1): 62.
- Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. (2010). *Sosyal Yardım Algısı ve Yoksulluk Kültürü*. Ankara.
- Beki, A. (2008). *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları(Ümraniye Belediyesi Örneği)*. Yayımlanmış Doktora Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Berk, Z. (2010). *Kent Yoksulluğu ve Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kırıkkale Belediyesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bilgiseven, A.K. (1986). *Genel Sosyoloji*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Bozkurt, V. (Ed.). (2000). *Küreselleşmenin Öteki Yüzü*. İstanbul : Alfa Basım Yayın.
- Bozlağan, R. (2005). *Liderlik Yaklaşımları ve Belediyeler*. İstanbul : Hayat Yayınları.
- Buğra, A. (2008). *Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Can, H. (2006). Sosyal Belediyecilik ve Ümraniye. *Yerel Siyaset*, 1 (5) :18-19.
- Coşkun, A. (2007). Yoksullukla Mücadelede Yerel Yönetimlerin Yeri. *Yerel Siyaset Dergisi*, 14: 57.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurumu. (2009). *Türkiye’de Sosyal Yardımlar ve Sosyal Hizmetler Alanındaki Yasal ve Kurumsal Yapının İncelenmesi, Aile, Çocuk, Özürlü, Yaşlı ve Diğer Kişilere Götürülen Sosyal Hizmetlerin ve Sosyal Yardımların Genel Olarak Değerlendirilmesi, Bu Hizmetlerin Düzenli ve Verimli Şekilde Yürütülmesinin ve Geliştirilmesinin Sağlanması Hakkında Araştırma ve İnceleme Raporu*. Ankara.
- Çakır, M. ve Aldemir, Ş. (2001). Yoksulluğun Küresel Boyutları. *Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 9 (2) : 175-200.
- Çengelci, E. (1985). *Türkiye’de Sosyal Yardımlar: Bir Model Geliştirme Denemesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Çevikbaş, R. (2010). Sosyal Hizmetler Etkinliklerinde Belediyeler, Yerel Siyaset, *Plato*, 4 (36): 29.
- Çiçek, E. (2012). *Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım Politikaları: Batı Akdeniz Örneği*. Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği Yayınları.
- Çitçi, O. (1989). *Yerel Yönetimlerde Temsil –Belediye Örneği-*. Ankara: TODAİE Yayını.

- Çoker, Z. (1996). Yerel Yönetimler ve Anayasa. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 5 (6): 19-20.
- Demir, İ. (2006). *Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Fonksiyonları Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Devlet Planlama Teşkilatı (2002). *Kayseri İl Gelişme Raporu*. Ankara.
- Dilik, S. (1991). *Sosyal Güvenlik*. Ankara: Kamu-İş Yayınları.
- Dönmezer, S. (1994). *Toplumbilim*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Durdu, Z. (2009). Modern Devletin Dönüşümünde Bir Ara Dönem: Sosyal Refah Devleti. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22: 37-43.
- Duyan, V.(2003). Sosyal Hizmetin İşlev ve Rollerini. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 14 (2): 1-22.
- Duyan, V. (2010). *Sosyal Hizmet Temelleri, Yaklaşımları, Müdahale Yöntemleri*. Ankara: Sosyal Çalışma Yayınları.
- Efe, H. (2012). *Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Bayrampaşa Belediyesi Örneği*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Erkal, M. (1995). *Sosyoloji*. İstanbul: Der. Yayınları.
- Ersöz, H. (2005). 5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye'de Belediyelerin Sosyal Politika Alanındaki Deneyimleri, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 50: 134-151. Erişim Tarihi: 3 Ekim 2018, <http://www.dergipark.gov.tr/download/article-file/9131>.
- Ersöz, H. Y. (2006). Sosyal Politika-Refah Devleti-Yerel Yönetimler İlişkisi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, (Prof. Dr. Toker Dereli'ye Armağan Özel Sayısı)*, 55 (1): 759-775.
- Ersöz, H.(2011). *Sosyal Politikada Yerelleşme*, İstanbul: İTO Yayınları.
- Eryılmaz, B. (2005). *Kamu Yönetimi*. İstanbul: Erkam Matbaası.

- Gerek, N, (Ed.). (2004). *Sosyal Güvenlik Hukuku*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Güllüce, İ. (2004). *Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Çözüm Önerileri*. İstanbul: Alfa Basım Yayın.
- Gündüz, H. (2013). *Yerel Yönetimlerin Sosyal Belediyecilik Kapsamında Yardıma Muhtaç Ailelere Yaptıkları Sosyal Yardımlar: Bağcılar Belediyesi Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürsoy, İ. (2011). *Ailede Sosyal Çözülme ve Din (Ağrı İl Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hacımahmutoğlu, H. (2009). *Türkiye'deki Sosyal Yardım Sistemini Değerlendirilmesi*. Ankara: DPT.
- İçişleri Bakanlığı. (2005). *Yerel Yönetimler Sosyal Hizmet Rehberi*. Ankara.
- İkizoğlu, M. (2000). *Yoksulluk ve Sosyal Yardım İlişkisi: Ankara Mamak İlçesinde Ampirik Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karataş, K. (2001). Belediyelerin Sosyal Görevleri: Belediyeler ve Sosyal Hizmetler, *İnsani Gelişme ve Sosyal Hizmet, Prof. Dr. Nesrin Koşar'a Armağan içinde* (s.226), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksek Okulu.
- Karataş, K. (2003). Yoksullukla Mücadele: G. Erdost (Ed.), 5. *Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı 2002 Bildirileri: Yoksulluk ve İnsan Hakları içinde* (s. 25). Ankara: İnsan Hakları Derneği ve İnsan Hakları Vakfı Ortak Yayını.
- Kaya, E. (2003). *Yerel Yönetimler Reformu ve Belediyelerde Yeniden Yapılanma*. İstanbul: İlke Yayıncılık.
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi. (2011). *Kayseri*. İstanbul: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi (2011). *Stratejik Plan 2012-2016*.

- Kayseri Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2015).
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2016).
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2017).
- Kazıcı, Z. (2014). *Osmanlı'da Yerel Yönetim*. İstanbul: Kayıhan Yayınları.
- Keleş, S. (2008). *Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kesgin, B. (2008). *Yoksulluğa Yerel Müdahale "Sosyal Belediyecilik" karşılaştırmasında Eminönü ve Beşiktaş Belediyeleri Örnekleri*, Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kırışik, F ve Sezer, Ö. (2006). Türk Anayasalarında Yerel Yönetimler. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 12 (15): 5-30.
- Kızılcelik, S. ve Erjem, Y. (1992). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*. Konya: Günay Ofset.
- Kili, S. ve Gözübüyük, A. (2000). *Türk Anayasa Metinleri (Sened-i İttifaktan Günümüze)*. (2. Basım) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Koray, M. (2005). *Sosyal Politika*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Köseoğlu, A. (2009). Korunmaya Muhtaç Çocuklar. *KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 9 (2): 96.
- Köyağasıoğlu, L. (1998). *Konuşma, Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmetler*. Ankara: Zirve Ofset.
- Kurt, M. ve Uğurlu, Y. (2007). Yeni Kamu Yönetimi ve Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımının Gelişiminde Avrupa Birliği'nin Rolü: İlerleme Raporları İçerik Analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 9 (11): 81-109.
- Maden, C. (2012). *Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Esenler Belediyesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Yalova: Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Memişoğlu, D. (2006). *Yeni Kamu Yönetimi ve Yerel Yönetimler Reformu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Negiz, N. (2011). Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16 (2): 323-341.
- Orta Anadolu Kalkınma Ajansı ve Kayseri Valiliği. (2010). *Kayseri Gezi Rehberi*. Kayseri.
- Ortaylı, İ. (1992). “Belediye”. *İslam Ansiklopedisi* içinde (c: 5 s.308-402). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Ortaylı, İ. (1995). *Türkiye İdari Tarihi*. Ankara: TODAİE Yayını.
- Öncal, Y. (1992). *Mahalli İdareler Maliyesi*. İstanbul : Filiz Kitabevi.
- Özmen, A. (2012). Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Anayasalarda Merkezi Yönetim-Yerel Yönetim İlişkisi, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2 (2): 171-175.
- Öztürk, A. (1997). *21. Yüzyıl Türkiye’si İçin Yerel Yönetim Modeli*. İstanbul: Ümraniye Belediyesi Yayınları.
- Öztürk, A. (2002). *21. Yüzyıl Türkiyesi için Yerel Yönetim Modeli*. İstanbul: Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları.
- Öztürk, H. (2012). *Değişen Sosyal Devlet Anlayışı ve Sosyal Belediyecilik*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pekşen, S. N. (2014). *Sosyal Belediyecilik Kapsamında Engellilere Sunulan Hizmetler: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pektaş, E. (2010). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar. *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Akademik İncelemeler Dergisi*, 5 (1): 5- 22.

- Selek Öz, C. (2010). *Sosyal Belediyecilik Bağlamında Evde Bakım Hizmetleri*(İstanbul, Ankara ve Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örnekleri). Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Serter, N. (1994). *Devlet Görevlerindeki Gelişmelerin Sonucu Olarak Sosyal Devlet*. İstanbul: İÜ. İktisat Fakültesi Yayınları.
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü. (2006). *2006 Yılı Faaliyet Raporu*. Ankara.
- Şahinoğlu, İ. (2014). *Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.
- Tanör, B. (1999). *Osmanlı -Türk Anayasal Gelişmeleri*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Taşçı, F. (2008). Türkiye'nin Kamusal Sosyal Yardım Anlayışı(1980-2007) Üzerine Bir Analiz. *İstanbul Üniversitesi Dergisi*, 55: 127-149.
- Toksöz, F. (2010). *Avrupa Birliği ve Türkiye'de Yerel Yönetim*. Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği Yayınları.
- Tomanbay, İ. (1999). *Sosyal Çalışma Sözlüğü*. Ankara: Selvi Yayınları.
- Türkcan, R. (2003). *Yerel Yönetimlerde Sosyal Yardım Hizmetleri*. Yayınlanmamış Lisansüstü Uzmanlık Tezi, Ankara: TODAİE.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2013). *Seçilmiş Göstergelerle Kayseri*. Ankara.
- Türkiye İhracatçılar Meclisi. (2014). *Kayseri Profili. Turkish Time Dergisi*, Eylül.
- Ulusoy, A ve Akdemir, T. (2004). *Mahalli İdareler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ünal, V. (2012). *Çevre Sorunları ve Dindarlık İlişkisi "Kayseri Örneği"*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Ünal, V. (2016). *Engellilerle Toplumsal Bütünleşme ve Dindarlık*. İstanbul: Rağbet Yayınları.

- Uslu, H. (2011). *Sosyal Politika Açısından Belediyeler ve Sosyal Belediyecilik*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, U. ve Göktürk, İ, (2008). “Toplumsal Sorunların Çözümünde Yeni Belediyecilik Anlayışı: Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı”. *1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı* adlı eserin içinde (s.237-255), Sakarya: Sakarya Üniversitesi İ.İ.B.F.
- Yalçındağ, S. (1996). *Belediyelerimiz ve Halkla İlişkileri*. Ankara: TODAİE Yayını.
- Yeter, E. (1996). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Karşısında Türkiye: Anayasa ve İlgili Yasalarda Durum, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 5 (1): 7-8.
- Zeren, H. (2007). *Yerel Yönetimlerde Halk Katılımı: Tokat İl Merkezinde Uygulamalı Bir Çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

WEB SAYFALARI

- AB ve Yerel Yönetimler*. Erişim Tarihi: 07.06.2018, <https://ab.ibb.gov.tr/avrupa-birligi/ab-ve-yerel-yonetimler/>.
- Kayseri Nüfusu*. Erişim Tarihi: 01.06.2018, <http://kayseri.gov.tr/nufus-yapisi>.
- Kayseri Tarihi*. Erişim Tarihi: 07.06.2018, <https://www.kayseri.bel.tr/belediye-tarihcesi>.
- Mülki İdare Birimleri*. Erişim Tarihi: 07.06.2018, <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>.
- Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı*. Erişim Tarihi: 16.03.2016, <http://www.kayseri.bel.tr/web2/index.php?page=sosyal-hizmetler-daire-baskanligi>.
- Temel İstatistikler*. Erişim Tarihi: 07.06.2018, <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>.

Yerel Yönetimlere Ait Huzurevleri. Erişim Tarihi: 07.06.2018, <http://eyh.aile.gov.tr/kuruluslarimiz/kuruluslarimiz-yasli/diger-huzurevleri/yerel-yonetimlere-ait-huzurevleri>.

MEVZUAT

1580 Sayılı Belediye Kanunu 1930.

2828 sayılı SHÇEK Kanunu 1983.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu 2004.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu 2005.

5393 Sayılı Belediye Kanunu 2005.

Engelli Hizmet Birimleri Yönetmeliği 2006.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Fatih ALTUN
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 07.12.1989/ ÇAYIRALAN
e-posta : altnfth@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Adnan Menderes Üniversitesi	2012

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
21.06.2012-11.01.2013	Yuvam Bakım Merkezi	Sosyal Hizmet Uzmanı
14.01.2013-15.05.2014	Yozgat İl Sağlık Müdürlüğü	Sosyal Hizmet Uzmanı
16.05.2014-10.05.2018	Kayseri Eğ. ve Arş. Hastanesi	Sosyal Hizmet Uzmanı
11.05.2018-	Kayseri Şehir Hastanesi	Sosyal Hizmet Uzmanı

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı KPDS ( ) ÜDS ( ) TOEFL ( ) EILTS ( )